

125732 - 3

**İLKÖĞRETİM OKULLARI
RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

**Burçin Ertemin
Yüksek Lisans Tezi**

Eskişehir - 1997

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ.

İLKÖĞRETİM OKULLARI
RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN
DEĞERLENDİRİLMESİ

Burçin ERTEMİN

Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim)

Danışman: Doç.Dr.Şefik Yaşar

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
MERKEZ KÜTÜPHANESİ

Eskişehir - 1997

ÖZET

Bu araştırmada, ilköğretim okullarında Resim-iş Öğretim Programı uygulamalarına ilişkin olarak, resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırma, "giriş", "ilgili kaynaklar", "yöntem", "bulgular ve yorumlar", "özet, yargı ve öneriler" olmak üzere beş bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde kuramsal bilgilere yer verilerek problem ortaya konmuş, daha sonra araştırmaya ilişkin daha önceden yapılan çalışmalar ilgili kaynaklar bölümünde tanıtılmıştır. Yöntem bölümünde, araştırmanın gerçekleştirilmesinde yapılan çalışmalar açıklanmış ve elde edilen bulgular yorumlarıyla desteklenerek, bulgular ve yorumlar bölümü oluşturulmuştur. Özet, yargı ve öneriler bölümünde ise araştırmanın kısa bir özeti yapılmış, elde edilen bulgular ışığında bir yargıya varılmış ve kişisel öneriler geliştirilmiştir.

Araştırma, 1995-1996 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde bulunan 24 ilköğretim okulu ile bu okullarda görev yapan resim-iş dal öğretmenleri ve resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir.

Tarama türünde bir modelden yararlanılan bu araştırmanın verilerinin toplanması için bir anket formu geliştirilmiştir. Verilerin analizinde ise frekans ve yüzdelliklerden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nın her iki öğretmen grubu tarafından "genelde yararlı ve başarılı" bulunduğunu ortaya koyan bulgular elde edilmiş, daha başarılı bir program uygulamasına olanak sağlanması için ilgililere ışık tutabilecek öneriler geliştirilmiştir.

ABSTRACT

In this research, the teaching of art programmes in primary schools which give education for 8 years, within the opinions and suggestions of the teachers of art and the class teachers who teach art have been put forth.

This study consists of five sections, "Introduction", "References", "Method", "Findings and Discussion", and "Summary, Conclusion and Suggestions". In the introduction, theoretical background as well as the statement of the problem are presented. The relevant literature review is presented in the reference section. In the method section, the steps in collecting the data are explained and the findings and Discussion section is built up by supporting the discussion of the obtained findings. Finally, in the Summary Conclusion and Suggestion section, a short summary of the research is made, a conclusion is drawn in the light of the findings and personal suggestions are displayed by the researcher.

The data for this research was collected by the contribution of teachers of art and class teachers who taught art in 24 primary schools which give education for 8 years in the city centre of Eskişehir in the educational term of 1995-1996.

A survey model has been adopted to form a questionnaire in order to collect the data. In the analyses of the data frequency and percentages are used.

As a result, it has been found that the already existing "Art Teaching Programme" is generally useful and successful for both groups of the teachers, however, some suggestions have been developed, which may throw light on, for making it possible to be applied a more successful programme, to whom it may concern.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZGEÇMİŞ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
ÇİZELGE LİSTESİ	ix

BÖLÜM

1. GİRİŞ

1.1. Problem	1
1.1.1. Sanat Eğitime Genel Bir Bakış	3
1.1.1.1. Yaratıcılık	4
1.1.1.2. Sanat	5
1.1.1.3. Sanat Eğitimi	7
1.1.2. Sanat Eğitimi İçinde Resim-iş Öğretiminin Yeri ve Önemi	9
1.1.3. Türkiye’de Resim-iş Eğitiminin Gelişmesi	10
1.1.4. Çocukların Gelişim Basamakları Açısından Resim-iş Öğretimi	14
1.1.4.1. İkinci Çocukluk Çağı	15
1.1.4.2. Erinlik Çağı	17
1.1.5. Resim-iş Öğretiminin Amaç ve İlkeleri	19
1.1.6. Resim-iş Öğretiminde İçerik ve Öğretim Süreçleri	23
1.1.7. Resim-iş Öğretiminde Değerlendirme	27

	Sayfa
1.1.8. İlköğretim Okullarının I. ve II. Basamağında Resim-iş Öğretim Programı'nın Genel Görünümü	29
1.2. Araştırmanın Amacı	33
1.3. Araştırmanın Önemi	33
1.4. Sayıtlar	35
1.5. Sınırlılıklar	35
1.6. Tanımlar	35
2. İLGİLİ KAYNAKLAR	39
3. YÖNTEM	44
3.1. Araştırmanın Modeli	44
3.2. Evren ve Örneklem	45
3.3. Veriler ve Toplanması	47
3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması	49
4. BULGULAR VE YORUMLAR	50
4.1. Öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'na İlişkin Genel Görüşleri	50
4.2. Öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'nın Öğelerine İlişkin Görüşleri	53
4.2.1. Programın Amaçlarına İlişkin Görüşler	53
4.2.2. Programın İçeriğine İlişkin Görüşler	58
4.2.3. Programın Öğretim Süreçlerine İlişkin Görüşler	61
4.2.4. Programın Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşler	79

	Sayfa
4.3. Öğretmenlerin, Resim-iş Öğretim Programı'na İlişkin Geleceğe Yönelik Eğilimleri	82
5. ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER	94
5.1. Özet	94
5.2. Yargı	102
5.3. Öneriler	103
EKLER	105
YARARLANILAN KAYNAKLAR	118

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
1 ARAŞTIRMANIN EVRENİ	46
2 UYGULANAN ANKETLERİN GERİ DÖNÜŞÜ	47
3 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI GENELDE YARARLI VE BAŞARILI MIDIR?	51
4 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİN ALANA İLİŞKİN GEREKSİNİMLERİNİ KARŞILAMADA YETERLİ MİDİR?	52
5 RESİM-İŞ DERSİNİN SİZCE TEMEL AMACI NEDİR?	54
6 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN AMAÇLARI GERÇEKLEŞTİRİLEBİLECEK NİTELİKTE MİDİR?	56
7 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN AMAÇLARI, DAVRANIŞA DÖNÜK OLARAK VE AYRINTILI BİR BİÇİMDE SAPTANMIŞ MIDIR?	57
8 PROGRAMDA YER ALAN İÇERİK, AMAÇLARI GERÇEKLEŞTİREBİLECEK BİR BİÇİMDE DÜZENLENMİŞ MİDİR?	58
9 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN İÇERİĞİ KONUSUNDA NELER SÖYLEYEBİLİRSİNİZ?	60
10 RESİM-İŞ DERSİNE AYRILAN HAFTALIK DERS SAATİ SÜRESİ, ÖNGÖRÜLEN İÇERİĞİN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILMASINDA YETERLİ MİDİR?	61
11 ÇALIŞTIĞINIZ OKULDA RESİM-İŞ ATÖLYESİ VAR MI?	63

Çizelge	Sayfa
12 ÇALIŞTIĞINIZ OKULDA RESİM-İŞ ATÖLYESİ YOKSA, SINIF ORTAMINDA YAPILAN RESİM-İŞ DERSİNİ ETKİLİ BULUYOR MUSUNUZ?	64
13 ÇALIŞTIĞINIZ OKULDA RESİM-İŞ ATÖLYESİ YOKSA, SİZCE SINIF ORTAMINDA YAPILAN RESİM-İŞ DERSİNİN DAHA ETKİLİ OLABİLMESİ İÇİN SINIFLAR YAKLAŞIK KAÇ KİŞİDEN OLUŞTURULMALIDIR?	65
14 ÖĞRETİM YAPTIĞINIZ SINIFLARDA ORTALAMA ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?	66
15 ÖZEL AMAÇLARA ULAŞMADA UYGULANMASI GEREKEN YÖNTEM VE TEKNİKLERE GEREKTİĞİ GİBİ YER VERİYOR MUSUNUZ?	67
16 ÖZEL AMAÇLARA ULAŞMADA UYGULANMASI GEREKEN YÖNTEM VE TEKNİKLERE GEREKTİĞİ GİBİ YER VERMİYORSANIZ, BUNUN TEMEL NEDENİ NEDİR?	69
17 ARAÇ-GEREÇ BULMA KONUSUNDA SİZ VE ÖĞRENCİLERİNİZ ZORLUKLARLA KARŞILAŞIYOR MUSUNUZ?	70
18 ARAÇ-GEREÇ BULMA KONUSUNDA SİZ VE ÖĞRENCİLERİNİZ ZORLUKLARLA KARŞILAŞIYORSANIZ, BUNUN TEMEL NEDENİ NEDİR?	71
19 EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİN SUNDUĞU ARAÇ-GEREÇ OLANAKLARINDAN GEREKTİĞİ BİÇİMDE YARARLANABİLİYOR MUSUNUZ?	73

Çizelge	Sayfa
20 EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİN SUNDUĞU ARAÇ-GEREÇ OLANAKLARINDAN GEREKTIĞİ BİÇİMDE YARARLANAMIYORSANIZ, BUNUN TEMEL NEDENİ NEDİR?	74
21 ÖĞRENCİLERİN RESİM-İŞ DERSİNE OLAN İLGİLERİ GENELDE NASILDIR?	76
22 ÖĞRENCİLERİN RESİM-İŞ DERSİNE OLAN İLGİLERİ “DÜŞÜK” YA DA “ÇOK DÜŞÜK” İSE BUNUN EN ÖNEMLİ NEDENİ NEDİR?	77
23 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA ÖNGÖRÜLEN DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ SİZCE UYGUN MUDUR?	79
24 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDA ÖNGÖRÜLEN DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİNİ UYGUN BULMUYORSANIZ, ÖĞRENCİ BAŞARISINI NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?	80
25 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN AMAÇLARININ DAHA AÇIK, ANLAŞILIR VE GERÇEKLEŞTİRİLEBİLECEK NİTELİKTE OLMASI	82
26 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN İÇERİĞİNİN, ALANDAKİ SON GELİŞME VE YENİLİKLERE UYGUN OLARAK ÖĞRENCİLERİN İLGİ, İSTEK VE GEREKSİNİMLERİNE GÖRE YENİDEN DÜZENLENMESİ	83
27 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ETKİLİ BİR BİÇİMDE UYGULANABİLMESİ İÇİN HER OKULDA RESİM-İŞ ATÖLYESİ KURULMASI VE BU ATÖLYELERİN GEREKLİ ARAÇ- GEREÇLERLE DONATILMASI	84

Çizelge	Sayfa
28 RESİM-İŞ DERSİNE AYRILAN HAFTALIK DERS SAATİ SÜRESİNİN İSTENİLEN AMAÇLARA ULAŞILABİLMESİ BAKIMINDAN YETERSİZLİĞİNİN, “BLOK DERS” BİÇİMİNDE PLANLANARAK ÇÖZÜMLENEBİLECEĞİ	86
29 OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRENCİ VE VELİLERİN SANAT EĞİTİMİNİN ÖNEMİNE İNANDIRILMASI VE RESİM-İŞ DERSİNE OLAN İLGİSİZLİĞİN OLUMLU YÖNDE DEĞİŞTİRİLMESİ	87
30 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN DAHA ETKİLİ BİR BİÇİMDE UYGULANABİLMESİ İÇİN SINIFLARDAKİ ÖĞRENCİ SAYISININ 25'İ GEÇMEMESİ	88
31 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN DAHA ETKİLİ BİR BİÇİMDE UYGULANABİLMESİ İÇİN I. BASAMAK RESİM-İŞ DERSLERİNİN RESİM-İŞ DAL ÖĞRETMENLERİNCE YÜRÜTÜLMESİNİN YARARLI OLABİLECEĞİ	89
32 RESİM-İŞ DERSİNİN ADI, BU DERSTE YALNIZCA RESİM EĞİTİMİ VERİLİYORMUŞ GİBİ YANLIŞ BİR İZLENİME YOL AÇTIĞINDAN BU DERSİN ADININ “PLASTİK SANATLAR EĞİTİMİ” OLARAK DEĞİŞTİRİLMESİ	90
33 RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN DAHA ETKİLİ BİR BİÇİMDE UYGULANABİLMESİ İÇİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN HİZMET-İÇİ EĞİTİMDEN GEÇİRİLMESİNİN YARARLI OLABİLECEĞİ	91

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem

Hızlı bir kalkınma süreci içinde bulunan ülkemizde, bu sürecin önemli bir parçası durumunda bulunan Türk Eğitim Sistemi, bireylerin toplumdaki gelişmelere yapıcı katkıda bulunmalarını sağlamada etkin bir işlevi yerine getirmektedir (Sözer, 1993, s. 27). Türk Eğitim Sistemi'nin temelini oluşturan ilköğretim kurumları ise çocukların iyi birer yurttaş olabilmeleri için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazanmaları, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda bir üst öğrenime hazırlanmaları gibi görevleri üstlenirler.

Beş yıllık ilkokullar, üç yıllık ortaokullar, ilkokul ve ortaokulun birlikte bulunduğu ilköğretim okulları, yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ile özel eğitime muhtaç çocuklar için kurulan okullar ve sınıflardan oluşan ilköğretim (MEB, 1994, s. 27), 6-14 yaşlarındaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsayan kurumlardır. Bunlardan ilköğretim okulları, 1973 yılında çıkarılan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile uygulamaya konmasına karşın zorunlu eğitim, bugün için yalnız beş yıllık ilkokulları kapsamaktadır. Ancak, Şeker'in de değindiği gibi (1994, s. 84), hayata uyumu ve bir üst kuruma geçişi sağlama, teknolojinin toplum ve birey üzerindeki etkilerini bilebilme, sorun çözmede bilimsel ilkeleri kullanabilme,

çağdaş, demokratik, lâik bir toplum düzenine ayak uydurabilme gibi amaçları gerçekleştirebilmek için beş yıllık ilköğretim, eğitim çevrelerince yeterli görülmemektedir. Bu bakımdan, zorunlu eğitimin sekiz yıla çıkarılarak içinde yaşanan çağın getirdiği yeniliklere uyumun kolaylaştırılması çalışmaları yoğunluk kazanmaktadır.

Öte yandan, çağdaş yaşamın bir gereği olarak sürekli değişim gösteren koşul ve olanaklar bireyleri de değişime zorlamakta, buna koşul olarak, dünyada eğitime olan gereksinim giderek artmaktadır. Böylelikle, değeri gün geçtikçe artan eğitim, bütün ülkelerde en önemli uğraş durumuna gelmekte ve eğitim sistemleri, yenilenen bilgi ve beceriler doğrultusunda sürekli olarak gelişme göstermektedir.

“Bireyin davranışlarında, kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişimler oluşturma süreci” (Ertürk, 1986, s. 3) olarak tanımlanan eğitim, bireylere bilgi ve beceri kazandırılmasının yanısıra, toplumun yaşamasını ve kalkınmasını sürdürebilecek ölçüde ve nitelikte değerler üretmek, varolan değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğunu da taşımaktadır (Varış, 1991, s. 5). Eğitim bu tür sorumlulukları yerine getirirken, yalnızca bilgi ve kültür aktarımı gibi işlevleri gerçekleştirmekle kalmaz, aynı zamanda çağın geçiş dönemlerine uyum sağlayabilecek üretici insan tipini de yetiştirme çabasıdadır. Çünkü gelecekte ancak yaratıcı, özgür ve özgüven duygusuna sahip insan tipinin ayakta kalabilme şansı daha yüksek görünmektedir.

Kişinin yaşam içinde özgüven duygusu ve yaşama sevinci, büyük ölçüde kendini bulma ve yaratabilme, amaçlarına kendi emeğiyle erişebilme yeteneğinden kaynaklanır. Bu nedenle, çok erken

yaşlardan başlayarak eğitimde, birey ve kitlelere hazır bilgi aktarma ve bilgi yüklemenin baskın öge olmasını olumlu bir gösterge olarak kabul etmemek gerekir (Tekcan ve Germaner, 1995, s. 86). Gelecekte gereksinim duyulan insan tipini yetiştirebilmenin en etkili yolu, Gençaydın'ın da belirttiği gibi (1990, s. 49), insanı yalnızca akıl ve irade varlığı olarak değil, aynı zamanda duygu varlığı olarak da yetiştirebilmekten geçer.

Sonuçta bilgi yaratıcılığı, yaratıcılık ise bilgiyi ortaya koyar. Doğru bir eğitim sistemi, insanı bu her iki değere de ulaştırabilir (Gökaydın, 1990, s. 7). İnsanı yaşamın yaratıcı değerlerine yakın tutmak, tüm yaşantısı boyunca yaratma uğraşısı içine sokmak, eğitim yöntemlerinden biri olmalıdır (Eti, 1977, s. 1). Eğitimde böylesi bir uygulama ise sanatsal etkinlikleri içeren derslerle olanaklıdır. Bu noktada "sanat eğitimi" kavramı önem kazanmaktadır.

1.1.1. Sanat Eğitime Genel Bir Bakış

Mekanikleşmiş, maddeci bir toplumda insanı insanlıktan çıkaran, gerçek kişiliğinden uzaklaştıran herşeye karşı dikkatle korunmak zorunluluğu vardır. Bu ise okulda, akılcı ve objektif düşünceyi hayal gücünün ve kişisel dünyanın eğitimi ile dengeleyerek olur (Yetkin, 1968, s. 127). Teknolojik gelişmelerle birlikte yokolmaya başlayan insani değerlerin yeniden canlandırılması için en güçlü silahlardan biri bu dengelenmeyi sağlayacak olan sanat eğitimidir.

Bir duygu eğitimi demek olan sanat eğitimi, çağdaş yaşam ve özgürlüğün kapılarını açacak, insana geniş açılardan düşünme yeteneğini kazandırıp kişiliğini ortaya çıkaracak, dünya barışının

güvencesi olup, dolayısıyla toplumları mutluluğa ulaştırabilecek bir güce sahiptir. Bu güç, çocuğun çok küçük yaşlardan beri sahip olduğu yaratıcı güçleri ortaya çıkarır ve onu kullanmayı öğreterek, yaşam boyu karşılaştığı her olaya transfer edebilmesini sağlar.

Öte yandan, sanat eğitimi kavramı, sanatın bir ön koşulu olan yaratıcılık, sanat ve eğitim gibi bazı kavramları içermektedir. Bu nedenle, sanat eğitiminin anlam ve önemine değinmeden önce, içerdiği bu kavramlar üzerinde kısaca durmak yararlı olacaktır.

1.1.1.1. Yaratıcılık: Yaratıcılık, daha önceden kurulmamış ilişkiler arasındaki ilintileri kurabilme, böylece yeni bir düşünme şeması içinde yeni yaşantılar, deneyimler, yeni ve özgün düşünceler ile yeni ürünler ortaya koyabilme yetisidir (San, 1993, s. 72). Kısacası yaratıcı olan, daima beklenilmeyendir (Turani, 1974, s. 13).

Her insan yaratıcı güçlerle donanmış olarak dünyaya gelir. Ancak bu durum, herkesin yarattığı anlamına gelmez. Çünkü, bireyde varolan bu güç eğitilip işlenmedikçe ve yaratıcılığa kaynaklık eden beynin, hangi dönemlerde nasıl kullanılacağı öğretilip yönlendirilmedikçe yaratıcı etkinlikler düşük ölçüde gerçekleşecektir. Bu bağlamda eğitimin önemi büyüktür. Bilindiği üzere eğitimin en önemli amaçlarından biri yaratıcı insan yetiştirmektir. Nitekim, Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçlarında da tüm bireylerin yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirilmesi vurgulanmaktadır.

Yaratıcılık süreci, tüm duyuşsal ve düşünsel etkinliklerde her türlü çalışma ve uğraşın içerisinde vardır. Yaratıcılık, yalnız sanatsal süreçlerde ya da sanat eğitimi ve öğretimine ilişkin etkinliklerde rol oynayan bir yeti olmayıp, insan yaşamının ve insanlığın evriminin

tüm yönlerinde yer alan temel bir yetenektir. İnsan tarafından tamamlanmış her işte yaratıcılık temel bir öge olarak bulunmaktadır (San, 1985, s. 9).

Yaşamayı, yaratarak yaşamaya çabalama olarak gören, kendi çapında olanca zenginliği, çeşitliliği içinde değişik dereceleriyle yaratma uğraşısına adanmış insanlar yetiştirmesi gereken eğitim sistemleri (İnam, 1993, s. 7), bu amacı gerçekleştirirken en çok sanat eğitiminden yararlanmaktadır. Çünkü, sanat eğitimi diğer eğitim birimleri gibi insan beyninin yalnız bir bölümünü işletmekle kalmamakta, tüm beyinsel fakülteleri (yetileri) geliştirmektedir (Gökaydın, 1983, s. 24). Ancak yaratıcılık, derste anlatılabilecek bir konu değil, kazandırılacak bir davranış biçimidir. Bu nedenle yaratıcılık eğitimi tek bir ders biçiminde değil, tüm derslerin programlarında yer alan etkinlikler dizisi olmalıdır.

Ezbere dayalı bilgiler, kişiyi bir yandan biçimciliğin tuzağına düşürür, öte yandan da çok boyutlu düşünce alışkanlığını köreltir. Böyle bir yaklaşım, giderek neden-sonuç ilişkisini yok ettiği için dünya, bugün-yarın arasında uzayan çizginin sürekliliğini koparır (Erbil, 1990, s. 154). Bu nedenle, yalnız sanat eğitimiyle değil, eğitimin her alanında kazandırılacak olan bilgiler bireylere, çeşitli yaratıcı etkinliklerle kazandırılmalıdır. Unutulmamalıdır ki, yaratıcı olmayan toplumların, bilgilerin sürekli değiştiği ve hızla artış gösterdiği bir çağda gelişmesi olanağından söz etmek pek kolay olmasa gerek.

1.1.1.2. Sanat: Sanat; duygu, düşünce, izlenim ve tasarımları belli yaşantı, durum, olgu ve olayları, belirli bir amaç ve yöntemle,

belirli bir özgünlük ve güzellik anlayışına göre biçimlendirilmiş gereçlerle işleyip anlatan estetik bir bütündür (Uçan, 1995, s. 117).

En basit tanımı ile insanın hoşça giden biçimler yaratma çabası demek olan sanat, insanın güzellik duygusunu okşar (Cantürk, 1993, s. 4) ve dünyayı tanıyıp değiştirebilmesi için de bir araç niteliğindedir (Fischer, 1972, s. 5). Sanat aracılığı ile birey yaratma güdüsü içinde bulunacak, yaratıcılığı ile de kendisine güvenmeyi, özgür düşünebilmeyi, çevre ve doğaya daha duyarlı olmayı ve olaylara daha geniş açıdan bakabilmeyi öğrenecektir. Daha önce de belirtildiği gibi sanatın en önemli ön koşulu yaratıcılıktır. Özgün ve yaratıcı olmayan hiç bir etkinliğe sanatsal bir anlam yüklemenin doğru olmadığını, ayrıca vurgulamak gerekir. Sağlıklı bir eğitim sisteminde, her bireye sanatsal olgunun ne olduğu ya da olmadığı kavratılmalı ve her birey sanatı değerlendiren, gününü sorgulayan ve geleceği duyumsayabilen bir insan olarak gerekli niteliklerle donatılmalıdır.

Sanat her zaman kuşkucudur; sorunların özüne iner, sorar, sorgular. Bu bakımdan otoriter düşüncenin kırılmasında, sorunların eleştirel açıdan irdelenip dile getirilmesinde, geleneklerle hesaplaşmada ve özgür düşünebilmede sanatın katkısı büyüktür (İpşiroğlu, 1993, s. 172). İnsanlık tarihi ile yaşıt olan sanat, San'ın da belirttiği gibi (1979, s. 1), hem öğrenme sürecinin, hem de gelişim sürecinin etkin bir yardımcısı olabilir. Çünkü sanat, karşılıklı ve içiçe geçmiş olan duygu ve düşünceler arasında köprü görevini yapar. İnsanın bu en önemli iki yönünün uyumunun sağlanması, eğitimin temel amaçlarındandır. Bu durumda sanat örgün ve yaygın eğitimde yer aldığı anda, tüm eğitim sürecini daha etkili kılacak bir güce sahiptir. Böylesi bir gücün de, en önemli uygulama alanı sanat

eğitimidir.

1.1.1.3. Sanat Eğitimi: En geniş anlamıyla güzel sanatlar eğitimi, sanatın yaşamdaki yerini ve önemini kavratacak biçimde düzenlenmiş belli programlar aracılığı ile çeşitli dallarında beceri de kazandırabilecek uygulama çalışmaları ve sanatsal yaratma olgusunu tanıtmaya yönelik bir eğitim sürecidir (San, 1987, s. 5). Türkdoğan (1984, s. 14) ise sanat eğitimi, bireyin duygu, düşünce ve izlenimlerini anlatmada yeteneklerini ve yaratıcılık gücünü estetik bir düzeye ulaştırabilmek amacı ile yapılan eğitim çabası olarak tanımlamaktadır.

Sanat eğitimi bugün, bir zevk ve duygu eğitimi olmanın ve güzel biçimler yaratmanın yanısıra yeni, özgün, atak, çağdaş düşünceler üretmeyi öngören bir yaratıcı zihinsel etkinlikler süreci olarak görülmektedir. Amaç kendine güvenli, bağımsız ve özgür düşünebilen, kendisini gerçekleştirmeyi becerebilen, yeti ve yeteneklerini sonuna dek kullanabilen, kendisini yalnız bugüne değil, yarına da hazırlayabilen, kendisiyle birlikte çevresini de biçimlendirebilen, dış dünyaya, birlikte yaşadıklarına, tüm insanlara açık, hem kendine, hem çevresine saygılı, topluma ve çevresine sorumluluk duyan, üretken, coşkulu fakat dengeli, akıllı ve duyarlı insanlar kazandırmaktır (San, 1984, s. 6). Çocuk ve genci asla birer sanatçı yapmayı amaçlamayan sanat eğitimi, insanın yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmasını sağlayacak koşulları hazırlayıp, sanat yoluyla eğitimi sağlamaktadır.

Çağın koşulları doğrultusunda sürekli mekanikleşen günümüz insanının, yukarıdaki amaçlara yönelik eğitilmesi zorunluluğu gidererek artmakta ve gerçekçi bir eğitimin, bilim ve sanatın

işbirliğine dayandırılması gerektiği görüşü yoğunluk kazanmaktadır. Buna koşut olarak, sanat eğitimi ve sanat eğitiminin eğitim sistemi içerisindeki yerini belirleme çalışmaları da giderek artmaktadır. Gençaydın'ın da değindiği gibi (1990, s. 43), insanın genel eğitimi bir bütünlük içinde düşünülürse sanat eğitimi, genel eğitimin bir parçası olarak kabul etmek gerekir. Ancak, sanatın bir özgünlük ve bireysel yaratıcılık olgusu olduğu dikkate alınırsa, sanat eğitiminin kendine özgü çok özel ilke ve yasalarının olduğu da açıktır. Bu nedenle, sanat eğitiminin eğitim dizgesi içerisindeki yerinin çok iyi belirlenmesi gerekir. Yaygın biçimde sanıldığı gibi sanat eğitimi, yalnızca yetenekliler için bir lüks değil, herkes için gerekli olan bir kişilik eğitimidir.

Batı dünyası ilköğretimden başlayarak sanatı, çağdaş insan eğitiminin vazgeçilmez bir aracı olarak değerlendirmiş, eğitim kurumlarına ve programlarına sanatı sokmuştur. Böylelikle, hem sanatı kendine meslek edinmek isteyen genç yeteneklerin erken yaşta keşfedilerek yönlendirilmesi sağlanmış, hem de böyle bir isteği olmayan gençlerin yaşam kültürlerinde sanatı paylaşma, yaşatma bilincinin kültürel tabanını oluşturarak, gelecekte beğenisi gelişmiş bireylerden oluşan bir sanat alıcısı kitlenin hazırlanması sağlanmıştır (Tuncay, 1995, s. 99).

Tüm bu nedenlerle sanat eğitimi eğitiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Sanat eğitimi aracılığıyla eğitim, sadece bilgi, beceri ve kültür aktarımının yanısıra, yapıcı, yaratıcı ve zeki bireylerin yetiştirilmesi gibi işlevselliğe yönelir. Dolayısıyla eğitim, öğretim boyutundan öte, insanı insan yapan değerlerin kazandırılmasına yönelik bir anlam kazanır. Sanat eğitimiyle birey, bakmayı değil

görmeyi öğrenir; olaylara çok yönlü bakarak düşünen, eleştiren, sorgulayan ve en önemlisi çözümler üreten, dolayısıyla kendisiyle barışık, mutlu ve sağlıklı bir kişiliğe erişir. Nitekim, çağdaş sanat eğitiminin en temel amacı da budur.

1.1.2. Sanat Eğitimi İçinde Resim-iş Öğretiminin Yeri ve Önemi

Genel eğitim süreci içerisinde yer alan sanat eğitiminin konuları geçmiş ve şimdiki zamanı kapsamakta, genel olarak sanat, sanatsal yaratma, sanat tarihi gibi konularda ve müzik, resim, tiyatro gibi özel alanlarda, kuramsal bilgi aktarımı ile uygulamalı ve kılışsal çalışmalar birarada yer almaktadır (MEB, 1982, s. 5).

İnsanın hem yaşamına, hem de yaşadığı dünyaya bir anlam katabilmesi, yaratıcı güçlerinin ortaya çıkarılması ile olanaklıdır ki bu da, estetik eğitimi gerektirir. Bireyin estetik eğitimi sağlayan sanat eğitiminin okullardaki en önemli uygulama alanlarından biri de "resim-iş" dersidir. Yarattığı teknolojinin esiri olma tehlikesine karşılık resim-iş öğretimi, bireyin insani güçlerini ortaya çıkarabilecek ve bu güçlerle dünyasını bile değiştirebileceğinin farkına varmasını sağlayabilecek bir içeriğe sahiptir.

Özellikle ilkokul çağında, bireyin toplumsal bir varlık olarak gelişmesi açısından estetik eğitimi büyük önem taşır. İlkokulda hareketli ve coşku dolu ruhsal yapısıyla çocuk, duyuşsal dünyasının dış etkenlere en açık olduğu dönemi yaşar. Dolayısıyla bu dönem, bireyin estetik eğitiminin en kolay olduğu önemli bir dönemdir. Kendini evrenin merkezi olarak duyumsayan çocuk için resim-iş dersi, kendini dışa vurma, içinde yaşadığı ortamı tanıma, bir değer

olduğunun bilincine vararak kişiliğini kanıtlama ortamı demektir. Çocuk bu derste algılama, düşünme ve bedensel eylemlerin de katıldığı süreç içerisinde kendini anlatır.

İlköğretimin II. basamağına gelen 11-13 yaşlarındaki çocuk ise bu dönemde “görsel gerçeklik evresi” içinde yer alır ve nesnelere ayrıntılarıyla yansıtma çabası içine girer. Böyle bir durumda, görsel algı eğitiminin ve bu eğitimi sağlayan resim-iş dersinin bu yaş çocukları açısından önemi yadsınamaz. Ayrıca, resim-iş dersinde yaptırılacak pek çok çalışma, diğer derslerin konularına transfer edilebilmekte ve öğrenmenin daha da kolaylaştırılmasına yardımcı olmaktadır. Örneğin, üç boyutlu çalışmalar yaparak en, boy ve yükseklik kavramını anlayan çocuk, matematik derslerindeki “ a^3 ” kavramını çok daha iyi anlayabilecektir. Dolayısıyla resim-iş dersi, diğer derslerin yorgunluğunu atmak ya da boş zamanları daha iyi değerlendirebilmek için değil, yaşamın her döneminde kullanılacak yaratıcı ve pratik düşünceleri geliştirmek gibi bir yaklaşımla, okul programlarında önemli bir yere sahiptir.

Sonuç olarak, sanat eğitiminin bir disiplini olan resim-iş dersi, çoğu kişinin yanıltıldığı gibi yalnızca yeteneklilerin yapabileceği bir etkinlik değil, her bireyin kendi özüne inebileceği bir kişilik eğitimidir.

1.1.3. Türkiye’de Resim-iş Eğitiminin Gelişmesi

Osmanlı Döneminde eğitimsel hareketlerin belirgin biçimde başladığı ve sürdüğü 1908 meşrutiyetine karşın, sanat eğitiminde herhangi bir gelişmeden söz etmek pek olanaklı değildir. Din kurallarının egemen olduğu bir toplumda, “suret olan yere melekler girmez” anlayışıyla resim eğitimine duyulan tepki, genel olarak

olumsuzdu. Yine de, sıbyan ya da mahalle mektebi denilen okullar ile Rüştiye, İdadi, Harbiye, Bahariye ve Sanayi-i Nefise okullarında resim dersi zorunlu olarak okutulmaktaydı. Bu okulların resim öğretimi, Rüştiye ve İdadi okullarındaki eğitici nitelikte olan resim eğitimi ile Mühendis ve Harbiye okullarındaki mesleki nitelikte olan resim eğitimi olmak üzere ikiye ayrılmaktaydı. Ancak, Sanayi-i Nefise okulunun batılı tekniklere dayanan öğretimi ayrı tutulursa, diğer tüm okulların ortak özelliği kopya yöntemiydi. Tahtaya çizilen formların öğrenci tarafından kopya edildiği resim derslerinde doğadan, hayalden ya da ezberden resim yaptırılmıyordu.

Ülkemizde, sanat eğitiminde ilk önemli gelişmelerin odak noktasını 3 Mart 1882'de kurulan "Sanayi-i Nefise" okulu oluşturmuş, bu okulu bitirenlerin sayısı arttıkça gelişme hızlanmıştır. Ancak bu okul, eğitimsel bir yatırımı denetleyip aydınlatmadığı için, batılı yöntemlere göre yetiştirilen sanatçıların eğitici olduklarında eski kopyacılık geleneğine hizmet ettikleri ve bunu bir yöntem kaygısıyla yaptıkları görülmektedir. Sanayi-i Nefise mezunlarının azlığı, resim eğitiminin Harbiye ve Bahariye okulları mezunlarınca da yürütülmesi sonucunu yaratmış ve böylece geleneksel, tutucu resim eğitimi anlayışı uzun yıllar sürmüştür (Tunç, 1985, s. 24).

Meşrutiyetten sonra Tanzimatın ilanıyla birlikte eğitim daha da önem kazanmış, Darülmüallimin (Öğretmen Okulu) ve Darülfünun (üniversite) yenileştirilip, geliştirilmiştir. Özellikle Mustafa Satı Bey'in müdür, İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun öğretmen olarak görev yaptığı Darülmüallimin, eğitimde serbest tartışma ve araştırmaların yapıldığı özgürlükçü bir anlayışın öncüsü olmuştur. İsmail Hakkı

Baltacıoğlu resim öğrenimi için 1915 yılında Almanya'ya gönderilmiş, burada değişik ülkelerin resim eğitimlerini incelemiştir. Yurda döndükten sonra resim eğitimi ile ilgili ilk ciddi programların gerçekleştirilmesini sağlamış, resim öğretiminin nasıl olması gerektiğine ilişkin konferanslar vermiştir. Yaptığı çalışmaları resim öğretmenlerine rehberlik edecek bir kitapta toplayan Baltacıoğlu, "doğaya ve sezgiye bağlı yöntem" adını verdiği yeni bir anlayışı da gündeme getirmiştir. Bu yöntemde, doğadan gözlem ve izlenime dayalı çalışmalar, hayalden kompozisyonlar ve artistik sayılabilecek çalışmalar bulunmaktadır (Özsoy, 1996, s. 115).

Eğitimin her alanında çağdaş bir anlayış geliştirebilmek için yapılan girişimler sırasında, resim-iş derslerinin de yeniden düzenlenmesi gündeme gelmiş ve ülkeye bir yandan John Dewey gibi ünlü bazı eğitimciler getirilirken, bir yandan da sanat eğitimcisi "Stiehler" çağırılarak onun görüşlerinden yararlanılmıştır. Her ikisinin de verdiği raporlar değerlendirildikten sonra, yenilikleri yerinde incelemeleri için Avrupa'ya eğitimciler gönderilmiştir. Sanat eğitimi alanında gönderilen İsmail Hakkı Tonguç, Almanya'dan döndüğünde zaman yitirmeden dünyadaki gelişmelere uygun eğitim yapabilmek için, Milli Eğitim Bakanlığı'nda yeni önlemler almak amacıyla gerçekleştirilen çalışmalara katılmıştır (Telli, 1990, s. 12).

Bu arada, 1926 yılında Stiehler'in hazırladığı rapor doğrultusunda, İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve İsmail Hakkı Tonguç'un yaptığı çağdaş anlayışa dayalı çalışmalar, uzun yıllar resim dersi öğretim programlarını etkisi altına almıştır. 1932 yılında çağdaş, yapıcı ve yaratıcı öğretmenler yetiştirmek amacıyla kurulan Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'nün açılmasıyla, resim dersinde

kullanılacak yeni yöntemlerin savunucuları olan öğretmenler yetiştirilmeye başlanmıştır. Ancak, 1938'de başlayan geleneksel anlayışla birlikte programlarda giderek sosyal bilimlere ağırlık verilmeye başlanmış, dolayısıyla resim derslerinin haftalık ders saati azaltılmıştır. Daha sonra, yeniden haftada iki saate çıkarılan resim dersleri 4. Milli Eğitim Şurası sonrası bir saate indirilmiş, bunun yanısıra programa "Elişi, Sanat Tarihi" gibi dersler eklenmiştir.

Öte yandan, sanat eğitimi açısından öğretmen okulları özel bir öneme sahip olmuşlardır. Çünkü bu kurumlarda resim-iş dersleri, müzik ve beden eğitimi ile birlikte ağırlıklı olarak programlarda yer almış ve genellikle dal öğretmenleri tarafından verilmiştir. Bu okulların yatılı olması ders saati dışında çalışmaların sürmesine olanak sağlamıştır. Yine öğretmen okullarında, resim ve iş dersleri ayrı disiplinler olarak uygulanmış ve ders saatleri diğer okullara göre daha fazla programlanmıştır (Özsoy, 1996, s. 117).

1962 yılındaki 7. Milli Eğitim Şurası'nda eğitim, kültür ve sanat geniş bir perspektif içinde ele alınmış, eğitimin her basamağında güzel sanatlar önemle tartışılmıştır. Şurada, ilk ve orta dereceli okullarda güzel sanatlar eğitimi ile ilgili olarak, sanat eğitimi çalışmalarının "Güzel Sanatlar Danışma Kurulu" tarafından planlanmasına ve resim-iş ile müzik öğretimine programlarda yeteri kadar yer ayrılmasına karar verilmiştir.

1968 yılında yürürlüğe konan ilkököl programından sonra ortaokullar için 5 Nisan 1971 tarihli 1651 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanan "Ortaokul Sanat ve İş Eğitimi Programı" yürürlüğe konmuştur. Ancak bu program, yayın sırasındaki bir aksaklık nedeniyle zamanında uygulamaya konulamamıştır.

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile başlatılan yeni ilköğretim düzenlemesine uygun çalışmaların ardından, 1990'lı yıllara kadar resim-iş öğretim programına ilişkin olarak herhangi bir önemli gelişmeye yer verilmediği söylenebilir. 1981 yılında Talim ve Terbiye Kurulu'na bağlı olarak, plastik sanatlar komisyonuna ilişkin iki ayrı program geliştirme komisyonu kurulmuştur. Bunlardan "İş Eğitimi" program geliştirme çalışmaları 1983 yılında sonuçlanarak uygulamaya konmuş, "Resim-iş Öğretim Programı" komisyonu ise çalışmalarını sonuçlandıramayarak, ikinci yılın sonunda dağılmıştır. Sonuçta, ilköğretim okullarında 1968 yılında yürürlüğe konmuş olan ilkokul programında yer alan "Resim-iş ve İş Eğitimi Programı" ile 1971 yılında yürürlüğe konmuş olan "Ortaokul Sanat ve İş Eğitimi Programı"nın uygulanmasına devam edilmiştir.

En son, 1992 yılında çalışmaları sona erdirilerek yürürlüğe giren "İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim Programı" üzerinde ileride ayrıntılı olarak ayrıca durulacaktır.

1.1.4. Çocukların Gelişim Basamakları Açısından Resim-iş Öğretimi

6-14 yaşlarını kapsayan ilköğretim çağında, her yaş grubunun farklı psikolojik, fizyolojik ve toplumsal özellikleri vardır. Eğitimin her alanında olduğu gibi resim-iş öğretiminin de istenilen nitelikte olması için, bireyin gelişim çağlarına göre hangi düzeyde bulunması gerektiğinin bilinmesi gerekmektedir. Bu nedenle, resim-iş öğretiminin hangi yaş grubunda ne tür anlamlar taşıdığını çözümleyebilmek için, ilköğretim çağındaki çocukların gelişimsel özelliklerini incelemekte yarar vardır.

İlköğretim çağı, kendi içinde de ikiye ayrılmaktadır:

1. 6-10, 12 yaşlarını kapsayan “ikinci çocukluk çağı”
2. 12-13, 14 yaşlarını kapsayan “erinlik çağı”

1.1.4.1. İkinci Çocukluk Çağı: Bu çağ, ilköğretimin birinci basamağını (ilkokulu) kapsar. Genel olarak bu çağda her çocuğun, ilk çocukluk çağının çocuksu davranışlarından yavaş yavaş kurtulması ve büyüklerin kendisinden istedikleri tutumları takınması, akran kümeleriyle oynayabilmesi, yaşına göre oynayacağı oyunlar için gereken bilgi ve becerilere sahip olması, kendine ve büyüyen organlarına karşı olumlu bir tutum takınması, kendi cinsinin yapması gereken rolleri öğrenmesi ve toplumsal değerleri benimsemeyi gerçekleştirmesi beklenir (Başaran, 1994, s. 41). Mantıksal düşünmenin başladığı bu dönemde, sorunların çözülmesi somut nesnelere, “burada” ve “şimdi” gibi anlık durumların olmasına bağlıdır (Morgan, 1993, s. 64). Somut işlemler dönemini yaşayan çocukta tüm işlemler fiziksel bir gerçeğe bağlıdır ve somut olarak varolmayan durumlar hakkında akıl yürütmek henüz olanaklı değildir.

Okul öncesi çağa oranla daha bağımsız olma eğilimindeki ilkokul çocuğunda kıskançlık, nefret ve düşmanlık duygularında oldukça azalma görülür. Okul ve sınıfın havası, çocuğun duygularını büyük ölçüde etkiler. Çünkü, çocuğun bu yolla çevresinin genişlemesi, duygusal davranışlarının çocuksuluktan sıyrılmasına neden olmaktadır. Gerek arkadaşlarıyla, gerekse öğretmenleriyle iletişim içine girerek, onların kendisi hakkındaki fikirlerini önemsemeye başlayan çocuğun benlik kavramında da gelişme olur.

Utangaçlık ve merak da, bu çağın temel özelliklerindedir. İkinci çocukluk çağının sonlarında utangaçlığın artmasının yanısıra merak, bu çağın sonlarına doğru yavaşlamaya başlar. Merak edeceği varlık ve olayların azalmasından kaynaklanan bu duruma karşın, yeni ve daha anlamlı şeyler üzerinde bir merak başlar. Ayrıca, kendi cinsleri arasında kurduğu gruplarda çocuk, grubun kendisinden beklediği davranışları edinerek kişilik gelişimini etkileyecek önemli değişimler gösterir. Nitekim, bu çağda giderek toplumsallaşan çocuk, daha dengeli ve çevresine daha uyumlu bir gelişim göstermektedir.

Çocuğun sanatta öğrenmeye en çok gereksinim duyduğu ve de yatkın olduğu evre, ilköğretimin birinci basamağını içeren ilkokuldur. Özellikle, ilkokul çocuğunun sanata ilişkin temel bilgi ve becerileri öğrenmedeki gösterdiği çaba, sanatın öğretimine ışık tutacak boyuttadır (Kırıçoğlu, 1992, s. 207). Dolayısıyla hem resim-iş eğitiminin ikinci çocukluk çağındaki çocuklar için taşıdığı anlam, hem de bu dönemdeki çocuğun yaptığı resimlerin, resim-iş eğitimi açısından taşıdığı önem büyüktür.

Resim-iş eğitimi ile çocuk, değişik araç-gereçler aracılığıyla farklı bir anlatım yolu kazanmış olur. Resim yaparken bir takım temel becerileri kazanan çocuğun duygu ve düşünceleri de gelişir, kendine olan güveni artar. Kendisini iç dünyasına kaptırarak, ne demek istediğini ve kafasında tasarladığını kağıda sıkıntısızca aktarabilir. Hiçbir dış baskı görmemiş çocuk, resimde yaratıcı gücünü ortaya koyarak, derin iç dünyasını yansıtır. Çocuğun yaratıcı gücünün oluşturduğu ürünü, yalnızca estetik açıdan eleştirmek yanlıştır (Birsun, 1984, s. 79). Böyle bir dönemde çocuğa, sanatın bir doğa ürünü değil, insan düşüncesinin ve duyarlılığının ürünü olduğu,

içtenliğin gerçeklerden daha önce geldiğinin ön bilinci verilmeye çalışılmalıdır (MEB, 1992, s. 10).

Sonuç olarak ikinci çocukluk çağında çocuk, resim-iş dersiyle kendisini özgürce anlatarak, bu kazandığı anlatım gücünü hem diğer derslerine, hem de tüm yaşam biçimine transfer edebilecek bir yeti kazanır. Dolayısıyla bu çağda resim-iş öğretiminin önemi yadsınamaz.

1.1.4.2. Erinlik Çağı: Bu çağ, ilköğretimin ikinci basamağını (ortaokulu) kapsar. İkinci çocukluk çağı ile ergenlik çağı arasında kalan bu çağda çocuk, gerek fiziksel olarak, gerekse zihinsel ve psikolojik yönlerden çok farklı bir dünyanın içine girer.

Erinlik çağı, bir bakıma, psikolojik açıdan yeniden doğuş, karşıtlıklar ve çelişkiler çağıdır. Parola artık “büyük olmak” değil, “özgür” olmaktır ve özgür olmak başka türlü yaşamak, o güne kadar kabul edilmiş toplumsal disiplinleri ve aileyi aşmak anlamına gelir. Fakat aynı zamanda, bu kez seçilen yeni toplumsal ilişkileri de araştırmak demektir (Örneğin, kendi isteğine göre arkadaşlarını seçmek, onlarla görüşmek). Özgür davranabilmek için anne-babalarına karşı çıkan ergenler, bu kez kendilerine ya bir arkadaş, ya bir öğretmen, ya da sinema yıldızı seçerek ona bağlanırlar. Bu yeni idealler, özgür olma isteğiyle çelişen uzlaşmazlıklar olarak kabul edilmektedir (Çakır, 1985, s. 19).

Soyut işlemler döneminin yaşandığı bu çağda, soyut kavramların artık anlaşılmaya başlandığı ve bu kavramlarla ilgili akıl yürütme etkinliklerinin artarak, “neden” sorusunun yanıtlanmasına

geçildiği görülür. Çocuk, kendi kendine denenceler geliştirmekte, bunları sınavabilmekte ve yeni sorunlarla karşılaştığı zaman deneme-yanılmalar yoluyla sonuca ulaşabilmektedir. Ayrıca bu dönemde birey, kendi düşüncesinin her zaman mutlak doğru değil de, gerçeğin yalnızca bir yorumu olabileceğini kavramaya başlamıştır (Bell, 1986, s. 207).

Ergenliğin başlangıcı ilkin fizyolojiktir. Ancak, bu fizyolojik değişimlerin etkileri, çocuğun psikolojik ve toplumsallaşma özelliklerini de etkilemeye başlar. Hızlı beden gelişimlerinden kaynaklanan kendine yabancılaşma, bir tür beceriksizleşme ortaya çıkar. Bu durum erini, psikolojik olarak olumsuz etkiler ve hırçınlaşmasına neden olur.

Kendine bir çocuk gibi davranılıp, öğütler verilmesine çok tepki gösteren erin için en önemli olgu, arkadaş grubudur. Arkadaşları arasındaki yerini kaybetmekten korkan çocuk, toplumsallaşarak kendi kişiliğinin bilincine varmaya başlar. Bu çağda bir çok çelişkiyi birarada yaşayan erin, içinde bulunduğu gruba uyarken, çoğu zaman ailesiyle ters düşer. Ancak, bu dönem kimi erinde bir içine kapanıklılık ve kendine dönüş biçiminde yansır. Bu anti-sosyalliğini çeşitli uğraşlarla gidermeye çalışır; örneğin, kendini müziğe, çeşitli bilimsel ve sanatsal uğraşlara ya da okuma-yazmaya verir. Kısacası erin bu geçiş döneminde, kendine özgü bir değerler sistemini araştırma içerisindedir.

Böyle bir dönemi yaşayan erinin eğitiminde, tasarımılama özelliğini dikkate almak gerekir. İnsanın en önemli özelliği düşleyebilmesi, kurgu yapabilmesi ve düşüncelerini bu süreç sonunda

ürüne dönüştürebilmesidir. Bir sorunu farketme, araştırmaya ve çözüm önerileri bulmaya değer görerek ele alma, bilgi toplama, çözümlenme, birleşim, değerlendirme, yetkinleştirme, anlatım ve iletişim evrelerinin yaşatılması gerekmektedir (Yurdakul, 1990, s. 86). Eğitimde böyle bir süreci yaşatmak için en etkili yollardan biri de resim-iş eğitimidir. Çelişkiler içinde bocalayan erinin, kendini içtenlikle tanımlayabileceği bir ortam resim-iş dersiyle sağlanmış olur. Böylece erin birşeyler yaratabilmenin hazzını duyacak, benliğiyle çalıştığı bir dönemde kendine olan güveni artarak başarmanın zevkine varacak ve bu durum erinin hem psikolojik, hem de toplumsallaşması yönünden olumlu gelişmeler sağlayacaktır.

Sonuç olarak, kendini anlatmaya olanak tanıyan bir ders olarak resim-iş dersi, çocukların gelişim basamaklarının her döneminde onların iç dünyalarına ilişkin ipuçları sağlamakta ve yetişkinler için onlara daha yapıcı yaklaşımlarla ulaşabilme olanağını vermektedir.

1.1.5. Resim-iş Öğretiminin Amaç ve İlkeleri

İnsan yaşantısının en önemli ögesi olan kendini anlatabilme olgusu incelendiğinde, zihinsel etkinliklerin değerlendirilmesi gerekliliği de ortaya çıkmaktadır. Zihinsel etkinliklerle ilgili olarak iki önemli düşünce tipinden söz edilebilir. Bunları, yakınsak ve iraksak düşünceler olarak ikiye ayırmak uygun olur. Tunç'un da belirttiği gibi (1985, s. 63) yakınsak düşünce, beklenen, belirlenmiş ve olağan yanıtlara yöneliktir. Çözümlemesi için önceden belirlenmiş, normlaşmış yöntemlerden yararlanabilecek türden sorunlar çıkınca etkinlik kazanır. Güvenli, yöntemli, tutucu bir düşünce biçimi olan yakınsak düşünce, bilinenlerle yeni birşeyler yaratmaktan çok, varolan, bilinen kategorileri geliştirmek amacındadır.

Buna karşılık ıraksak düşünce, önceden hiçbir şeyin belirlenmemiş olduğu, türlü doğrultularda özgürce yer alan düşünmedir. Bilineni, öğrenilmiş olanı eleştirir, gerekirse düzeltir. Olabilecek konusunda düşünür ve belirli olmayan alanlarda dolaşmak eğilimi gösterir. Çözülecek sorunu keşfederek, çözüme varmak için hangi evrelerden geçeceğini, hangi adımları atacağını bilmeden, yeni ve özgün düşünüyü, çözümü ortaya koyar. Beklenmeyen ve bilinmeyen, ıraksak düşünceyi kamçılar (Tunç, 1985, s. 64).

Tüm bu anlatımlar ışığında yakınsak düşünce ve yakınsak zeka, ezbere bilgi depolanmasına, otoriter kavramlara ve düşüncelere yöneliktir. Türk Milli Eğitim Sistemi incelendiğinde de açıkça görüleceği gibi, bilgiler kategorileşmiş bir biçimde öğrencilere sunulmakta ve öğrenciler sistemin beklentilerine göre düşünmeye yönlendirilmektedir. Oysa her toplumun olduğu gibi, Türk toplumunun da gereksinimi daha atılgan, girişimci, yapıcı ve yaratıcı bireylerdir.

Diğer bir taraftan, günümüzde uzay çağının yarattığı faydaya yönelik yaşam biçimi, insanın duyuşsal bilincini köreltmekte ve bu durum, giderek kendi kendisine yabancılaşan bir insan tipini de beraberinde getirmektedir. Duyan, düşünen, yaratan, doğayı ve insanı seven, dolayısıyla kendisiyle barışık bir gelecek yetiştirebilmek için eğitim sisteminin ıraksak düşünceyi ve ıraksak zekayı ön plana çıkaran programları içermesi gerekmektedir. Sanat eğitiminin verildiği derslerin okulda, ıraksak zekayı kamçılaman, bir başka deyişle, yaratıcılığı ve sınırsız üretme yetisini kazandıran dersler olduğu göz önüne alınırsa, çağın ideal insan tipini yetiştirebilmenin en önemli

güvencelerinden biri de resim-iş öğretimi olacaktır.

Eğitim sürecine giren kişinin davranışlarında, dolayısıyla kişiliğinde meydana gelmesi istenilen farklılaşmaları belirleyen amaçlar (Fidan ve Erden, 1993, s. 20), eğitimde “neden öğretilim?” sorusuna karşılık ortaya çıkan bir ögedir. Amaçlar, ülkenin eğitim felsefesi ışığında okulun görevlerini belirleyeceği gibi, içeriğin seçimine yardım eder, değerlendirmeye temel olur ve program geliştirmeye olanak verir. Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan öğretim programında, iraksak zeka ve düşünceye yönlendiren resim-iş dersinin amaçları aşağıdaki biçimde belirlenmiştir (1992, s. 6):

1. Türk Milli Eğitiminin amaçları doğrultusunda güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme.
2. Sanatı görsel bir iletişim formu olarak kullanmada ve değerlendirmede güven ve yeterlik kazanmaları için, öğrencilerin görsel okur-yazarlığını sağlayabilme.
3. Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme.
4. Her alanda kullanabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme.
5. Düşüncelerini gerçekleştirebilmek ve sanat eserlerini üretebilmek amacıyla bireysel anlayış ve teknik yeteneklerini geliştirebilme.
6. Estetik duyguların geliştirilmesi yoluyla, sanat ve tasarımla ilgili olarak bilinçli estetik hükümler vermelerini sağlayabilme.
7. Özgün düşünme, üretme ve deneme kapasitelerini geliştirebilme.
8. Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme.
9. Sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme.
10. Öğrencilerin kendilerini ispatlamalarına ve kendilerini bulmalarına imkan tanıyabilme.
11. Öğrencilerin hayatları boyunca sanat yapan üreticiler veya sanatı bilinçli izleyen tüketiciler olarak, içinde yaşadıkları kültüre katkılarını sağlayabilme.
12. Bireysel veya grup çalışmalarında sorumluluk ve işbirliği, dayanışma anlayışını, birbirleri arasında sevgi, saygı ve yardımlaşma gibi duygu ve

davranışları geliştirebilme.

13. Sanatın özgünlük olduğunu ve hayata olan katkısını kavrayabilme.
14. Sanatsal yaratma hazzını duymasını ve sanatçıyı taktir etmesini sağlayabilme.
15. Biçimsel anlatımla ilgili teknik bilgi ve beceriler kazandırabilme.
16. Tasarıma yönelik hayal gücünü geliştirebilme.
17. Tarihi ören yerlerini, anıtları, müzeleri, sanat galerilerini, atölyelerini ve tasarım stüdyolarını tanıyarak, kültür ve tabiat varlıklarına sahip çıkabilme.

Bireyi hem gelişim, hem de öğrenim sürecini önemli ölçüde etkileyen sanat eğitimi ve sanat eğitimi içinde önemli bir yeri olan resim-iş öğretimi, genel eğitim içinde bütünleyici bir rolü üstlenmektedir. ABD’de yapılan bir araştırmaya göre, 137 mesleğe temel oluşturan sanat eğitimi aracılığı ile estetik beğenide, iletişimde bütünlük sağlanabilir ve toplumsallaşma yolunda ileri adımlar atılabilir. Ayrıca eğitimin hem bilişsel, hem duyuşsal, hem de devinimsel alandaki amaçlarına hizmet veren sanat eğitimi, öncelikle “her çocuğun yaratıcı gücü vardır, sanat eğitimi herkes için gereklidir” ilkesinden hareket eder (Gel, 1990, s. 303). Bu temel ilkedен yola çıkarak, resim-iş dersinin yukarıda belirtilen amaçlarını gerçekleştirebilmek için yine bazı ilkelerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Bu ilkeler Resim-iş Öğretim Programı’nda şöyle belirlenmiştir (MEB, 1992, s. 7):

- a. Her çocuğun yaratıcı olduğu unutulmamalıdır.
- b. Uygulamada bireysel farklılıklar göz önünde tutulmalıdır.
- c. Uygulamalar sırasında iki ve üç boyutlu çalışmalara yer verilmelidir. Böylece, çocuğun yapısına uygun gereci ve alanı belirlemek için onların çeşitli gereçleri denemelerine fırsat verilir.
- d. Resim-iş dersi, diğer derslerin sürekli uygulama alanı olarak düşünülmemelidir. Resim-iş dersi başka derslerde öğrenilenlerin çizgi, renk ya da üç boyutlu biçimlerle anlatılması için değil, çocuğun kendini dışa

vurmasını sağlayacak bir ifade dersidir.

- e. Dersler ilginç duruma getirilmelidir. Çocuğun yaşına, ilgisine, coşku dolu evrenine uygun olarak seçilen konular, ilginç bir dille anlatılmalı ve konuyla öğrenci arasında duygusal bir iletişim sağlanmalıdır.
- f. Zararlı etkenlerden kaçınılmalıdır. Özellikle ergenlik çağına giren çocuklar için, sanat değeri olmayan ve özgün tasarım niteliği taşımayan örnekler estetik eğitimi açısından zararlıdır.
- g. Resim-iş eğitimi çocuğa göre olmalıdır. Çocuk, yetişkin insanın küçültülmüş örneği olarak görülmemeli, yaptıklarını görülen ya da yaşanan gerçeklerle karşılaştırmaktan özellikle kaçınılmalıdır.
- h. Teorik bilgiler çalışmalar sırasında verilmelidir. Derslerde kuru bilgiler vermekten kaçınılmalı, dersler sıkıcı olmaktan kurtarılmalıdır. Gerekli teorik bilgiler tanımlamalar biçiminde değil, yeri geldikçe uygulamalar sırasında sezdirilmelidir.
- ı. Değerlendirmede gelişim süreci göz önünde tutulmalı, çalışmaların sergilenmesine önem verilmelidir. Sanat eğitiminde değerlendirme, çocuğun çalışmaları tek tek değil, gelişim süreci de göz önüne alınarak yapılmalıdır.

Sanat eğitimcisi tarafından amaçların saptanması, araç-gereç seçimi, yöntem, uygulama ve değerlendirme bakımlarından titizlikle uyulacak kurallar biçiminde yorumlanması gereken bu ilkelere de görüldüğü gibi resim-iş öğretimi, hem kişisel ve insani değerlere hem de sanatsal ve estetik değerlere dayanmaktadır (Türkdoğan, 1984, s. 21).

1.1.6. Resim-iş Öğretiminde İçerik ve Öğretim Süreçleri

Öğrenci davranışlarının standartlarını belirleyen amaçların gerçekleşmesi için en önemli araçlardan biri içeriktir. Öğrencilere “ne öğretilim?” sorusunun yanıtını oluşturan içerik kavramı, öğrenilmesi istenilen bilgi, beceri, tutum ve değerler olarak tanımlanabilir

(Kısakürek, 1983, s. 226). İçerik amaçlarla tutarlı, çağdaş, bilimsel, sanatsal ve felsefi bilgiyle donanık, öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine uygun, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora ve birbirinin önkoşulu olacak biçimde düzenlenmelidir (Sönmez, 1994, s. 84). Resim-iş öğretimi ise başlıca üç alanı içerir:

1. İki boyutlu çalışmalar (çizgisel ve renkli)
2. Üç boyutlu çalışmalar (modelaj, heykel, tasarım)
3. Eser incelemeleri

Bunlardan iki boyutlu çalışmalar, daha çok yüzey anlayışına dayanan resimsel çalışmaları içerirken üç boyutlu çalışmalar, resimsel çalışmalar dışında kalan çok boyutlu modelaj, heykel ve yapısal çalışmaları içerir (Gençaydın, 1988, s. 73). Resim-iş'teki "iş", üç boyutlu çalışmaları yansıtır. Bu kavramın, iş eğitimi ve iş eğitimindeki iş kavramı ile anlam olarak bir ilişkisi yoktur (MEB, 1992, s. 10). İki ve üç boyutlu çalışmaların seçiminde, çocukların yaratıcı güçlerini ortaya dökebilmelerini ve bu güçlerini her alanda kullanabilmelerini sağlayacak konulara yer verilmelidir. Eser incelemeleri ise programda, öğrencilerin gerek üyesi buldukları toplumun gerekse diğer toplumların önemli kültür ve sanat değerlerini tanımaları amacıyla yer almaktadır. Bu nedenle, her sınıfın ilgi, düzey ve olanaklarına göre müze, sergi ya da diğer sanat etkinlikleri tanıtılmalı, yerli ve yabancı sanatçıların eserleri her sınıfta en az bir kere incelenmelidir.

Resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresinin, birinci basamakta 2, ikinci basamakta ise 1 saat olduğu ilköğretim okullarında uygulanabilecek öğretim süreçleri, çocukların gelişim sürecine koşut olarak düzeylerine uygun biçimde düzenlenmelidir.

“Nasıl öğretilim?” sorusuna karşılık ortaya çıkan öğretim süreçlerinde, amaçlara uygun olarak seçilen içeriğin, bireylere hangi yaşantılarla kazandırılacağı önem kazanmakta ve ders etkinliklerinde benimsenecek öğretme-öğrenme yaklaşımlarından, kullanılacak tüm yöntem ve teknikler ile araç-gereçleri kapsamaktadır. Bu nedenle, ders etkinlikleri için yapılacak tüm hazırlıklar ve eğitim ortamlarının düzenlenmesi, öğrencilerin ilgi, istek ve beklentilerine yanıt verecek bir biçimde tasarlanmalıdır.

Resim-iş öğretiminde daha çok, “araştırma yoluyla öğretme yaklaşımı” kullanılmaktadır. Öğrencilerin araştırma esasına dayalı olan bu yaklaşımda öğretmen, yol gösterici ve yönlendirici bir rehber niteliğindedir (Demirel, 1995, s. 34). Öğrencilerin tüm devinimsel alanlarını harekete geçiren bu yaklaşımda en çok gösterip yaptırma ve örnek olay yöntemleri kullanılır.

Öğrenme yaklaşımlarından ise hem “tam öğrenme”, hem de “işbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımı” benimsenir. Bunlardan tam öğrenme yaklaşımının hareket noktası, “işin başından beri olumlu öğrenme koşulları sağlanmış ise dünyada herhangi bir kişinin öğrenebileceği herşeyi, hemen herkes öğrenebilir” sayılıdır (Bloom, 1979, s. 6). Öğretimin öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre düzenlenmesini öngören bu yaklaşımda, öğrenci nitelikleri, öğretim hizmetleri ve öğrenme ürünleri önemlidir. İşbirliğine dayalı öğrenme yaklaşımında ise öğrenme, büyük ölçüde öğrencilerin birbirleriyle ve öğretim materyali ile etkileşimi sonucu gerçekleşir (Erden, 1988, s. 57). Burada öğretmenin rolü öğrencileri yönlendirmek ve öğretim materyalini hazırlamaktır. Resim-iş dersinde bu yaklaşımın uygulanmasında çocukların, özellikle kendi seçtikleri arkadaşlarıyla

işbirliği yapmalarına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Öğretim yöntem ve teknikleri açısından bakıldığında, resim-iş dersinde en çok bireysel çalışma, gösterip yaptırma, anlatma ve tartışma yöntemleri ile beyin fırtınası, gösteri, drama, ikili ve grup çalışması ve soru-yanıt gibi teknikler ağırlıklı olarak kullanılmaktadır. Bunların dışında, resim-iş dersinin kendine özgü öğretim teknikleri vardır ki, bunlar genellikle çizgi, renk ve bunların kullanımına ilişkin tekniklerdir.

Öte yandan, öğretme-öğrenme sürecinin temel öğelerinden biri de eğitim ortamlarıdır. Bu kavramın yer, donanım, araç-gereç ve özel düzenlemeler olmak üzere çeşitli boyutları vardır. Eğitimbilimcilere göre öğrenme, fiziksel, psikolojik ve sosyal yönlerden uygun bir çevrede oluşabilir. Fiziksel ortamın hazırlanması bakımından, eğitim ortamının uygun koşullarda düzenlenmesinin önemi hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir. Örneğin, Resim-iş Öğretim Programı'nın çok daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için bir resim-iş atölyesine gereksinim duyulur. Çünkü çocuğun yaratıcılığını en üst düzeyde ortaya koyabilmesi için, rahat ve özgür olabileceği bir ortama gerek vardır. Bunun için en uygun yer de, sıra yerine masaların bulunduğu, araç-gereç dolapları ile kil sandıklarının yer aldığı, yapılan çalışmaların rahatça sergilenebileceği, temiz ve bol ışıklı bir atölyedir.

Aynı biçimde, araç-gereçsiz bir resim-iş dersi düşünülemez. Eğitim programlarının önemli bir boyutunu oluşturan araç-gereç seçimi doğru olarak yapıldığında, öğrencilerin konuyu daha iyi öğrendikleri ve öğretimin daha etkili bir biçimde gerçekleştiği görülmektedir. Bu gerçek, özellikle uygulamalı bir alan olan resim-iş

dersi için çok büyük önem taşımaktadır. Bu bakımdan, resim-iş dersinde araç-gereçlerin eksiksiz olarak sağlanmasına özen gösterilmeli ve araç-gereç kullanımında çeşitliliğe önem verilmelidir.

1.1.7. Resim-iş Öğretiminde Değerlendirme

Eğitim, öğrenci davranışlarında değişiklikler oluşturmak amacıyla yapılır ve eğitim gören kişilerde, eğitim sürecinin sonucu olarak bazı istendik davranışların oluşması beklenir (Gel, 1990, s. 197). Eğitim sürecinde bu davranışların oluşup oluşmadığını kontrol edebilmek için ise değerlendirme yapılır. Program geliştirmenin aşamalarından biri olan değerlendirme, Çilenti'nin de belirttiği gibi (1994, s. 19), eğitim amaçlarının gerçekleşme derecesini belirleme sürecidir. Konu resim-iş öğretimi olduğunda değerlendirme, diğer alanlara göre bazı farklılıklar gösterir.

Resim-iş öğretiminde değerlendirme, öncelikle çocuğun gelişimini gözleme amacına dönüktür ve uyarıcı, özendirici, geliştirici nitelikleri ile, eğitsel bir değer taşır. Değerlendirmenin önemi, öğrencinin yönlendirilmesi açısından çok büyüktür. Bu nedenle sanat eğitimcisi değerlendirme yaparken çok dikkatli davranmak zorundadır; en küçük bir olumsuzluk, çocuğun bu derse olan ilgisini yok edip öldürebilir (Gel, 1990, s. 197).

Resim-iş öğretiminde öğretmen içten ve güler yüzle, çocuğun estetik ve zihinsel gelişimini dikkate alarak değerlendirme yapar. Burada öncelikle öğrencinin başarıları konu edilmeli, başarısız yönleri ise daha sonra uygun bir biçimde sezdirilmelidir. Böylelikle çocuğun kendine olan güveni sarsılmayacak ve resim-iş dersinden soğuması engellenecektir.

Ayrıca, resim-iş öğretiminin değerlendirilmesinde dikkat edilecek en önemli noktalardan biri de, notun asla bir baskı unsuru olarak kullanılmamasıdır. Çünkü not kaygısıyla yapılan çalışmalar, çocuğun yaratıcılığını engellemekte ve düşüncelerini serbestçe anlatabilmesine olanak tanımamaktadır. Öğrencilerin değerlendirmesinde hangi ölçütlere göre not verileceği Resim-iş Öğretim Programı'nda şöyle belirlenmiştir (MEB, 1992, s. 15):

1. Yapılan çalışmanın özgünlüğü.
2. Verileni alma, uygulama ve çözümlene yetisi.
3. Anlatım gücü.
4. Zamanı, araç ve gereci kullanma yeterliliği.
5. Çalışmalara karşı ilgisi, isteği ve yaptığı işe kendini verebilmesi.
6. Düzenli çalışma yetisi.
7. Genel gelişimi.

Değerlendirme, resim-iş öğretiminin en zor yanıdır. Dolayısıyla her öğretmen değerlendirme yaparken bu ölçütleri göz önüne almalı ve özellikle öğrencilerin gelişim basamaklarını dikkate alarak, değerlendirmeyi rastlantısal olarak yapmamaya özen göstermelidir. Burada sözü edilen ölçütlerin yanısıra, değerlendirme sırasında birtakım ilkelerin de ayrıca saptanarak uygulamada göz önüne alınmasında büyük yarar vardır:

1. Resimlerin değerlendirilmesinde kırııcı, eleştirici ve otoriter tutumdan kaçınılmalı, yapıcı ve sevecen bir tutum izlenmelidir.
2. Değerlendirmede, çocukların gelişim süreci gözönünde tutulmalı, yalnız ürün değerlendirmesi yapılmamalıdır.
3. Değerlendirme sırasında not, asla bir baskı unsuru olarak kullanılmamalıdır; çünkü not kaygısı, öğrenciyi olumsuz

etkilemektedir.

4. Resimlerin gerçeğe uygunluğu aranmamalı, dolayısıyla çocukların yaratıcılıkları engellenmemelidir.

5. Değerlendirme bir tek ürünle değil, üç ve daha fazla ürünle, aşama yapıp yapmadığına bakılarak yapılmalıdır.

6. Eleştiri yapılırken, öğrencinin önce başardıkları konu edilmeli, başarısız yönleri ise daha sonra uygun biçimde söylenmelidir.

7. Doğaya yaklaşma derecesi bir ölçüt olarak ele alınmamalıdır.

8. Öğrencinin yaratıcılığı dikkate alınmalıdır.

9. Yapılan çalışmaların sergilenmesine özen gösterilmelidir.

10. Değerlendirme, önceden saptanmış olan ölçütler doğrultusunda yapılmalıdır.

Gerçek bir değerlendirme, öğrenmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Her sanatsal sorunun her zaman tek bir yanıtı olmasa bile, özellikle derecelendirmeye temel olacak çalışmaların önceden saptanmış amaçları, öğrenciyi sağlam sonuçlara, öğretmeni de sağlıklı değerlendirmeye götürecektir (Kırıçoğlu, 1990, s. 104). Bu nedenle öğretmenin gerek amaçlarını, gerekse değerlendirme ölçütlerini önceden çok iyi saptaması gerekmektedir. Böylece oldukça güç olan sanat eğitiminin değerlendirilmesi, soyut ilkeler doğrultusundaki rastlantısal görünümünden kurtarılmış olur.

1.1.8. İlköğretim Okullarının I. ve II. Basamağında Resim-iş Öğretim Programı'nın Genel Görünümü

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 1992 yılında yayınladığı "İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim

Programı", 1992-1993 öğretim yılında denenip geliştirilmek üzere okullarda uygulamaya başlanmıştır. Bu programın önemli bir özelliği, Bakanlığın gerçek bir program geliştirme anlayışına uygun olarak gerçekleştirdiği ilk çalışmalardan biri olmasıdır.

Program genel olarak incelendiğinde, genel amaçlar, genel açıklamalar ve sınıf düzeylerine göre hazırlanmış amaç ve konulardan oluşmaktadır. Daha önce belirtilmiş olan 17 maddelik genel amaçların, açık ve anlaşılır anlatımlarla yazılmış olduğu söylenebilir.

Genel açıklamalar bölümünde resim-iş öğretiminin gerekliliği, ilke ve öğretim durumları, dersin sınıf içi uygulama ilkeleri ile çalışma ortamları, çocuk resimlerinde gelişim basamakları, dersin işlenmesinde yapılması gereken etkinlikler ve en son olarak da değerlendirme ölçütleri yer almaktadır. Yapılan açıklamalardan sonra ise sınıf amaçlarına ve içerikle ilgili bilgilere geçilmektedir.

Genel açıklamalar bölümünde yer alan tüm bu başlıkların geniş ve açıklayıcı olduğu, dolayısıyla programın uygulayıcısı olan öğretmenler için önemli bir rehber kitap niteliği taşıdığı kuşkusuzdur. Ancak bu geniş açıklamaların ardından, derslerin işlenişinde yararlanılacak yöntem ve teknikler konusunda da bilgilere yer verilmesi son derece yararlı olurdu. Çünkü bilindiği gibi doğrudan resim-iş dersinin öğretimine özgü çok farklı tekniklerin de kullanıldığı bu sanat dalında, yalnızca resim-iş dal öğretmenleri görev yapmamakta, ayrıca, bu dersin öğretimiyle ilgili yeterli birikimi olmayan sınıf öğretmenleri de görev yapmaktadır. Bu nedenle, resim-iş dersinin özel öğretim yöntem ve tekniklerini tanıtıcı bilgilerin de programda yer alması, dersin bu anlamdaki başarısını artırmada

önemli rol oynayabilir.

Programda yer alan açıklamalardan sonra, öğrenim düzeylerine (sınıflara) uygun olarak amaçlara ve konuların açıklanmasına geçilmiştir. Bu bölümde her öğrenim düzeyinin amaçları, konuları ve her amaca ulaşıldığında öğrenciden beklenen davranışlar, “davranışsal amaçlar” olarak belirlenmiştir. Böylece dersin amaçları ölçülebilir ve gözlenebilir öğrenci davranışına dönüştürülmüştür. Açık ve anlaşılır bir dille yazılan bu amaçlar öğretmene, her düzeydeki öğrenciden neler bekleyebileceğine ilişkin ipuçları vermesi açısından büyük önem taşımaktadır. Programda ayrıca, her sınıf düzeyi için örnek konuların ele alınıp işlendiği ve bu konuların en iyi biçimde öğrencilere aktarılabilmesi için öykü, masal, şiir gibi öğelere de yer verildiği görülmektedir. Konunun sonunda bir takım değerlendirme soruları ve ölçütleri belirlenerek, bir konunun nasıl işlenmesi gerektiği tüm boyutlarıyla örneklendirilmiştir.

Bu program, daha önceleri uygulanmış olan programlarla karşılaştırıldığında, yalnızca gözlem ve ezbere dayalı çalışmaların değil, teknik bilgilerin de ağırlıklı olduğu ve yaratıcılığı destekleyen pek çok konuya yer verildiği görülmektedir. Özellikle 1968 İlkokul Programı'nda yer alan “Resim-iş ve İş Eğitimi Programı”, gerek içerdiği konular ve gerekse dersin uygulanmasına ilişkin ilkeler açısından, sanat eğitiminde izlenen çağdaş çizgiye göre oldukça yetersiz kalmaktadır. 1971 tarihli “Ortaokul Sanat ve İş Eğitimi Programı”nda ise yaratıcı etkinliklere de yer verdiği görülmektedir.

Sonuç olarak, 1992 Resim-iş Öğretim Programı'nın ayrıntılı olarak ve çağdaş program geliştirme ilkelerine dayalı bir biçimde

geliştirilmiş olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak, Erden'in de belirttiği gibi (1993, s. 8), eğitim programlarının etkililiği hakkında yargıda bulunmak ve programdaki aksaklıkların, programın hangi öge ya da öğelerinden kaynaklandığını belirleyerek gerekli düzeltmelerin yapılmasına olanak sağlamak amacıyla, eğitim programlarının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Belli bir taksonomi içinde düzenlenen amaçları, bu amaçların dile getirdiği davranışların gerçekleşmesi için gerekli içeriği, uygulamada kullanılan yöntemleri, değerlendirmeyi, amaçları destekleyen kol etkinliklerini ve ders dışı etkinlikleri kapsayan eğitim programları (Varış, 1969, s. 28), araştırmacı bir yaklaşımla uygulamada sürekli geliştirilir. Program geliştirme adı verilen bu süreç, eğitim süreci ile ilgili bütün koşulların, bireylerin, ders kitapları ve araçların sürekli biçimde geliştirilmesini öngörür. Böyle bir sürekliliği sağlayan değerlendirmeye ise Varış'ın da değindiği gibi (1991, s. 19), program geliştirmenin başlangıcından sonuna kadar süreçle kaynaşık olarak yer verilir.

Program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçlarıyla eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretleri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir (Erden, 1993, s. 9). Değerlendirme, program geliştirme sürecini tamamlar ve yeni gelişmelere olanak sağlar. Böylelikle, bu araştırmada da Resim-iş Öğretim Programı'nın değerlendirilmesi yoluna gidilmiş ve programın işleyişindeki sorunları özellikle öğeleri açısından irdelemek amacıyla, programın doğrudan uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüşlerine başvurulmasında yarar görülmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, “ilköğretim okullarında Resim-iş Öğretim Programı uygulamalarına ilişkin olarak, resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin görüş ve önerileri nelerdir?” sorusunu yanıtlamaya çalışmaktır.

Belirlenen bu temel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranması yoluna gidilmiştir:

1. İlköğretim okullarında uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'na ilişkin olarak, resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenleri genelde olumlu bir görüşe sahip midir?

2. İlköğretim okullarında, resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenleri, uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nı,

- a. amaçlar,
- b. içerik,
- c. öğretim süreçleri,
- d. değerlendirme

boyutları yönünden uygun ve yeterli bulmakta mıdır?

3. Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, Resim-iş Öğretim Programı'nın geliştirilmesine ilişkin olarak geleceğe yönelik eğilimleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Türk Eğitim Sistemi'nin ilk basamağını oluşturan ilköğretim okulları, beş yılı zorunlu ilkokullar ile üç yılı isteğe bağlı bulunan

ortaokulları kapsamaktadır. Ancak, toplumun eğitim düzeyini yükseltmek ve ortaokulları daha işlevsel bir yapıya kavuşturmak için bu okulların ilkokullarla birleştirilerek, zorunlu eğitim süresinin sekiz yıla çıkarılması ve uygulamanın yaygınlaştırılması çalışmaları yıllardır sürmektedir. Yapılan çalışmalar bu yapı değişikliğinin yanısıra, uygulanacak programların da değişimini gerekli kılmakta, ilköğretim okullarının sekiz yıllık program bütünlüğünü sağlamak ve eğitimde kaliteyi artırmak üzere, program geliştirme çalışmaları yürütülmektedir. Buna koşut olarak, 1992-1993 öğretim yılında uygulamaya konulan Resim-iş Öğretim Programı, resim-iş alanında Bakanlıkça çağdaş bir anlayışla ve bilimsel çabalarla gerçekleştirilmiş olan bir program geliştirme çalışmasının ürünüdür. Ne var ki, uygulama sonuçlarının üzerinde bugüne değin yeterince değerlendirme çalışmalarına yer verildiği pek söylenemez.

Öte yandan, eğitimin başarısı büyük ölçüde uygulanan eğitim-öğretim programlarına bağlıdır. Programlarla ilgili yetersizlikler giderildikçe ve uygulama süresince program geliştirme etkinliklerine gerektiği ölçüde yer verildikçe, eğitimin niteliği de doğal olarak artacaktır.

Bu araştırma, bugün uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nın işleyişindeki sorunları, programın doğrudan uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüş ve önerileri doğrultusunda irdelemek; böylece, gelişen ve değişen koşulları da dikkate alarak daha başarılı bir program uygulamasına olanak sağlamak amacı ile gerçekleştirilmiştir.

1.4. Sayılılar

Bu araştırmanın dayandığı temel sayılılar şunlardır:

1. Araştırmaya katılan öğretmenler, Türkiye'nin diğer illerindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerle benzer özelliklere sahiptir.
2. Araştırmaya katılan öğretmenler, veri toplama aracındaki soruları içtenlikle yanıtlamışlardır.
3. Görüşlerine başvurulmuş uzmanlar gerçeği yansıtmışlardır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şöyle belirlenmiştir:

1. Araştırma, Eskişehir il merkezinde bulunan sekiz yıllık temel eğitim uygulamasına geçmiş ilköğretim okulları ile sınırlıdır.
2. Araştırma bulguları, 1995-1996 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde bulunan 24 ilköğretim okulunda görev yapmakta olan 30 resim-iş dal öğretmeni ile 345 sınıf öğretmenin, veri toplama aracındaki sorulara verdikleri yanıtlarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmada sıkça geçen kimi kavram ve terimlerin, araştırma içinde taşıdıkları anlamlara göre tanımları şöyledir:

Bilişsel Davranışlar: Eğitim hedefleri arasında, bilgiyi tanıma ve hatırlama, onun üzerinde işlemler yapma, örneğin kavramlar,

genellemeler, kuramlar geliştirme ve bütün bunları denetleme süreçlerinde kendini gösteren yeterliklerle ilgili davranışlar (Özçelik, 1989, s. 23).

Dal Öğretmeni: Bir ya da bir grup dersin öğretmeni (Resmi Gazete: 21308, 7 Ağustos 1992, s. 2).

Ders Programı: Eğitim programlarında yer alan bilgi kategorilerinin (disiplinlerin) ve etkinlik alanlarının, eğitim amaçları ile ilişkili olan özel amaçlarını gerçekleştirmeleri için öğretim ilkelerini, konuların alt kategorilerini ve değerlendirme esaslarını içeren ve eğitim-öğretim programlarındaki esasları öğrenci davranışlarına dönüştüren program (Varış, 1994, s. 18).

Devinimsel Beceriler: Organların tek tek ya da birlikte hareketleriyle ilgili olan ve farklı yetkinlik ya da kararlılık düzeylerine kadar öğrenilmesi gereken beceriler (Özçelik, 1989, s. 21).

Duyuşsal Davranışlar: Genellikle doğrudan gözlenemeyen ve kişinin etki altında bırakılmadan uzun süreyle, çeşitli koşullar altında gözlenmesi sonucu bu kişide var ya da yok olduğuna karar verilebilen özellikler (Özçelik, 1989, s. 28).

Eğitim Programı: Bir kurumun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm etkinlikleri kapsayan program. Öğretim, ders dışı etkinlikler, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik, sağlık vb. hizmetler ve fonksiyonlar bu çerçeveye girer (Varış, 1994, s. 18).

Estetik: Güzelin ne olduğu sorusunu yanıtlamakla ilgilenen felsefe dalı (Sözen ve Tanyeli, 1994, s. 79).

Hizmet-içi Eğitim: Kişilerin hizmetteki verim ve etkinliklerinin artırılmasını, gelişmeye yol açan bilgi, beceri ve tutumların zenginleştirilmesini amaç edinen ve kurumların genel çalışma düzenini sürekli olarak etkileyen eğitim (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s. 130).

İlköğretim Okulu: Aynı yönetim altında beş yıllık ilkokul ile üç yıllık ortaokuldan meydana gelen, gündüzlü ve pansiyonlu sekiz yıllık ilköğretim kurumu (Resmi Gazete: 21308, 7 Ağustos 1992, s. 2).

Öğretim Programı: Eğitim programı içinde ağırlık taşıyan, genellikle belli bilgi kategorilerinden oluşan ve bir kısım okullarda beceri ve uygulamaya ağırlık tanıyan, bilgi ve becerilerin eğitim programlarının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına dönük program (Varış, 1994, s. 18).

Program Değerlendirme: Gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırılıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme süreci (Erden, 1993, s. 9).

Program Geliştirme: Bireylere 'toplumun arzu ettiği davranışların kazandırılması' anlamına gelen bir eğitimin planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi işlemleri (Çilenti, 1994, s. 15).

Resim: Estetik bir etki yaratmak amacıyla, düzlemler üzerine iki boyutlu betileri yerleştirerek kompozisyonlar oluşturma etkinliği (Sözen ve Tanyeli, 1994, s. 201).

Resim-iş Dersi: Öğrencilere gözlem, izlenim ve imgeleri ile duygu ve tasarımlarını resimle anlatabilme bilgi, beceri ve yetisini kazandırmak; sanat yapıtlarını değerlendirmek için, gerekli konuların kavranması konusunda onlara yardımcı olmak; boş zamanlarını yararlı bir biçimde geçirmelerini sağlayabilecek, güzel bir uğraşı alanını sevdirmek amacıyla, türlü okul programlarında yer alan ders (Alaylıoğlu ve Oğuzkan, 1976, s. 267).

Sınıf Öğretmeni: Alanı sınıf öğretmenliği olan öğretmen (Resmi Gazete: 21308, 7 Ağustos 1992, s. 2).

BÖLÜM II

İLGİLİ KAYNAKLAR

Resim-iş Öğretim Programı'nın değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilen bu araştırmada, resim-iş öğretimini de içine alan, genelde "Sanat Eğitimi"ne yönelik kimi araştırmalar üzerinde durulmuştur.

Bilen (1983), müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda okutulan "Müzik Öğretim Yöntemleri" dersinin program geliştirme açısından bir değerlendirmesini yapmış ve bu amaçla beş üniversitenin "Eğitim Fakülteleri Müzik Eğitimi Bölümleri"nde okuyan dördüncü sınıf öğrencileri ile öğretim elemanlarına iki farklı anket uygulamıştır. Araştırmada, öğretim elemanlarının bu derse yönelik akademik çalışmaya gereksinim duyduklarını, öğrenci ve öğretim elemanlarının amaçları yetersiz bulduğunu, içeriğin yenilenmesi gerektiğini, öğretim süreçlerinin yeterli ve uygun olduğunu; ancak, kaynak ve araç-gereç yetersizliğinin bulunduğunu, değerlendirme tekniklerinin ise uygun olduğunu saptamıştır.

İlköğretimin ikinci basamağında plastik sanatlar eğitimi üzerine yaptığı araştırmasında Çakır (1985), ortaokullarda gözlenen plastik sanatlar eğitimi sorunlarını dile getirmeye çalışmış; bu amaçla, sanat eğitimi öğretmenleri, sanatçılar, yöneticiler ve öğrencilere ayrı birer görüşme formu düzenleyerek, her grup açısından ayrı ayrı gözlenen sorunları ortaya koymuştur. Yapılan görüşmeler sonucunda, sanat

eğitimcileri ve sanatçıların belirlediği görüşler birbirlerine önemli ölçüde paralellik göstermiş ve öğretim programının atölye, araç-gereç vb. eksikliklerden dolayı, amaçları doğrultusunda uygulanamayıp çağın gerisinde kaldığı, ders saatlerinin ve sanat eğitimiyle ilgili kaynak ve etkinliklerin yetersizliği, sanat ve sanat eğitime ilişkin bir devlet politikasının belirlenememiş olması konularında birleşmişlerdir. Yöneticilerle yapılan görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre, plastik sanatlar eğitimi konusunda sağlıklı bilgilere sahip olmadıkları anlaşılmış, öğrencilerin ise yaratıcı güçlerini en iyi biçimde ortaya çıkarmada önemli rolü olan sanat eğitime ilgi duydukları, sanat eğitiminin gerekliliğine inandıkları; ancak, çevrenin baskısı, ailenin ilgisizliği, atölyesizlik, sınıfların kalabalık oluşu ve ders saatlerinin yetersizliği gibi nedenlerle, derse gereken önemi veremedikleri saptanmıştır.

Tunç (1985), plastik sanatlar eğitiminin ilköğretimin birinci basamağındaki durumunu saptamaya çalıştığı araştırmasında, Çakır'ın (1985) araştırmasındaki bulgulara benzer sonuçlar elde etmiş; ayrıca, Türkiye'de sanat eğitimi doğrudan etkileyen eğitim olanakları, okul, bina ve öğretmen sayısı ile bunların bölgelere göre dağılımları gibi etmenlerin rolü ve özellikleri üzerinde durmuştur.

Atar (1987), Türkiye'de ilköğretim okulları ikinci basamak ve ortaokullarda, resim ile iş ve teknik öğretim programlarını yaratıcılığa verdiği önem açısından karşılaştırdığı araştırmasında öğrencilere, resim ile iş ve teknik öğretmenlerine, bu öğretmenleri yetiştiren öğretim görevlilerine ve idarecilere bir anket uygulamıştır. Eğitimcilerden elde edilen bulgular, 1651 sayılı tebliğler dergisinde yayınlanan "Sanat ve İş Eğitimi Programı"nın yaratıcılığa büyük

önem verdiği; ancak, ders süresinin azlığı, atölye eksikliği, araç-gereçlerin pahalı olması gibi nedenlerle her iki dersin etkililiğinin azaldığı yönündedir. Öğrenciler ise bu bulguların yanısıra, her yıl aynı konuların yaptırılmasından, yapılan işlerin okulda sergilenmemesinden, değerlendirmenin yanlış yapılmasından ve öğretmenlerin ilgisizliğinden dolayı bu derslere olan ilgilerinin azaldığını belirtmişlerdir. Araştırmada ayrıca, yöneticilerin konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları saptanmıştır.

Balcı (1990), liselerde resim dersi öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar üzerine bir araştırma yapmış ve bu amaçla öğretmenlere 42 sorudan oluşan bir anket uygulanmıştır. Araştırmada ortaya çıkan bulgulara göre öğretmenlerin mezun oldukları okulların, özel alan eğitimi açısından yetersizliği, hizmet-içi eğitimden yararlanamadıkları, sanat ve sanat eğitimiyle ilgili yayın ve etkinliklerin azlığı, maddi durumlarının yetersizliği, okul idarecilerinin, diğer ders öğretmenlerinin ve velilerin, sanat eğitimine karşı olumsuz tutumları, öğretim programının 1957 yılından beri hiçbir değişikliğe uğramadan uygulandığı gibi sorunlar saptanmıştır.

Etike (1991) yaptığı araştırmasında, ortaokullarda resim öğretimi ve resim-iş öğretmeni yetiştirme sorunlarını tarihsel gelişim süreci içerisinde irdelemiştir. Araştırma kapsamında, bu süreç içinde önemli bir yeri olan Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-iş Bölümü mezunlarına ve bu mezunların yetiştirdikleri öğretmenlere bir anket uygulanmıştır. Bu anket yoluyla öğretmenlerin hem Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-iş Bölümü'ndeki öğrencilik yaşantılarına, hem de öğretmenlik yaşantılarına ilişkin sorulara yanıt aranmıştır. Anketin uygulanması sonucunda elde edilen verilere göre öğretmenlerin,

ortaokul resim öğretiminde ussallık ve duygusallığın dengelenmesi, eğitim yoluyla öğrencide kişilik geliştirmenin amaçlanması, yeteneğin önemsenmeyip yetenekli çocuklarla özel olarak ilgilenilmesi, program içeriğinin öğrenci ilgi ve isteklerine göre uygulanması ve programların sürekli geliştirilmesi yönündeki görüşleri saptanmıştır. Ayrıca araştırmada Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-iş Bölümü'nden yetişen öğretmenlerin, hem eğitimde hem de sanatçı, yönetici, sanat yazarı ve araştırmacı kimliklerinde çok başarılı oldukları sonucuna varılmıştır.

Kocabaş (1994), liselerde uygulanan 1986 Müzik Dersi Öğretim Programı'nın Ege bölgesinde görevli öğretmenlerin görüşlerine göre bir değerlendirmesini yapmış ve bu amaçla, Ege bölgesindeki illerin genel liseleri ile Anadolu ve Fen liselerinde görevli müzik öğretmenlerine bir anket uygulamıştır. Beş bölümden oluşan anket formunda, öğretmenlerin kişisel bilgileri ve programın öğelerine ilişkin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Tarama türünde yapılan bu araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun, uygulanan programın ortak bir genel müzik kültürü vermede yetersiz kaldığı, amaçların açık ve anlaşılır olmadığı, içeriğin yetersiz olduğu, programda yer alan davranışsal amaçların hangi yöntem ve tekniklerle kazandırıldığına belirtilmediği, değerlendirmede kullanılacak ölçüt ve araçların önerilmediği görüşünde oldukları saptanmıştır.

Uzunçarşılı (1994), eğitimde yaratıcılık üzerine yaptığı araştırmasında Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi 4. sınıf öğrencilerin yaratıcılık potansiyellerini değerlendirmiştir. Bu amaçla, öğrencilerin yaratıcılığını tutum boyutu ile ölçmek için "Ne Kadar Yaratacaksınız?" ölçeğini kullanmış ve bu testi iki farklı gruba uygulamıştır. Araştırmanın sonunda, örneklem grubundaki öğrencilerin yaratıcı tutumları çok düşük bulunmuş ve eğitim

sisteminde program geliştirme, öğrenci ve öğretmen yetiştirmede yaratıcılığın kullanılmasına önem verilmesinin gerekliliği yargısına varılmıştır.

Kırıçoğlu (1994), görsel sanat eğitiminde yetenek sınavı değerlendirmeleri ile ilgili yaptığı bir araştırmasında, üniversitelerin güzel sanatlar fakülteleri ile eğitim fakültelerinin resim-iş bölümlerine öğrenci alımlarında uygulanan sınav yöntemini incelemiş ve bu çalışmanın sonucunda yeni sınav yöntemleri için ipuçları yakalayabilmeyi amaçlamıştır. Tarama türünde yapılan araştırma için, değerlendirilmek üzere gelişigüzel seçilmiş ve A4 formuna göre küçültülmüş altı tane desen ile değerlendirmeyi yapanların kişisel bilgilerini içeren küçük bir anket formu düzenlenmiştir. Bunların öğretim elemanları tarafından yanıtlanıp değerlendirilmesi sonucunda, desenlerin değerlendirilmesinde teknik beceri ve estetik anlatım öğelerinin bir bütün olarak ele alınmadığı, bu nedenle puanlamalarda 80'lere varan ayrılıkların ortaya çıktığı saptanmıştır. Ayrıca, teknik becerinin öğrenilebilir bir davranış olduğu, yetenek sınavlarında adayların belirli ölçüdeki yetenekleri üzerine kurulması gereken ölçütlerin de dikkate alınması gerekliliği sonucuna varılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, problemin çözümü için izlenen yöntem ele alınmış ve sırası ile araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, kullanılan veri toplama aracı ve uygulanması, elde edilen verilerin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

İlköğretim okullarında uygulanan Resim-iş Öğretim Programı'na ilişkin öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesini amaçlayan bu çalışmada, tarama türünde bir modelden yararlanılmıştır. Bilindiği gibi, geçmişte ya da halen varolan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan tarama modelleri (Karasar, 1994, s. 77), nedenler üzerinde durmak yerine, olayların içinde buldukları koşulları, özellikleri ve aralarındaki ilişkiyi bulmaya çalışır (Kaptan, 1993, s. 177). Ayrıca, ilköğretim okulları Resim-iş Öğretim Programı'na ilişkin olarak, resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin görüşleri kendi koşulları içerisinde ve var olduğu gibi betimlenmeye çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 1995-1996 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde bulunan 24 ilköğretim okulu ile bu okullarda görev yapmakta olan 30 resim-iş dal öğretmeni ve 345 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın yapıldığı evrende yer alan öğretmenler iki grupta toplanmaktadır:

1. İlköğretim okullarının I. basamağında görev yapmakta olup, resim-iş dersi okutan "sınıf öğretmenleri",
2. İlköğretim okullarının II. basamağında görev yapmakta olan "resim-iş dal öğretmenleri".

Araştırmanın evreni ile ilgili sayısal veriler Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Araştırmada örneklem seçimi yoluna gidilmemiş, istatistiksel çözümlenmeler evrenin tümü üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çünkü, araştırmanın evreni kolaylıkla ulaşılabilen ve çalışılabilecek bir evrendir. Ayrıca, araştırmanın verileri tamamen öğretmen görüşleriyle elde edileceğine göre, değişik bilgi, beceri ve tutuma sahip olan daha çok sayıdaki öğretmenin görüşlerine başvurulmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde kullanılan ölçme aracı evrenin tümüne uygulanmış, ancak anketlerin tamamının geri dönüşü sağlanamamıştır. Uygulanıp geri dönen anket sayısı ve yüzdesi Çizelge 2'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 1
ARAŞTIRMANIN EVRENİ

Okulun Adı	Sınıf Öğretmeni Sayı	Resim-iş Dal Öğretmeni Sayı	Toplam Sayı
Ali Fuat Cebesoy İlköğr.Ok.	22	1	23
Battalgazi İlköğr.Ok.	7	1	8
Cahit Kural İlköğr.Ok.	6	1	7
Çamlıca İlköğr.Ok.	15	1	16
Dr.Halil Akkurt İlköğr.Ok.	16	1	17
İki Eylül İlköğr.Ok	16	2	18
Özel İdare İlköğr.Ok.	6	-	6
Mimar Sinan İlköğr.Ok.	14	1	15
Mehmet Akif Ersoy İlköğr.Ok.	-	2	2
Mustafa Kemal İlköğr.Ok.	8	1	9
Melahat Ünügür İlköğr.Ok.	25	2	27
Mualla Zeyrek İlköğr.Ok.	19	2	21
Nasrettin Hoca İlköğr.Ok.	8	1	9
Porsuk İlköğr.Ok.	21	1	22
Sinan Alağaç İlköğr.Ok.	29	2	31
Şirintepe İlköğr.Ok.	7	2	9
Tepebaşı İlköğr.Ok.	9	2	11
Vali Bahattin Güney İlköğr.Ok.	16	1	17
Vali Münir Raif İlköğr.Ok.	22	1	23
Yenikent İlköğr.Ok.	9	1	10
24 kasım İlköğr.Ok.	19	1	20
Ziya Gökalp İlköğr.Ok.	24	1	25
Zübeyde hanım İlköğr.Ok.	16	1	17
Yrb.Yaşar Gülle İlköğr.Ok.	11	1	12
Toplam	345	30	375

ÇİZELGE 2
UYGULANAN ANKETLERİN GERİ DÖNÜŞÜ

	Evrendeki Öğretmen Sayısı		Yanıtlanan Anket Sayısı		Yanıtlanmayan Anket Sayısı	
	s	%	s	%	s	%
Sınıf Öğretmeni	345	92.0	283	82.0	62	18.0
Resim-iş Dal Öğretmeni	30	8.0	27	90.0	3	10.0
Toplam	375	100.0	310	82.7	65	17.3

Çizelge 2’de görüldüğü gibi, 345 sınıf öğretmeninin 283’ü (%82) anketi yanıtlamış, 30 kişilik resim-iş dal öğretmenlerinin 27’sinden (% 90) geri dönüş sağlanmıştır. Böylece anketin uygulandığı iki grubun toplam öğretmen sayısı 375 olup bunlardan 310 öğretmen anketi yanıtlamıştır ki, % 82.7’lik bu oran çalışma açısından olumlu bir gösterge olarak kabul edilebilir.

3.3. Veriler ve Toplanması

İlköğretim okullarında uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı’nın değerlendirilmesine yönelik bu araştırmanın temel verilerini “öğretmen görüşleri” oluşturmaktadır. Bu görüşlerin elde edilebilmesinde ise bilgi toplama aracı olarak bir anket formu geliştirilmiş ve Eskişehir il merkezindeki 24 ilköğretim okulunda görev yapan 345’i sınıf öğretmeni, 30’u resim-iş dal öğretmeni olmak üzere toplam 375 kişiye uygulanmıştır.

Anketin geliştirilmesi aşamasında benzer nitelikteki bilgi toplama araçları incelenmiş ve anketin biçimi, ne tür soruları içermesi gerektiği ve yaklaşık olarak kaç sorudan oluşacağı üzerinde durulmuştur. Daha sonra, anket sorularının oluşturulması sürecine geçilmiş ve araştırmanın amacına uygun, yeterli sayıda soru maddesi oluşturulmuştur. Karasar'ın da belirttiği gibi (1994, s. 176), yanıtlamada istenilen bakış açısını davet etmesi, kaynak kişi için yanıtlamada kolaylık sağlaması, araştırmacı için de değerlendirme olanağı sunması vb. bakımlardan kapalı uçlu sorulara ağırlık verilmiştir.

Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm öğretmenlere ilişkin kişisel bilgiyi, ikinci bölüm programın uygulanmasına ilişkin görüşleri, üçüncü bölüm ise öğretmenlerin geleceğe yönelik eğilimlerini belirleyecek biçimde düzenlenmiştir. Anket formu hem sınıf öğretmenlerine hem de resim-iş dal öğretmenlerine uygulanabilir nitelikte hazırlanmıştır.

Bu doğrultuda yapılan çalışmalarla "taslak anket" oluşturulduktan sonra tez danışmanının görüşlerine sunulmuş, getirilen öneriler ve eleştiriler ışığında düzeltilip geliştirilmiştir. Daha sonra, olası aksaklıkları belirlemek amacıyla evrendeki öğretmenlerin özelliklerini taşıyan farklı bir kümeye uygulanan taslak anketten elde edilen sonuçlar, konu alanı uzmanlarıyla yeniden değerlendirilmiş ve gerekli son düzeltmeler yapılarak uygulamaya hazır duruma getirilmiştir (Bkz.Ek 1).

Sonraki aşamada anketler, yeterli sayıda çoğaltılmış ve okullarda uygulanabilmesi için ilgili makamlardan gerekli izin

alınmıştır (Bkz. Ek 2, Ek 3). Okul müdürlerine anketin amaç ve içeriği ile ilgili genel bilgiler verilerek formların öğretmenlere dağıtılması ve toplanması işlemlerinin okul yöneticilerince yapılması uygun görülmüştür. Ancak önceden kararlaştırılan günlerde anketlerin toplanması için okullara gidildiğinde, anket formlarının bir bölümünün geri dönüşünün sağlanamadığı anlaşılmış, bunun sonucunda bazı okullara ikinci kez gidilerek yeterli sayıda anket formunun toplanması sağlanmıştır.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Araştırma için kullanılan anket formlarının çözümlenmesine geçmeden önce, resim-iş dal öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin formları ayrılmış ve teker teker kontrol edilmiştir. Daha sonra, gerektiği biçimde doldurulduğu ve araştırmaya uygun olduğu belirlenen anket formlarındaki bilgiler, hazırlanan kod göstergesine uygun olarak bilgi cetvellerine geçirilmiş ve bilgisayarla işlenmeye hazır duruma getirilmiştir.

Resim-iş dal öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinden elde edilen bilgilerin ayrı ayrı bilgisayara aktarıldığı veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtları aranan sorulara uygun bir biçimde çözümlenmiştir. Bu çözümlenmelerde istatistiksel teknik olarak frekans ve yüzdelerden yararlanılmıştır. Veriler çizelgelerle gösterilerek yorumlarla desteklenmiştir.

Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde yapılan istatistiksel çözümlenmelerin gerçekleştirilmesinde "SPSS for Windows" programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmada ele alınan problemin çözümüne yönelik olarak, araştırmaya katılan öğretmenlerden sağlanan Resim-iş Öğretim Programı ile ilgili bilgilerin istatistiksel çözümlenmeleri sonucunda elde edilen bulgular ile bunların yorumlarına yer verilmiştir. Bulgularla yorumların ele alınışında, araştırmanın amacı doğrultusunda yanıtı aranan soruların sırası izlenmiştir. Buna göre araştırmanın bulgu ve yorumları, şu üç ana başlık altında sunulacaktır:

1. Öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'na ilişkin genel görüşleri,
2. Öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'nın öğelerine ilişkin görüşleri,
3. Öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'nın geleceğine yönelik eğilimleri.

4.1. Öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'na İlişkin Genel Görüşleri

Bu kesimde, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'na ilişkin genel görüşlerini yansıtan bulgular ile bunların yorumlarına yer verilmiştir.

Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin programa ilişkin genel görüşlerini almak için, uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nı "genelde yararlı ve başarılı" bulup bulmadıkları sorulmuş ve alınan yanıtlar Çizelge 3'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 3

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI GENELDE YARARLI VE BAŞARILI MIDIR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Genelde Yararlı ve Başarılıdır	15	55.6	68	24.0
Kısmen Yararlı ve Başarılıdır	10	37.0	157	55.5
Kararsızım	0	0.0	23	8.1
Genelde Yararlı ve Başarılı Değildir	2	7.4	35	12.4
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 3'te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin yarısından biraz fazlası (% 55.6), uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nı genelde yararlı ve başarılı bulmaktadır. Bunun yanında, kısmen yararlı ve başarılı bulanların oranı % 37'dir. Böylece, resim-iş dal öğretmenlerinin % 92.6'sının programı benimsediği söylenebilir. "Genelde Yararlı ve Başarılı Değildir" yanıtını veren resim-iş dal öğretmenlerinin oranı ise % 7.4'dür.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yanıtları incelendiğinde, yine yarısından biraz fazlasının (% 55.5) programı kısmen yararlı ve başarılı bulduğu görülmektedir. Genelde yararlı ve başarılı bulanların oranı ise % 24'tür. Böylece, sınıf öğretmenlerinin % 79.5'inin programı benimsediği söylenebilir. "Genelde Yararlı ve Başarılı Değildir" yanıtını veren sınıf öğretmenlerinin oranı % 12.4,

“Kararsızım” yanıtını verenlerin oranı ise % 8.1’dir.

Bu bilgilere dayanarak, resim-iş öğretmenlerinin uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı’nı, sınıf öğretmenlerine göre daha “yararlı ve başarılı” buldukları sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programa ilişkin genel görüşlerini almak amacıyla ikinci olarak, “uygulanmakta olan programın öğrencilerin alana ilişkin gereksinimlerini karşılamada yeterli olup olmadığı” sorulmuş ve alınan yanıtlar Çizelge 4’te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 4
RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI ÖĞRENCİLERİN ALANA İLİŞKİN
GEREKSİNİMLERİNİ KARŞILAMADA YETERLİ MİDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	15	55.6	50	17.7
Kısmen	10	37.0	153	54.1
Kararsızım	0	0.0	10	3.5
Hayır	2	7.4	70	24.7
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 4’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin yarısından biraz fazlasının (% 55.6), uygulanan programın öğrencilerin alana ilişkin gereksinimlerini karşılamada yeterli bulunduğu görülmektedir. “Kısmen” yeterli bulanların oranı % 37 olup böylece % 92.6 oranında resim-iş dal öğretmeni, öğrenci gereksinimlerini temel alan bir yaklaşımın benimsendiği görüşündedir. Yeterli olmadığını belirten resim-iş dal öğretmenlerinin oranı ise % 7.4’tür.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yanıtları incelendiğinde ise % 54.1'lik bir oranla, programın öğrencilerin alana ilişkin gereksinimlerini karşılamada "Kısmen" yeterli yanıtı verenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Programın öğrencilerin gereksinimlerini karşılamada yetersiz olduğu görüşü, sınıf öğretmenlerinin % 24.7'si, yeterli olduğu görüşü % 17.7'si tarafından belirtilmiştir. "Kararsızım" yanıtı verenlerin oranı ise % 3.5'dir.

Bu bulgular çerçevesinde resim-iş dal öğretmenlerinin, programın alana ilişkin gereksinimlerini karşılamadaki yeterliliğine ilişkin olarak, sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu bir görüşe sahip olduğu söylenebilir.

4.2. Öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'nın Öğelerine İlişkin Görüşleri

Bu kesimde, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın amaçlar, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme boyutları hakkındaki görüşlerine ilişkin bulgu ve yorumlarına yer verilmiştir.

4.2.1. Programın Amaçlarına İlişkin Görüşler

Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın amaçlarına ilişkin görüşlerini almak amacıyla geliştirilen veri toplama aracında ilk önce "resim-iş dersinin temel amacı" sorulmuş ve yanıtların önem sırasına göre işaretlenmesi istenmiştir. Öğretmenlerin, önem sırasına göre ilk üç sıraya yerleştirdiği amaçlar Çizelge 5'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 5

RESİM-İŞ DERSİNİN SİZCE TEMEL AMACI NEDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni						Sınıf Öğretmeni					
	s1*	%	s2*	%	s3*	%	s1*	%	s2*	%	s3*	%
Güzel sanatlarla ilgili bilgi kazandırabilme	1	3.7	3	12.0	3	11.5	17	6.1	23	9.5	27	12.3
Öğrencilerin güzel resim yapmalarını sağlayabilme	0	0.0	1	4.0	2	7.8	26	9.3	12	5.0	15	6.8
Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme ve her alanda kullanılacak yaratıcı davranışlar geliştirebilme	21	77.8	3	12.0	3	11.5	156	55.7	33	13.7	33	15.0
Öğrencilere, boş zamanlarını değerlendirebilecekleri teknik becerileri kazandırabilme	1	3.7	1	4.0	3	11.5	15	5.3	54	22.4	33	15.0
Sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh bağına yardımcı olabilme	3	11.1	11	44.0	7	26.9	40	14.3	80	33.2	46	20.9
Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme	1	3.7	6	24.0	8	30.8	26	9.3	39	16.2	66	30.0
Başka	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
TOPLAM	27	100.0	25	100.0	26	100.0	280	100.0	241	100.0	220	100.0

*s1 : Birinci derecede önemli

*s2 : İkinci derecede önemli

*s3 : Üçüncü derece önemli

Çizelge 5'teki veriler incelendiğinde, resim-iş dal öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun (% 77.8), resim-iş dersinin temel amacının “sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme ve her alanda kullanılacak yaratıcı davranışlar geliştirebilme” olduğu görüşünde birleştikleri görülmektedir. Resim-iş dal öğretmenlerinin % 44'ünün ikinci önem sırasına “sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme” amacını, % 30.8'lik bir bölümünün ise üçüncü önem sırasına “düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme” amacını koydukları görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin % 55.7'sinin birinci önem sırasına “sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme ve her alanda kullanılacak yaratıcı davranışlar geliştirebilme”yi koydukları görülmektedir. Öğretmenlerin % 33.2'si ikinci önem sırasına “sanat yoluyla ifade imkanı vererek ruh sağlığına yardımcı olabilme” amacını, % 30'u ise üçüncü önem sırasına “düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme” amacını koymuştur.

Bu bulgular çerçevesinde, araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun resim-iş dersinin temel amacına yönelik aynı görüşleri paylaştıkları sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, programın amaçlarına ilişkin görüşlerini alabilmek için sorulan diğer bir soru, Resim-iş Öğretim Programı'nın amaçlarının gerçekleştirilebilecek nitelikte olup olmadığıdır. Alınan yanıtlar Çizelge 6'da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 6
RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN AMAÇLARI GERÇEKLEŞTİRİLEBİLECEK
NİTELİKTE MİDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	12	44.4	57	20.2
Kısmen	13	48.2	154	54.4
Kararsızım	0	0.0	10	3.5
Hayır	2	7.4	62	21.9
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 6'da görüldüğü gibi, resim-iş dal öğretmenlerinin % 48.2'si amaçları "Kısmen" gerçekleştirilebilecek nitelikte bulurken % 44.4'ü gerçekleştirilebilecek nitelikte bulmaktadır. Amaçların gerçekleştirilebilecek nitelikte olmadığı görüşünde olanların oranı ise % 7.4'tür.

Sınıf öğretmenlerinin yarısından biraz fazlası (% 54.4), amaçların gerçekleştirilebilir nitelikte olması konusunda "Kısmen" yanıtını verirken % 21.9'luk bir bölümü gerçekleştirilebilir bulmadıklarını, % 20.2'si amaçların gerçekleştirilebilir nitelikte bulunduğunu belirtmiştir. Kararsız olduğunu bildiren sınıf öğretmenlerinin oranı ise % 3.5'tir.

Bu bulgular ışığında, resim-iş dal öğretmenlerinin Resim-iş Öğretim Programı'nın amaçlarını, sınıf öğretmenlerine göre daha gerçekleştirilebilir nitelikte bulduğu sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, programın amaçlarına ilişkin görüşlerini alabilmek için sorulan son soru ise “programın amaçlarının davranışa dönük ve ayrıntılı biçimde saptanıp saptanmadığı”dır. Alınan yanıtlar Çizelge 7’de verilmiştir.

ÇİZELGE 7

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI’NIN AMAÇLARI, DAVRANIŞA DÖNÜK OLARAK VE AYRINTILI BİR BİÇİMDE SAPTANMIŞ MIDIR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	16	59.3	88	31.1
Kısmen	6	22.2	128	45.2
Kararsızım	0	0.0	9	3.2
Hayır	5	18.5	58	20.5
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 7’deki veriler dikkatle incelendiğinde, programın amaçlarının davranışa dönük ve ayrıntılı olarak saptandığını belirten resim-iş dal öğretmenlerinin yaklaşık beşte üç (% 59.3) oranında, çoğunlukta olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin % 22.2’si amaçların “Kısmen” davranışa dönük ve ayrıntılı olarak saptandığı görüşünü belirtirken % 18.5’i olumsuz görüş belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin verdikleri yanıtlara göre % 45.2’si amaçların davranışa dönük ve ayrıntılı biçimde saptanmasının “Kısmen” gerçekleştiğini, % 31.1’i tam olarak gerçekleştiğini, % 20.5’i gerçekleşmediğini düşünmekte ve % 3.2’sinin bu konuda kararsız

olduğu görülmektedir.

Bu bulgular ışığında araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun da, programın amaçlarının davranışa dönük ve ayrıntılı bir biçimde saptanıp saptanmadığı konusunda, genelde aynı görüşü paylaştıkları sonucuna varılabilir.

4.2.2. Programın İçeriğine İlişkin Görüşler

Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın içeriğine ilişkin görüşlerini almak amacıyla geliştirilen veri toplama aracında ilk önce “programda yer alan içeriğin, amaçları gerçekleştirebilecek biçimde düzenlenip düzenlenmediği” sorulmuştur. Alınan yanıtlar Çizelge 8’de gösterilmektedir.

ÇİZELGE 8

PROGRAMDA YER ALAN İÇERİK, AMAÇLARI
GERÇEKLEŞTİREBİLECEK BİR BİÇİMDE DÜZENLENMİŞ MİDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	13	48.2	66	23.3
Kısmen	12	44.4	150	53.0
Kararsızım	0	0.0	9	3.2
Hayır	2	7.4	58	20.5
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 8 incelendiğinde, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinden, programın içeriğinin amaçları gerçekleştirebilecek biçimde düzenlenip düzenlenmediğine ilişkin soruya “Kısmen” yanıtını verenler (% 48.2) ile “Evet” yanıtını verenlerin (% 44.4) oranlarının birbirine çok yakın olduğu görülmektedir. Böylece, resim-iş dal öğretmenlerinin % 92.6’sının amaçlar ile içerik arasında bir tutarlılık bulunduğu görüşünü destekledikleri söylenebilir. İçeriğin amaçları gerçekleştirebilecek biçimde düzenlenmediğine inananların oranı ise % 7.4’tür.

Sınıf öğretmenlerinin yarısından biraz fazlasının (% 53) programın içeriğinin amaçları “Kısmen” gerçekleştirebildiği, % 23.3’ünün ise içeriğin amaçları gerçekleştirebildiği görüşünü paylaştıkları görülmektedir. Böylece sınıf öğretmenlerinin % 76.3’lük bir çoğunluğunun soruyu olumlu yanıtladıkları söylenebilir. Soruya olumsuz yanıt verenlerin oranı % 20.5 olup, kararsız olanların oranı ise % 3.2’dir.

Bu bulgulara dayanarak her iki öğretmen grubunun da, amaçlar ile içerik arasında genelde bir tutarlılık olduğunu düşündükleri, ancak resim-iş dal öğretmenlerinin konuya daha olumlu yaklaştıkları söylenebilir.

Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın içeriğine ilişkin görüşlerini almak amacıyla sorulan diğer bir soru, “Resim-iş Öğretim Programı’nın içeriği konusunda neler söyleyebildikleri”dir. Alınan yanıtlar Çizelge 9’da verilmiştir.

öğretmenlerinin çoğunluğunun (% 59) ise içeriği öğrenci düzeyinin çok üstünde bulduğu görülmektedir. Bununla birlikte, içeriği öğrencilerin ilgi, istek ve düzeylerine uygun bulan sınıf öğretmenleri de (% 35.7) küçümsenmeyecek bir orandadır.

4.2.3. Programın Öğretim Süreçlerine İlişkin Görüşler

Araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla ilk önce, “resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresi, programda yer alan içeriğin öğrencilere kazandırılmasında yeterli midir?” sorusu yöneltilmiş ve alınan yanıtlar Çizelge 10’da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 10

RESİM-İŞ DERSİNE AYRILAN HAFTALIK DERS SAATİ SÜRESİ,
ÖNGÖRÜLEN İÇERİĞİN ÖĞRENCİLERE KAZANDIRILMASINDA YETERLİ MİDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
İçeriğe Göre Uygundur	4	14.8	176	62.1
İçeriğe Göre Azdır	23	85.2	106	37.5
İçeriğe Göre Fazladır	0	0.0	1	0.4
Başka	0	0.0	0	0.0
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 10’da görüldüğü gibi araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (% 85.2), resim-iş dersi için ayrılan haftalık ders saati süresini içeriğe göre az bulmaktadır. Bu

bulgu, Çakır'ın (1985) ilköğretim ikinci basamağında plastik sanatlar eğitimi üzerine yaptığı araştırması ile Atar'ın (1987) ilköğretim ikinci basamak ve ortaokullarda resim ile iş ve teknik öğretim programlarını yaratıcılığa verdiği önem açısından karşılaştırdığı araştırmasında elde ettikleri bulgularla tutarlılık göstermektedir. Resim-iş dal öğretmenlerinin % 14.8'i, "haftalık ders saat süresi içeriğe göre uygundur" yanıtını vermiştir.

Sınıf öğretmenlerinin verileri incelendiğinde, % 62.1'lik bir bölümünün "haftalık ders saati süresini içeriğe göre uygun" bulduğu, % 37.5'lik bir bölümünün ise bu süreyi yetersiz bulduğu görülmektedir. Ders saati süresinin içeriğe göre fazla olduğunu düşünen sınıf öğretmenlerinin oranı ise % 0.4'tür.

Bu bulgular ışığında, içeriğin öğrencilere kazandırılması için resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresini resim-iş dal öğretmenlerinin büyük bir bölümü (% 85.2) az bulurken, sınıf öğretmenlerinin yaklaşık beşte üçü (% 62.1) bu süreyi uygun bulmaktadır. Sözü edilen farklılığın önemli bir nedeninin, ilköğretim okullarının I. basamağında (ilkokullarda) resim-iş dersine ayrılan sürenin haftada iki saat iken, II. basamağında (ortaokullarda) bu sürenin haftada bir saate inmesi olduğu söylenebilir.

Öğretim süreçleriyle ilgili resim-iş dal öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerine yöneltilen bir başka soru, "çalıştıkları okulda bir resim-iş atölyesi olup olmadığı"dır. Çizelge 11 bu soruya ilişkin bulguları göstermektedir.

ÇİZELGE 11

ÇALIŞTIĞINIZ OKULDA RESİM-İŞ ATÖLYESİ VAR MI?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	2	7.4	40	14.1
Hayır	25	92.6	243	85.9
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 11'deki veriler incelendiğinde, resim-iş dal öğretmenlerinin % 92.6'sının çalıştığı okulda resim-iş atölyesi bulunmazken, ancak % 7.4'lük bir bölümünün resim-iş atölyesi olan bir okulda çalıştığı görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin de büyük bir bölümünün (% 85.9) çalıştığı okulda resim-iş atölyesi bulunmakta, % 14.1'i ise resim-iş atölyesi bulunan bir okulda çalışmaktadır.

Bu bulgular ışığında, araştırmanın yapıldığı ilköğretim okullarının önemli bir bölümünde resim-iş atölyesi bulunmadığı ortaya çıkmakta olup bu bulgu Çakır (1985), Tunç (1985) ve Atar (1987) tarafından gerçekleştirilen araştırma bulguları ile desteklenmektedir.

Öğretim süreçleriyle ilgili bir başka soru da, "okullarında resim-iş atölyesi bulunmayan öğretmenlerin sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersini etkili bulup bulmadıkları"dır. Resim-iş dal öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin bu soruyla ilgili görüşlerini yansıtan veriler Çizelge 12'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 12

ÇALIŞTIĞINIZ OKULDA RESİM-İŞ ATÖLYESİ YOKSA, SINIF ORTAMINDA YAPILAN
RESİM-İŞ DERSİNİ ETKİLİ BULUYOR MUSUNUZ?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	2	8.0	9	3.7
Kısmen	5	20.0	93	38.3
Kararsızım	0	0.0	3	1.2
Hayır	18	72.0	138	56.8
Toplam	25	100.0	243	100.0

Çizelge 12'deki veriler incelendiğinde, çalıştığı okulda resim-iş atölyesi bulunmayan resim-iş dal öğretmenlerinin % 72'sinin sınıf ortamında yapılan bir dersi etkili bulmadığı, "Kısmen" etkili olduğunu düşünenlerin % 20 oranında olduğu görülmektedir. Sınıf ortamında yapılan resim-iş dersinin etkili olduğu görüşündeki öğretmenlerin oranı ise % 8'dir.

Sınıf öğretmenlerinin yarısından biraz fazlası (% 56.8), sınıf ortamında yapılan resim-iş dersini etkili bulmazken üçte birinden biraz fazlası (% 38.3) "Kısmen" etkili bulmaktadır. Sınıfta yapılan resim-iş dersinin etkili olduğuna inananların oranı ise % 3.7'dir. Sınıf öğretmenlerinin % 1.2'si ise "Kararsızım" yanıtını vermiştir.

Bu bulgulardan da anlaşılacağı gibi araştırmaya katılan her iki öğretmen grubu, sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersinin etkili olmadığı görüşünde birleşmektedir. Çakır (1985) ve Atar (1987) da yaptıkları araştırmalarda, okullardaki atölye eksikliğinin resim-iş dersinin etkililiğini azalttığını saptamışlardır. Bu saptama buradaki

bulguyu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere, öğretim süreçleriyle ilgili görüşlerini almak amacıyla yöneltilen diğer bir soru, “okullarında resim-iş atölyesi bulunmayan öğretmenlerin sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersinin daha etkili olabilmesi için sınıfların yaklaşık kaç kişiden oluşturulması gerektiği”dir. Verilen yanıtlar Çizelge 13’te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 13

ÇALIŞTIĞINIZ OKULDA RESİM-İŞ ATÖLYESİ YOKSA, SİZCE SINIF ORTAMINDA YAPILAN BİR RESİM-İŞ DERSİNİN DAHA ETKİLİ OLABİLMESİ İÇİN SINIFLAR YAKLAŞIK KAÇ KİŞİDEN OLUŞTURULMALIDIR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
1-15	11	44.0	56	23.0
16-25	11	44.0	169	69.5
26-35	3	12.0	18	7.5
36 ve daha çok	0	0.0	0	0.0
Toplam	25	100.0	243	100.0

Çizelge 13’te yer alan verilere dikkat edilecek olursa, resim-iş dal öğretmenlerinden, sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersinin daha etkili olabilmesi için sınıfların yaklaşık “1-15” kişiden oluşması gerektiği ile “16-25” kişiden oluşması gerektiğine inananların (% 44) oranlarının aynı olduğu görülmektedir. “26-35” kişiden oluşması gerektiği yanıtını verenler ise % 12’dir.

Sınıf öğretmenlerinin % 69.5’i, daha etkili bir resim-iş dersi için sınıfların “16-25” kişiden, % 23’ü “1-15” kişiden, % 7.5’i “25-35”

kişiden oluşturulması gerektiği görüşündedir.

Bu bulgular çerçevesinde araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun, sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersinin daha etkili olabilmesi için sınıfların yaklaşık 1-25 kişiden oluşması gerektiği görüşünü paylaştıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin öğretim süreçlerine ilişkin görüşlerini yansıtmak amacıyla “halen öğretim yaptığınız sınıflarda ortalama öğrenci sayısı kaçtır?” sorusu yöneltilmiş ve alınan yanıtlar Çizelge 14’te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 14

ÖĞRETİM YAPTIĞINIZ SINIFLARDA ORTALAMA ÖĞRENCİ SAYISI KAÇTIR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
1-20	0	0.0	6	2.1
21-35	14	51.9	106	37.5
36-45	13	48.1	157	55.5
46-55	0	0.0	14	4.9
56 ve daha çok	0	0.0	0	0.0
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 14’te görüldüğü gibi, resim-iş dal öğretmenlerinin % 51.9’u halen öğretim yaptıkları sınıflardaki ortalama öğrenci sayısının “21-35” olduğunu belirtirken % 48.1’i bu sayının “36-45” arasında olduğunu belirtmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin % 55.5'inin "36-45" kişilik sınıflarda öğretim yaptıkları dikkati çekmekte olup % 37.5'inin "21-35" kişilik sınıflarda, % 4.9'unun "46-55" kişilik sınıflarda, % 2.1'inin ise 1-20 kişilik sınıflarda öğretim yaptıkları görülmektedir.

Bu bulgulardan da anlaşılacağı üzere araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun da, öğretim yaptıkları sınıfların 21-45 kişi arasında yoğunlaştığı görülmektedir.

Öğretim süreçleriyle ilgili bir başka soru, "resim-iş dersinin özel amaçlarına ulaşabilmesinde uygulanması gereken yöntem ve tekniklere derslerde gerektiği gibi yer verip vermedikleri"dir. Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin yanıtları Çizelge 15'te verilmiştir.

ÇİZELGE 15
ÖZEL AMAÇLARA ULAŞMADA UYGULANMASI GEREKEN
YÖNTEM VE TEKNİKLERE GEREKTİĞİ GİBİ YER VERİYOR MUSUNUZ?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	11	40.8	53	18.7
Kısmen	6	22.2	117	41.3
Kararsızım	0	0.0	2	0.7
Hayır	10	37.0	111	39.3
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 15'te görüldüğü gibi resim-iş dal öğretmenlerinin yaklaşık beşte ikisi (% 40.8), resim-iş dersinin özel amaçlarına ulaşmasında gereken yöntem ve tekniklere yer verdiklerini belirtirken % 37'si bu yöntem ve tekniklere yer vermedikleri yanıtını vermiştir.

Gerekli yöntem ve tekniklere “Kısmen” yer verenlerin oranı ise % 22.2'dir.

Sınıf öğretmenlerinin verileri incelendiğinde ise % 41.3'lük bir bölümünün bu yöntem ve tekniklere “Kısmen” yer verdiği, % 39.3'ünün hiç yer vermediği görülmektedir. Gerekli yöntem ve tekniklere yer veren sınıf öğretmenlerinin oranı % 18.7 olup, kararsız olduğunu bildirenlerin oranı ise % 0.7'dir.

Bu bulgulara dayanarak araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun da, resim-iş dersinin özel amaçlarına ulaşabilmesinde gerekli olan yöntem ve tekniklere yaklaşık beşte üçünün (% 63, % 60) yer verdikleri, vermeyen resim-iş dal öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin oranlarının (%37, % 39.3) benzer ağırlıkta olduğu söylenebilir.

Öğretim süreçleriyle ilgili yöneltilen diğer bir soru, “resim-iş dersinin özel amaçlarına ulaşabilmesinde uygulanması gereken yöntem ve tekniklere gerektiği gibi yer verilmemesinin temel nedenin ne olduğu”dur. Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin verdiği yanıtlar Çizelge 16'da gösterilmiştir.

Çizelge 16'daki veriler dikkatle incelendiğinde, resim-iş dersinin özel amaçlarına ulaşabilmesinde gerekli olan yöntem ve tekniklere yer vermeyen resim-iş dal öğretmenlerinin % 60'ı bunun temel nedenini, çalıştıkları okulda resim-iş atölyesi olmamasına bağlarken % 40'ı haftalık ders saatinin bu yöntem ve teknikleri uygulamaya olanak tanımamasına bağlamaktadır.

ÇİZELGE 16

ÖZEL AMAÇLARA ULAŞMADA UYGULANMASI GEREKEN YÖNTEM VE TEKNİKLERE GEREKTİĞİ GİBİ YER VERMİYORSANIZ, BUNUN TEMEL NEDENİ NEDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Haftalık ders saati olarak tanımadığından	4	40.0	21	18.9
Resim-iş atölyesi olmadığından	6	60.0	61	55.0
Kimi yöntem ve tekniklerin gereksiz oluşundan	0	0.0	16	14.4
Başka	0	0.0	13	11.7
Toplam	10	100.0	111	100.0

Sınıf öğretmenlerinin ise % 55'i, gerekli yöntem ve teknikleri uygulamamasının temel nedeni olarak yine resim-iş atölyesi olmamasını göstermiş, % 18.9'u haftalık ders saatinin olarak tanımadığını belirtmiş, % 14.4'ü kimi yöntem ve teknikleri gereksiz bulunduğunu belirtmiştir. Farklı görüşleri dile getiren % 11.7'lik bir bölüm ise "bu yöntem ve teknikleri bilmedikleri için öğrencilerine de uygulatabamadıklarını" bildirmiştir.

Bu bulgular ışığında, her iki grup öğretmenin de temel neden olarak aynı görüşlerde birleştikleri, ancak sınıf öğretmenlerinin, kimi yöntem ve teknikleri bilmediğinden dolayı uygulamada yetersiz kaldıkları sonucuna varılabilir.

Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla yöneltilen bir başka soru, "resim-iş öğretim programının işlenmesine yönelik araç-gereçleri bulma konusunda

öğretmen ve öğrencilerin zorluklarla karşılaşmış karşılaşmadığı”dır. Alınan yanıtlar Çizelge 17’de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 17
ARAÇ-GEREÇ BULMA KONUSUNDA SİZ VE ÖĞRENCİLERİNİZ
ZORLUKLARLA KARŞILAŞIYOR MUSUNUZ?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	10	37.0	194	68.5
Kısmen	12	44.5	73	25.8
Kararsızım	0	0.0	1	0.4
Hayır	5	18.5	15	5.3
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 17’de görüldüğü gibi, resim-iş dal öğretmenlerinin % 44.5’i araç-gereç bulma konusunda “Kısmen” zorluklarla karşılaşırken % 37’si zorluklarla karşılaşmaktadır. Böylece, resim-iş dal öğretmenlerinin beşte dördünden biraz fazlası (% 81.5), konuların işlenmesine yönelik araç-gereçlerin bulunmasında öğrenciler ve kendilerinin zorluklarla karşılaştıklarını belirtmiştir. Araç-gereç sorunu çekmeyen resim-iş dal öğretmenlerinin oranı ise % 18.5’tir.

Sınıf öğretmenlerinden, konuların işlenmesine yönelik araç-gereçleri bulma konusunda zorluklarla karşılaşanların oranı % 68.5’tir. “Kısmen” zorluklarla karşılaşanların oranı % 25.8 olup böyle bir zorlukla karşılaşmayanların oranı ise % 5.3’tür. Soruya % 0.4’lük bir bölüm “Kararsızım” yanıtını vermiştir.

Bu bulgulara dayanarak, Resim-iş Öğretim Programı'ndaki konuların işlenmesine yönelik araç-gereçleri bulma konusunda sınıf öğretmenlerinin, resim-iş dal öğretmenlerine göre daha fazla sorunlarla karşılaştığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere daha sonra, konuların işlenmesine yönelik araç-gereç bulma konusunda öğretmen ve öğrencilerin zorluklarla karşılaşmalarının temel nedeni sorulmuş ve alınan yanıtlar Çizelge 18'de verilmiştir.

ÇİZELGE 18

ARAÇ-GEREÇ BULMA KONUSUNDA SİZ VE ÖĞRENCİLERİNİZ
ZORLUKLARLA KARŞILAŞIYORSANIZ, BUNUN TEMEL NEDENİ NEDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Piyasada tümü bulunmuyor	0	0.0	3	1.1
Kimi araç-gereçler pahalı geliyor	16	72.7	219	82.0
Öğrenciler aksatıyor	6	27.3	45	16.9
Başka	0	0.0	0	0.0
Toplam	22	100.0	267	100.0

Çizelge 18'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinden araç-gereç bulma konusunda zorluklarla karşılaşanların % 72.7'si, bunun temel nedeni olarak kimi araç-gereçlerin öğrencilere pahalı gelmesini göstermişlerdir. Elde edilen bu bulgu, Atar'ın (1987) ilköğretim okulları ikinci basamak ve ortaokullarda resim ile iş ve teknik öğretim programlarını yaratıcılığa verdiği önem açısından karşılaştırdığı araştırmasında elde ettiği

bulgularla tutarlılık göstermektedir. Zorlukların, öğrencilerin araç-gereç sağlamayı aksatmalarından dolayı yaşandığını belirten resim-iş dal öğretmenlerinin oranı % 27.3'tür.

Sınıf öğretmenlerinden araç-gereç bulma konusunda zorluklarla karşılaşanların % 82'si bunun temel nedenini yine, kimi araç-gereçlerin öğrencilere pahalı gelmesine bağlamış, % 16.9'u öğrencilerin araç-gereç sağlamayı aksattıklarını ve % 1.1'i ise piyasada araç-gereçlerin tümünün bulunmadığını belirtmiştir.

Bu bulgular ışığında araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun da, Resim-iş Öğretim Programı'ndaki konuların işlenmesine yönelik araç-gereçleri bulma konusunda zorluklarla karşılaştığı, bunun temel nedeni olarak, araç-gereçlerin öğrencilere pahalı gelmesi ve öğrencilerin bu araç-gereçleri sağlamayı aksattıkları görüşünde yoğunlaştıkları sonucuna varılabilir.

Öğretim süreçlerine ilişkin öğretmen görüşlerini almak amacıyla yöneltilen "Resim-iş Öğretim Programı'nda yer alan kimi konuların öğrencilere kazandırılmasında eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereç olanaklarından gerektiği biçimde yararlanabiliyor musunuz?" sorusundan elde edilen veriler Çizelge 19'da gösterilmiştir.

Çizelge 19'da görüldüğü gibi resim-iş dal öğretmenlerinin yarıya yakını (% 48.2), eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereç olanaklarından derslerinde "Kısmen" yararlanırken % 37'si yararlanamadığını belirtmiştir. Yararlanabildiği yanıtı verenlerin oranı % 11.1, "Kararsızım" yanıtı verenlerin oranı ise % 3.7'dir.

ÇİZELGE 19

EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİN SUNDUĞU ARAÇ-GEREÇ OLANAKLARINDAN
GEREKTİĞİ BİÇİMDE YARARLANABİLİYOR MUSUNUZ?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	3	11.1	17	6.0
Kısmen	13	48.2	88	31.1
Kararsızım	1	3.7	2	0.7
Hayır	10	37.0	176	62.2
Toplam	27	100.0	283	100.0

Sınıf öğretmenlerinin yaklaşık beşte üçü (% 62.2), derslerinde eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereçlerden yararlanamadıklarını belirtmiştir. “Kısmen” yararlanabilenler % 31.1, yararlanamayanlar % 6 oranındadır. Öğretmenlerin % 0.7’lik bir bölümü ise “Kararsızım” yanıtını vermiştir.

Bu bulgular çerçevesinde resim-iş dal öğretmenlerinin yaklaşık beşte üçünün (% 59.3), derslerinde eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereçleri genelde kullanabildikleri, sınıf öğretmenlerinin yaklaşık beşte üçünün (% 62.2) ise kullanamadıkları sonucuna varılmaktadır.

Öğretim süreçlerine ilişkin öğretmen görüşlerini almak amacıyla yöneltilen diğer bir soru, “Resim-iş Öğretim Programı’nda yer alan kimi konuların öğrencilere kazandırılmasında eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereç olanaklarından gerektiği biçimde yararlanılamamasının temel nedeni” olmuştur. Öğretmenlerin soruyla

ilgili görüşlerini yansıtan veriler Çizelge 20'dedir.

ÇİZELGE 20
EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİN SUNDUĞU ARAÇ-GEREÇ OLANAKLARINDAN
GEREKTİĞİ BİÇİMDE YARARLANAMIYORSANIZ,
BUNUN TEMEL NEDENİ NEDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Okulda eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereçlerin önemine inanmaması	0	0.0	8	4.5
Yöneticilerin, dersin ve bu derste kullanılacak araç gereçlerin önemine inanmayıp, sağlamaması	7	70.0	47	26.7
Öğretmenin araç-gereç kullanmanın önemine inanmaması	0	0.0	5	2.8
Öğretmenin araç-gereç kullanmanın önemine inanıp, bunu çeşitli nedenlerle aksatması	3	30.0	109	62.0
Başka	0	0.0	7	4.0
Toplam	10	100.0	176	100.0

Çizelge 20'deki bulgular dikkatle incelendiğinde, derslerinde eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereçleri kullanamayan resim-iş dal öğretmenlerinin % 70'i, bunun temel nedeni olarak yöneticilerin bu derste kullanılacak araç-gereçlerin önemine inanmadıkları ve bunların alımı ya da yapımı yoluna gitmemelerini göstermektedir. Bu bulgu, Çakır (1985), Atar (1987) ve Balcı'nın (1990) araştırmalarında, yöneticilerin sanat eğitimi konusundaki bilgilerinin yetersizliği ve olumsuz tutumlarının ortaya konduğu bulgular tarafından da desteklenmektedir. Resim-iş dal öğretmenlerinin % 30'u, araç-gereç kullanımının önemine inandıkları, ancak bunu çeşitli nedenlerle

aksattıklarını belirtmişlerdir.

Derslerinde eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereç olanaklarından yararlanamayan sınıf öğretmenlerinin % 62'si, bunun temel nedenini araç-gereç kullanmanın önemine inanmalarına karşın bunu çeşitli nedenlerle aksatmalarına bağlarken, % 26.7'si resim-iş dersinin önemine inanmayan yöneticilere bağlamaktadır. Okulda eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereçlere inanılmadığını düşünen öğretmenler % 4.5 oranındadır. Soruyu farklı görüşlerle yanıtlayan sınıf öğretmenleri (% 4) ise derslerinde araç-gereçlerden gerektiği gibi yararlanamamalarının temel nedenini, kendilerinin bu araç-gereçleri kullanmada herhangi bir bilgi ve beceriyle donanık olmamalarına bağlamaktadır. Sınıf öğretmenlerinin % 2.8'i derslerinde araç-gereç kullanmanın önemine inanmamaktadır.

Bu bulgular ışığında, derslerinde eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereçleri gerektiği gibi kullanamamalarının temel nedeni, resim-iş dal öğretmenlerinin çoğunlukla yöneticilerin aksatmasına, sınıf öğretmenlerinin ise daha çok kendilerinin aksatmasına bağladıkları söylenebilir.

Resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın öğretim süreçlerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla yöneltilen bir başka soru, "öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerinin genelde nasıl olduğu"dur. Alınan yanıtlar Çizelge 21'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 21

ÖĞRENCİLERİN RESİM-İŞ DERSİNE OLAN İLGİLERİ GENELDE NASILDIR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Çok Yüksek	2	7.4	23	8.1
Yüksek	12	44.5	129	45.6
Orta	9	33.3	102	36.0
Düşük	3	11.1	29	10.3
Çok Düşük	1	3.7	0	0.0
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 21'de görüldüğü gibi araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin % 44.5'i, sınıf öğretmenlerinin ise % 45.6'sı öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerini "Yüksek" bulmaktadır. Resim-iş dal öğretmenlerinin % 33.3'ü, sınıf öğretmenlerinin % 36'sı bu ilgiyi "Orta" olarak değerlendirirken resim-iş dal öğretmenlerinin % 11.1'i, sınıf öğretmenlerinin % 10.3'ü "Düşük" olarak değerlendirilmişlerdir. Öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgisini "Çok Yüksek" bulan resim-iş dal öğretmenlerinin oranı % 7.4 iken sınıf öğretmenlerinin oranı % 8.1'dir. Resim-iş dal öğretmenlerinden % 3.7'lik bir bölüm ise soruya "Çok Düşük" yanıtını vermiştir.

Bu bulgulara dayanarak araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin yarısından biraz fazlasının (% 51.9), öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerini genelde yüksek bulduğu, yaklaşık yedide birinin (% 14.8) genelde düşük bulduğu söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin yarısından biraz fazlasının (% 53.7) bu ilgiyi genelde yüksek bulduğu, yaklaşık onda birinin ise (% 10.3) genelde düşük

bulduğu söylenebilir. Böylece, araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun bu soruyla ilgili benzer görüşlere sahip olduğu sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın öğretim süreçleriyle ilgili görüşlerini almak amacıyla yöneltilen son soru, “öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerinin ‘Düşük’ ya da ‘Çok Düşük’ olmasının en önemli nedeni” olmuştur. Çizelge 22 öğretmenlerin bu soruya ilişkin görüşlerini yansıtmaktadır.

ÇİZELGE 22

ÖĞRENCİLERİN RESİM-İŞ DERSİNE OLAN İLGİLERİ

“DÜŞÜK” YA DA “ÇOK DÜŞÜK” İSE BUNUN EN ÖNEMLİ NEDENİ NEDİR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Öğrencilerin dersin önemine inanmamaları	1	0.25	7	24.1
Resim-iş atölyesi bulunmaması	1	0.25	12	41.4
Programın öğrenci düzeyine uygun olmaması	0	0.0	7	24.1
Ders saati süresinin yetersizliği	2	0.50	3	10.4
Başka	0	0.0	0	0.0
Toplam	4	100.0	29	100.0

Çizelge 22’deki veriler incelendiğinde, öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerini “Düşük” ya da “Çok Düşük” bulan resim-iş dal öğretmenlerinin yarısı (% 50), bu ilgisizliğin nedenini ders saati süresinin yetersizliğine bağlamaktadır. Öğrencilerin dersin önemine

inanmadıkları için ilgisiz kaldıklarını düşünenler ile resim-iş atölyesi ortamında çalışmadıkları için öğrencilerin derse olan tutumlarının zayıf kaldığı görüşünde olan resim-iş dal öğretmenleri birbirine eşit olup (% 25), dörtte bir oranındadır. Çakır (1985), yaptığı araştırmasında öğrencilerden elde ettiği veriler ile derse olan ilgisizliklerini atölyesizlik, sınıfların kalabalık oluşu ve ders saati süresinin yetersizliğine bağladıklarını saptamıştır. Bu bulgu, buradaki bulguları destekler niteliktedir. Atar'ın (1987) yaptığı araştırmada ise öğrenciler, derse olan ilgisizliklerinin nedenini öğretmenlerin ilgisizliğine bağlamışlardır ki, bu saptama buradaki bulgularla tutarlılık göstermemektedir.

Öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerini “Düşük” ya da “Çok Düşük” bulan sınıf öğretmenlerinin % 41.4'ü, bunun en önemli nedeni olarak, okullarında resim-iş atölyesi bulunmamasını göstermektedir. Öğrencilerin ilgisizliğini resim-iş dersinin önemine inanmadıklarına bağlayanlar ile Resim-iş Öğretim Programı'nın öğrenci düzeyine uygun olmamasına bağlayanlar ise (% 24.1) eşit dağılım göstermektedir. Ders saati süresinin azlığından kaynaklanan bir ilgisizliğin olduğunu belirten sınıf öğretmenleri % 10.4 oranındadır.

Bu bulgular ışığında, öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerini “Düşük” ya da “Çok Düşük” bulan resim-iş dal öğretmenlerinin, bunun nedenini daha çok ders saati süresinin yetersizliğine bağlarken sınıf öğretmenlerinin, resim-iş atölyesinin bulunmamasına bağladıkları sonucuna varılabilir.

4.2.4. Programın Değerlendirme Boyutuna İlişkin Görüşler

Araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, programın değerlendirme boyutuna ilişkin görüşlerini almak amacıyla ilk önce, “Resim-iş Öğretim Programı’nda öngörülen değerlendirme ölçütleri sizce uygun mudur?” sorusu yöneltilmiş ve alınan yanıtlar Çizelge 23’te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 23

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI’NDA ÖNGÖRÜLEN DEĞERLENDİRME ÖLÇÜTLERİ
SİZCE UYGUN MUDUR?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Evet	18	66.7	76	26.9
Kısmen	6	22.2	121	42.7
Kararsızım	0	0.0	24	8.5
Hayır	3	11.1	62	21.9
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 23’te görüldüğü gibi araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin % 66.7’si, programda öngörülen değerlendirme ölçütlerini uygun bulmakta, % 22.2’si “Kısmen” uygun bulmaktadır. Bu soruya “Hayır” yanıtı veren resim-iş dal öğretmenlerinin oranı % 11.1’dir.

Sınıf öğretmenlerinin % 42.7’si, değerlendirme ölçütlerini “Kısmen” uygun bulmakta olup % 26.9’u uygun bulmaktadır. Öğretmenlerin % 21.9’luk bir bölümü ise bu soruya “Hayır” yanıtını

vermiş, böylece programda yer alan değerlendirme ölçütlerini uygun bulmadıklarını belirtmiştir. “Kararsızım” yanıtını verenlerin oranı % 8.5’tir.

Bu bulgulara dayanarak programda yer alan değerlendirme ölçütlerinin, % 88.9 oranındaki resim-iş dal öğretmeni, % 69.6 oranındaki sınıf öğretmeni tarafından genelde uygun bulunduğu sonucuna varılabilir. Ancak resim-iş dal öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerine göre bu ölçütleri daha fazla benimseyip kullandıkları söylenebilir.

Resim-iş Öğretim Programı’nda belirlenen değerlendirme ölçütlerini uygun bulmayıp kullanmayan öğretmenlerin öğrenci başarısını nasıl değerlendirdikleri sorulmuş ve alınan yanıtlar Çizelge 24’te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 24

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI’NDA ÖNGÖRÜLEN DEĞERLENDİRME
ÖLÇÜTLERİNİ UYGUN BULMUYORSANIZ,
ÖĞRENCİ BAŞARISINI NASIL DEĞERLENDİRİYORSUNUZ?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Yapılan çalışmanın güzel olup olmamasına göre	0	0.0	12	19.4
Yapılan eleştiriler ışığında hataların bir daha tekrarlanmamasına göre	1	33.3	10	16.1
Derse olan ilgisine göre	2	66.7	18	29.0
İstenilen tekniği uygulama becerisine göre	0	0.0	22	35.5
Başka	0	0.0	0	0.0
Toplam	3	100.0	62	100.0

Çizelge 24 incelendiğinde, Resim-iş Öğretim Programı'ndaki değerlendirme ölçütlerini uygun bulmayan resim-iş dal öğretmenlerinin % 66.7'sinin öğrencilerin derse olan ilgisine bakarak, % 33.3'ünün çalışmaları tek tek eleştirip yapılan hataları tekrarlamamalarını sağlayarak değerlendirme yaptıkları görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin % 35.5'i istenilen tekniği uygulama becerisine, % 29'u öğrencilerin derse olan ilgisine, % 19.4'ü ise yapılan çalışmaların güzel olup olmadığına bakarak değerlendirme yapmaktadır. Yapılan çalışmaları tek tek eleştirip hataların tekrarlanmasını engelleyerek değerlendirme yapan sınıf öğretmenlerinin oranı ise % 16.1'dir.

Bu bulgulardan da anlaşılacağı üzere, öğrencilerin istenilen tekniği uygulama becerisine bakarak değerlendirmeyi resim-iş dal öğretmenleri hiç kullanmazken, programdaki değerlendirme ölçütlerini uygun bulmayan sınıf öğretmenlerinin üçte ikisinden biraz fazlası (% 35.5), öğrenci çalışmalarını bu yolla değerlendirmektedir. Her iki öğretmen grubu da öğrencilerin derse olan ilgilerini dikkate almaktadır. Ancak, Atar'ın (1987) yaptığı araştırmada öğrenciler, öğretmenlerin değerlendirmeyi yanlış yaptığını düşündüklerini belirtmiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin değerlendirme biçimlerine ilişkin buradaki bulguları öğrencilerin desteklemediğini göstermektedir.

4.3. Öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'na İlişkin Geleceğe Yönelik Eğilimleri

Bu kesimde, araştırmaya katılan öğretmenlerin Resim-iş Öğretim Programı'na ilişkin geleceğe yönelik eğilimlerini ortaya koyan bulgulara yer verilmiştir. Öğretmenlerin “Katılırim”, “Kararsızım”, “Katılmam” seçenekleri doğrultusunda verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular yüzdelliklerine göre yorumlanmıştır.

Araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, veri toplama aracının geleceğe yönelik eğilimler bölümünde “Resim-iş Öğretim Programı'nın amaçları daha açık, anlaşılır ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olmalıdır” önerisine ilişkin olarak verdikleri yanıtlar Çizelge 25'te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 25

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN AMAÇLARININ DAHA AÇIK,
ANLAŞILIR VE GERÇEKLEŞTİRİLEBİLECEK NİTELİKTE OLMASI

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılırim	20	74.1	259	91.5
Kararsızım	1	3.7	19	6.7
Katılmam	6	22.2	5	1.8
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 25 görüldüğü gibi araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin yaklaşık dörtte üçü (% 74.1), “Resim-iş Öğretim Programı'nın amaçları daha açık, anlaşılır ve gerçekleştirilebilecek

nitelikte olmalıdır” görüşüne katılırken, yaklaşık dörtte biri (% 22.2) katılmadığını belirtmiştir. Sunulan öneriye katılıp katılmama konusunda kararsız kalan resim-iş dal öğretmenlerinin oranı % 3.7’dir.

Sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (% 91.5) söz konusu görüşe katılırken, kararsız kalan öğretmenlerin % 6.7 oranında olduğu görülmektedir. Öneriye katılmayan sınıf öğretmenlerinin ise (% 1.8) oldukça düşük oranda olduğu saptanmıştır.

Bu bulgular ışığında sınıf öğretmenlerinin, resim-iş dal öğretmenlerine göre getirilen öneriye daha olumlu baktıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinden, “Resim-iş Öğretim Programı’nın içeriği, alandaki son gelişme ve yeniliklere uygun olarak öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerine uygun olarak yeniden düzenlenmelidir” önerisine ilişkin olarak elde edilen veriler Çizelge 26’da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 26

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI’NIN İÇERİĞİNİN, ALANDAKİ SON GELİŞME VE YENİLİKLERE UYGUN OLARAK ÖĞRENCİLERİN İLGİ, İSTEK VE GEREKSİNİMLERİNE GÖRE YENİDEN DÜZENLENMESİ

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılırim	20	74.1	240	84.8
Kararsızım	5	18.5	34	12.0
Katılmam	2	7.4	9	3.2
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 26'dan da anlaşılacağı üzere, resim-iş dal öğretmenlerinin % 74.1'i "Resim-iş Öğretim Programı'nın içeriği, alandaki son gelişme ve yeniliklere uygun olarak öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerine göre yeniden düzenlenmelidir" önerisine katılırken % 18.5'i kararsız olduğunu, % 7.4'ü ise katılmadığını belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin % 84.8'i söz konusu öneriye katıldığını, % 12'si kararsız kaldığını, % 3.2'si ise katılmadığını belirtmiştir. Bu durumda sunulan öneriyi sınıf öğretmenlerinin, resim-iş dal öğretmenlerine göre biraz daha fazla benimsedikleri sonucuna varılabilir.

Hazırlanan veri toplama aracı ile araştırmaya katılan öğretmenlere, "Resim-iş Öğretim Programı'nın etkili bir biçimde uygulanabilmesi için her okulda resim-iş atölyesi kurulmalı ve bu atölyeler gerekli araç-gereçlerle donatılmalıdır" biçiminde bir öneri sunulmuş ve elde edilen veriler Çizelge 27'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 27

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN ETKİLİ BİR BİÇİMDE UYGULANABİLMESİ İÇİN
HER OKULDA RESİM-İŞ ATÖLYESİ KURULMASI VE BU ATÖLYELERİN
GEREKLİ ARAÇ-GEREÇLERLE DONATILMASI

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılırim	27	100.0	274	96.8
Kararsızım	0	0.0	5	1.8
Katılmam	0	0.0	4	1.4
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 27'de yer alan veriler incelendiğinde, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin tümünün (% 100), her okulda bir resim-iş atölyesi kurularak bu atölyelerin gerekli araç-gereçlerle donatılması konusunda görüş birliği içinde olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin ise büyük bir çoğunluğu (% 96.8) bu öneriye katılırken, kararsız olan öğretmenler (% 1.8) ile sunulan öneriye katılmadığını belirten öğretmenlerin (% 1.4) oldukça düşük oranda kaldıkları saptanmıştır.

Bu bulgular çerçevesinde, araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun da söz konusu öneriyi benimsedikleri, ancak resim-iş dal öğretmenlerinin, gerekli araç-gereçlerle donatılmış bir resim-iş atölyesinin her okulda kurularak dersin etkililiğinin artırılması konusunda, sınıf öğretmenlerine göre kesin bir görüş birliği içinde oldukları sonucuna varılabilir.

“Resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresi istenilen amaçlara ulaşılabilmesi bakımından oldukça yetersizdir. Bu nedenle, ders saati süresinin yetersizliğini ‘blok ders’ biçiminde planlamak, konuyla ilgili bir çözüm olabilir” biçimindeki öneriye ilişkin olarak öğretmen görüşlerine başvurulduğunda Çizelge 28'deki bulgular elde edilmiştir.

ÇİZELGE 28

RESİM-İŞ DERSİNE AYRILAN HAFTALIK DERS SAATİ SÜRESİNİN İSTENİLEN AMAÇLARA ULAŞILABİLMESİ BAKIMINDAN YETERSİZLİĞİNİN, "BLOK DERS" BİÇİMİNDE PLANLANARAK ÇÖZÜMLENEBİLECEĞİ

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılım	22	81.5	180	63.6
Kararsızım	2	7.4	56	19.8
Katılmam	3	11.1	47	16.6
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 28'deki verilere dikkat edilecek olursa, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun (% 81.5), resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresinin yetersizliğinin, blok ders biçiminde planlanarak çözümlenebileceği görüşüne katıldıkları anlaşılmaktadır. Sunulan öneriye katılmayan resim-iş dal öğretmenleri % 11.1, kararsız kaldığını belirtenler ise % 7.4 oranındadır.

Sınıf öğretmenlerinin beşte üçünden biraz fazlası (% 63.6) söz konusu öneriye katılırken % 19.8'i kararsız kaldığını, % 16.6'sı ise katılmadığını belirtmiştir.

Bu bulgulara dayanarak, resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresinin yetersizliğine ilişkin olarak getirilen çözüm önerisine resim-iş dal öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerine göre daha fazla katıldıkları söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlere, “okul yöneticileri, öğrenci ve veliler sanat eğitiminin önemine inandırmalı ve resim-iş dersine olan ilgisizlik olumlu yönde değiştirilmelidir” biçiminde bir öneri sunulmuş ve bu öneriye ilişkin öğretmen görüşlerinden elde edilen bulgular Çizelge 29’da verilmiştir.

ÇİZELGE 29
OKUL YÖNETİCİLERİ, ÖĞRENCİ VE VELİLERİN SANAT EĞİTİMİNİN ÖNEMİNE
İNANDIRILMASI VE RESİM-İŞ DERSİNE OLAN İLGİSİZLİĞİN
OLUMLU YÖNDE DEĞİŞTİRİLMESİ

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılırim	25	92.6	247	87.3
Kararsızım	1	3.7	25	8.8
Katılmam	1	3.7	11	3.9
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 29’da görüldüğü gibi resim-iş dal öğretmenlerinin büyük bir bölümü (% 92.6), “okul yöneticileri, öğrenci ve veliler sanat eğitiminin önemine inandırılmalı ve resim-iş dersine olan ilgisizlik olumlu yönde değiştirilmelidir” biçimindeki öneriye katılırken, kararsız kalan öğretmenler ile (% 3.7) söz konusu öneriye katılmadığını belirten öğretmenler (% 3.7) oldukça düşük oranda kalmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin % 87.3’ü söz konusu öneriye katılmış, % 8.8’i kararsız kalmış, % 3.9’u ise sunulan öneriye katılmadığını belirtmiştir. Bu bulgular ışığında, resim-iş dersine olan ilgisizliğin olumlu yönde değiştirilmesi konusunda getirilen öneriyi, resim-iş dal öğretmenlerinin az bir çoğunlukla olmasına karşın, her iki öğretmen grubunun da benimsediği sonucuna varılabilir.

Veri toplama aracının geleceğe yönelik eğilimler bölümünde öğretmenlere sunulan diğer bir öneri, “Resim-iş Öğretim Programı’nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için sınıflardaki öğrenci sayısı 25’i geçmemelidir” biçimindedir. Öneriye ilişkin olarak öğretmenlerden sağlanan veriler Çizelge 30’da gösterilmiştir.

ÇİZELGE 30
RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI’NIN DAHA ETKİLİ BİR BİÇİMDE
UYGULANABİLMESİ İÇİN SINIFLARDAKİ ÖĞRENCİ SAYISININ
25’İ GEÇMEMESİ

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılım	27	100.0	271	95.7
Kararsızım	0	0.0	7	2.5
Katılmam	0	0.0	5	1.8
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 30’da da görüldüğü gibi, Resim-iş Öğretim Programı’nın daha etkili uygulanabilmesi için sınıflardaki öğrenci sayısının 25’i geçmemesine ilişkin olarak getirilen öneriye, resim-iş dal öğretmenlerinin tümü (% 100) katılırken, sınıf öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (% 95.7) söz konusu öneriye katılmıştır. Kararsız kaldığını belirten sınıf öğretmenleri (% 2.5) ile öneriyi onaylamayan sınıf öğretmenlerinin (% 1.8) oranlarının oldukça düşük kaldığı saptanmıştır.

Bu bulgular çerçevesinde, sınıflardaki öğrenci sayısına ilişkin olarak getirilen öneriyi her iki öğretmen grubunun da desteklediği

ancak, resim-iş dal öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerine göre kesin bir görüş birliği içinde olduğu söylenebilir.

“Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için I. basamak resim-iş derslerinin, resim-iş dal öğretmenlerince yürütülmesinde yarar vardır” biçiminde sunulan öneriye ilişkin olarak öğretmenlerden elde edilen bulgular Çizelge 31'de gösterilmiştir.

ÇİZELGE 31
RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN DAHA ETKİLİ BİR BİÇİMDE
UYGULANABİLMESİ İÇİN I. BASAMAK RESİM-İŞ DERSLERİNİN
RESİM-İŞ DAL ÖĞRETMENLERİNCE YÜRÜTÜLMESİNİN
YARARLI OLABİLECEĞİ

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılırim	22	81.5	270	95.4
Kararsızım	3	11.1	6	2.1
Katılmam	2	7.4	7	2.5
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 31 incelendiğinde resim-iş dal öğretmenlerinin beşte dördünden biraz fazlasının (% 81.5), ilköğretim okullarının I. basamağındaki resim-iş derslerinin kendileri tarafından yürütülmesi önerisini onayladıkları anlaşılmaktadır. Diğer öğretmenlerin % 11.1'lik bir bölümü bu konuda kararsız olduklarını belirtirken % 7.4'ü sunulan öneriye katılmadıklarını belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin ise büyük bir bölümü (% 95.4) bu öneriye katılırken, katılmayan sınıf öğretmenleri (% 2.5) ile kararsız kaldığını belirtenlerin (% 2.1) oranlarının oldukça düşük düzeyde kaldığı görülmektedir.

Bu bulgular ışığında, I. basamak resim-iş derslerinin resim-iş dal öğretmenlerince yürütülmesinin yararlı olabileceği önerisine, sınıf öğretmenlerinin, resim-iş dal öğretmenlerine göre biraz daha olumlu baktıkları sonucuna varılabilir.

“Resim-iş dersinin adı, bu derste yalnızca resim eğitimi veriliyormuş gibi yanlış bir izlenime yol açtığından bu dersin adı -plastik sanatlar eğitimi- olarak değiştirilmelidir” biçimindeki öneriye ilişkin olarak öğretmen görüşlerine başvurulduğunda Çizelge 32’deki veriler elde edilmiştir.

ÇİZELGE 32

RESİM-İŞ DERSİNİN ADI, BU DERSTE YALNIZCA RESİM EĞİTİMİ VERİLİYORMUŞ GİBİ YANLIŞ BİR İZLENİME YOL AÇTIĞINDAN BU DERSİN ADININ “PLASTİK SANATLAR EĞİTİMİ” OLARAK DEĞİŞTİRİLMESİ

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılıyorum	17	63.0	79	27.9
Kararsızım	6	22.2	121	42.8
Katılmam	4	14.8	83	29.3
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 32’de görüldüğü gibi, resim-iş dersinin adının değiştirilmesine ilişkin öneriye resim-iş dal öğretmenlerinin % 63’ü katılırken % 22.2’si kararsız olduğunu, % 14.8’i katılmadığını belirtmiştir. Sınıf öğretmenlerinin ise % 42.8’i sunulan öneriye katılıp katılmama konusunda kararsız kalmış, % 29.3’ü katılmadığını, % 27.9’u bu öneriyi onayladığını belirtmiştir.

Bu bulgular ışığında, resim-iş dersinin adının “plastik sanatlar eğitimi” olarak değiştirilmesine ilişkin olarak getirilen öneriye, resim-iş dal öğretmenlerinin çoğunlukla katıldığı, sınıf öğretmenlerinin ise genelde kararsız kaldığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin programın geleceğine yönelik eğilimlerini saptamak amacıyla sunulan son öneri, “Resim-iş Öğretim Programı’nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için sınıf öğretmenlerinin hizmet-içi eğitimden geçirilmesinde yarar vardır” biçimindedir. Öneriye ilişkin olarak öğretmenlerden sağlanan veriler Çizelge 33’te gösterilmiştir.

ÇİZELGE 33

RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI’NIN DAHA ETKİLİ BİR BİÇİMDE UYGULANABİLMESİ İÇİN SINIF ÖĞRETMENLERİNİN HİZMET-İÇİ EĞİTİMDEN GEÇİRİLMESİNİN YARARLI OLABİLECEĞİ

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Katılırim	24	88.9	227	80.3
Kararsızım	0	0.0	29	10.2
Hayır	3	11.1	27	9.5
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 33 dikkatle incelendiğinde, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin % 88.9'unun, resim-iş öğretimiyle ilgili sınıf öğretmenlerinin hizmet-içi eğitimden geçirilmesinin yararlı olabileceği görüşüne katılırken % 11.1'inin bu görüşe katılmadığı görülmektedir.

Sınıf öğretmenleri ise kendilerinin resim-iş öğretimiyle ilgili hizmet-içi eğitimden geçmelerine ilişkin öneriye % 80.3'lük bir çoğunlukla katılırken % 10.2 oranındaki öğretmen grubu kararsız kalmış, % 9.5 oranındaki öğretmen grubu da söz konusu öneriye katılmadığını belirtmiştir.

Bu bulgulara dayanarak araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun da, sınıf öğretmenlerinin resim-iş öğretimiyle ilgili hizmet-içi eğitimden geçirilmesi önerisine olumlu baktıkları sonucuna varılabilir.

Veri toplama aracının geleceğe yönelik eğilimler bölümünde öğretmenlere son olarak, "uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde gerçekleştirilmesi için açıklamakta yarar gördüğünüz başka görüş, eleştiri, dilek ve önerileriniz varsa, lütfen kısaca belirtiniz" biçiminde açık uçlu bir soru yöneltilmiştir.

Bu soruya yanıt veren resim-iş dal öğretmenlerinin % 14.8'i daha yaratıcı ve etkili bir öğretim programının gerekliliğini dile getirirken % 3.7'si Milli Eğitim Bakanlığı'nın resim-iş dersine olan yaklaşımının olumlu yönde değişmesi gerekliliğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin ise % 6.7'si programı açıklayıcı kaynak bir kitap gereksinimlerini dile getirirken % 6.4'ü daha yaratıcı ve etkili

bir ğretim programının gerekliliğini, % 2.8'i de Milli Eğitim Bakanlığı'nın resim-iş dersine olan yaklaşımının olumlu yönde değişmesi gerekliliğini belirtmiştir.

Bu bulgular ışığında, araştırmaya katılan her iki ğretmen grubunun aynı görüşleri dile getirdikleri, sınıf ğretmenlerinin farklı olarak Resim-iş ğretim Programı'nı açıklayıcı kaynak bir kitaba gereksinim duydukları söylenebilir.

BÖLÜM V

ÖZET, YARGI VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan çalışmalar kısaca ortaya konmuş, daha sonra elde edilen bulgular ışığında problemin çözümüne ilişkin yargı ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Özet

Çağın koşulları doğrultusunda, her geçen gün gelişme ve kendini yenileme gereksinimiyle birlikte önem kazanan akıl ve yaratıcılığa dayalı, hazırcılıktan, taklitçilikten uzak bir eğitim anlayışının en önemli uygulama alanlarından biri de resim-iş öğretimidir. Bireyin insani güçlerini ortaya çıkarabilecek ve bu güçlerle dünyasını bile değiştirebileceğinin farkına varmasını sağlayabilecek bir içeriğe sahip olan resim-iş dersinin, bu önemli işlevleri yerine getirip getirmediğinin gözden geçirilmesi için uygulanan programların değerlendirilip geliştirilmesi gerekmektedir.

Böylelikle, 1992 yılından bu yana ilköğretim okullarında uygulanmakta olan "Resim-iş Öğretim Programı"nın, resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayanarak bir değerlendirilmesinin yapıldığı bu çalışma, değişen ve gelişen koşulları da dikkate alarak daha başarılı bir program uygulamasına olanak sağlaması açısından önem taşımaktadır.

Tarama türünde bir modelden yararlanılan araştırmanın evrenini, 1995-1996 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde bulunan 24 ilköğretim okulu ile bu okullarda görev yapmakta olan 30 resim-iş dal öğretmeni ve 345 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu, kolaylıkla ulaşılabilen ve çalışılabilecek bir evren olduğundan, örneklem seçimi yoluna gidilmemiş ve tüm evren üzerinde çalışılmıştır.

Araştırmanın gerçekleştirilmesinde kullanılan ölçme aracı evrenin tümüne uygulanmış, ancak tamamının geri dönüşü sağlanamamıştır. 30 resim-iş dal öğretmenin 27'sinden (% 92), 345 sınıf öğretmenin 283'ünden (% 82) geri dönüş sağlanmıştır.

Araştırmanın temel verileri olan öğretmen görüşlerinin elde edilmesinde, bilgi toplama aracı olarak bir anket formu geliştirilmiş ve her iki öğretmen grubuna da uygulanmıştır. Üç bölümden oluşan anket formunun birinci bölümü kişisel bilgiyi, ikinci bölümü programın uygulanmasına ilişkin görüşleri, üçüncü bölümü ise öğretmenlerin geleceğe yönelik eğilimlerini belirleyecek biçimde düzenlenmiştir.

Araştırmanın birinci ve ikinci alt amacına ilişkin elde edilen sonuçlar şöyledir:

- Araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin % 55.6'sı, uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nı "genelde yararlı ve başarılı" bulurken sınıf öğretmenlerinin % 55.5'i "kısmen yararlı ve başarılı" bulmaktadır.
- Resim-iş Öğretim Programı'nın alana ilişkin gereksinimleri karşılayıp karşılamadığı konusunda, resim-iş dal öğretmen-

lerinin % 92.6'sı, sınıf öğretmenlerinin ise % 71.8'i genelde olumlu düşüncelere sahiptir.

- Resim-iş dal öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğu (% 77.8) ile sınıf öğretmenlerinin % 55.7'si, resim-iş dersinin temel amacı olarak ilk önem sırasına "sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme ve her alanda kullanılabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme"yi koymuşlardır.
- Amaçların gerçekleştirilebilirlik durumu ile ilgili olarak, resim-iş dal öğretmenlerinin % 92.6'sı genelde olumlu bir görüş belirtmişken, sınıf öğretmenlerinin % 74.6'sı genelde olumlu görüş bildirmiştir. Böylece resim-iş dal öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerine göre konuya ilişkin daha olumlu bir görüşe sahip oldukları söylenebilir.
- Programın amaçlarının davranışa dönük ve ayrıntılı saptanması konusunda, resim-iş dal öğretmenlerinin % 59.3'ü "Evet" yanıtını verirken sınıf öğretmenlerinin % 45.2'si "Kısmen" yanıtını vermiştir. Ancak her iki öğretmen grubunun da (% 81.5, % 76.3), konuya ilişkin olarak genelde olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir.
- Programın içeriğinin, amaçları gerçekleştirip gerçekleştirmediğine ilişkin olarak resim-iş dal öğretmenlerinin % 92.6'sının, sınıf öğretmenlerinin % 76.3'ünün genelde olumlu görüş bildirdikleri görülmüştür. Böylece, resim-iş dal öğretmenlerinin, içeriğin amaçları gerçekleştirilebilirliği konusunda daha olumlu görüşlere sahip olduğu söylenebilir.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin % 70.4'ü, içeriği öğrenci ilgi, istek ve düzeylerine uygun bulurken sınıf öğretmenlerinin % 59'u içeriği öğrenci düzeyinin üstünde bulmaktadır.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin % 85.2'si, resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresinin, içeriğin öğrencilere kazandı-

rılmasında yeterli olmadığını belirtirken sınıf öğretmenlerinin % 62.1'i bu sürenin uygun olduğu görüşünü savunmuşlardır.

- Resim-iş dal öğretmenlerinin % 92.6'sı ile sınıf öğretmenlerinin % 85.9'u, çalıştıkları okulda resim-iş atölyesi bulunmadığını belirtmiştir.
- Sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersinin etkililiği konusunda, resim-iş dal öğretmenlerinin % 72'si ile sınıf öğretmenlerinin % 56.8'i olumsuz görüş bildirmişlerdir. Böylece sınıf öğretmenlerinin, sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersinin etkililiğine ilişkin olarak resim-iş dal öğretmenlerine göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin % 44'ü, sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersinin daha etkili olabilmesi için sınıfların yaklaşık "1-15" kişiden oluşturulması gerektiğini belirtirken % 44'ü ise "16-25" kişiden oluşturulabileceğini savunmuştur. Sınıf öğretmenlerin % 69.5'i, konuyla ilgili soruya "16-25" yanıtını vermiştir. Sonuçta, her iki öğretmen grubunun çoğunluğunun, sınıfların yaklaşık 1-25 kişiden oluşturulması gerektiği görüşünde olduğu söylenebilir.
- Halen öğretim yaptıkları sınıflardaki ortalama öğrenci sayısına ilişkin yöneltilen soruya, resim-iş dal öğretmenlerinin % 51.9'u "21-35", sınıf öğretmenlerinin % 55.5'i "36-45" yanıtını vermiştir. Böylece resim-iş dal öğretmenlerinin tamamıyla (% 100), sınıf öğretmenlerinin % 93'ünün "21-45" kişilik sınıflarda öğretim yaptığı sonucuna varılabilir.
- Resim-iş dersinin özel amaçlarına ulaşabilmesinde uygulanması gereken yöntem ve tekniklere resim-iş dal öğretmenlerinin % 63'ü, sınıf öğretmenlerinin % 60'ı genelde gerektiği gibi yer verdiklerini belirtmiştir. Böylelikle, resim-iş dal ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin aynı yönde olduğu söylene-

bilir.

- Özel amaçlara ulaşmada gereken yöntem ve tekniklere gerektiği gibi yer vermeyen resim-iş dal öğretmenlerinin % 60'ı ile sınıf öğretmenlerinin % 55'i, bunun temel nedenini resim-iş atölyesi bulunmayışına bağlamaktadır. Resim-iş dal öğretmenlerinin % 40'ı ile sınıf öğretmenlerinin % 18.9'u ise temel neden olarak haftalık ders saati süresinin yetersizliğini öne sürmüştür.
- Resim-iş Öğretim Programı'ndaki konuların işlenmesine yönelik araç-gereçleri bulma konusunda öğretmen ve öğrencilerin zorluklarla karşılaşmış ve karşılaşmadığına ilişkin olarak, resim-iş dal öğretmenlerinin % 81.5'i ile sınıf öğretmenlerinin % 94.3'ü, genelde çeşitli zorluklarla karşılaştıklarını belirtmiştir. Bu bulgular ışığında sınıf öğretmenlerinin araç-gereç bulma konusunda, resim-iş dal öğretmenlerine göre daha fazla zorluklar yaşadığı söylenebilir.
- Araç-gereç bulma konusunda, öğretmen ve öğrencilerin zorluklarla karşılaşmasının temel nedeni olarak resim-iş dal öğretmenlerinin % 72.7'si ile sınıf öğretmenlerinin % 82'si kimi araçların pahalı gelmesi görüşünde birleşmiştir.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin yaklaşık beşte üçü (% 59.3), derslerinde eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereç olanaklarından genelde yararlandıklarını, sınıf öğretmenlerinin yaklaşık beşte üçü (% 62.2) ise yararlanamadıklarını belirtmiştir.
- Derslerinde eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereç olanaklarından yararlanamayan resim-iş dal öğretmenlerinin %70'i, yöneticilerin bu dersin önemine inanmadıkları için araç-gereç sağlamadıklarını temel neden olarak göstermişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin % 62'si ise bunu çeşitli nedenlerle kendilerinin aksattıklarını belirtmiştir.

- Öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerini resim-iş dal öğretmenlerinin % 44.5'i "Yüksek", % 33.3'ü "Orta" bulurken sınıf öğretmenlerinin % 45.6'sı "Yüksek", % 36'sı "Orta" bulmaktadır. Böylece konuya ilişkin olarak, resim-iş dal öğretmenleri ile sınıf öğretmenlerinin benzer görüşlere sahip oldukları söylenebilir.
- Öğrencilerin resim-iş dersine olan ilgilerini "Düşük" ya da "Çok Düşük" bulan resim-iş dal öğretmenlerinin yarısı (% 50) bu ilgisizliğin nedenini ders saati süresinin yetersizliğine bağlarken, sınıf öğretmenlerinin yarıya yakını (% 41.4), resim-iş atölyesinin bulunmamasına ve dolayısıyla öğrencilerin derse olan ilgisinin zayıflamasına bağlamaktadır.
- Resim-iş Öğretim Programı'nda öngörülen değerlendirme ölçütlerini resim-iş dal öğretmenlerinin % 88.9'u, sınıf öğretmenlerinin % 69.6'sı genelde uygun bulmaktadır. Böylece resim-iş dal öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerine göre bu ölçütleri daha fazla benimseyip kullandıkları sonucuna varılabilir.
- Resim-iş Öğretim Programı'ndaki değerlendirme ölçütlerini uygun bulmayan resim-iş dal öğretmenlerinin üçte ikisi (% 66.7), öğrencilerin derse olan ilgisine bakarak, üçte biri (% 33.3) çalışmalarını tek tek eleştirip yapılan hataların tekrarlanmamasını sağlayarak değerlendirme yapmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin % 35.5'i istenilen tekniğin uygulanma becerisine, % 29'u ise derse olan ilgiye bakarak değerlendirme yaptıklarını belirtmiştir. Böylece, programdaki değerlendirme ölçütlerini uygun bulmayan her iki öğretmen grubunun öğrenci başarısını farklı anlayışlarla değerlendirdikleri söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt amacına ilişkin elde edilen sonuçlar ise şöyledir:

- Araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenlerinin % 74.1'i, sınıf öğretmenlerinin % 91.5'i, "Resim-iş Öğretim Programı'nın amaçlarının daha açık, anlaşılır ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olması" görüşüne katılmıştır. Bu oranlardan da anlaşılacağı üzere, sınıf öğretmenlerinin konuya ilişkin öneriye daha büyük bir çoğunlukla katıldığı sonucuna varılabilir.
- "Resim-iş Öğretim Programı'nın içeriği, alandaki son gelişme ve yeniliklere uygun olarak öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerine göre yeniden düzenlenmelidir" biçimindeki öneriye, resim-iş dal öğretmenlerinin % 74.1'inin, sınıf öğretmenlerinin % 84.8'inin katıldığı görülmektedir. Öneriyi, sınıf öğretmenlerinin daha büyük bir çoğunlukla destekledikleri söylenebilir.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin tamamı (% 100), sınıf öğretmenlerinin ise büyük bir çoğunluğu (% 96.8), "Resim-iş Öğretim Programı'nın etkili bir biçimde uygulanabilmesi için her okulda resim-iş atölyesi kurulmalı ve bu atölyeler gerekli araç-gereçlerle donatılmalıdır" biçimindeki öneriye katılmıştır. Sunulan öneriyi resim-iş dal öğretmenlerinin daha kesin bir görüş birliği ile destekledikleri söylenebilir.
- "Resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresi istenilen amaçlara ulaşılabilmesi bakımından oldukça yetersizdir. Bu nedenle, ders saati süresinin yetersizliğini 'blok ders' biçiminde planlamak, konuyla ilgili bir çözüm olabilir" önerisine ilişkin olarak resim-iş dal öğretmenlerinin % 81.5'i, sınıf öğretmenlerinin ise % 63.6'sı "Katılıyorum" yanıtını vermiştir. Getirilen öneriyi, resim-iş dal öğretmenlerinin daha büyük bir ço-

ğunlukla benimsedikleri söylenebilir.

- “Okul yöneticileri, öğrenci ve veliler sanat eğitiminin önemi- ne inandırılmalı ve resim-iş dersine olan ilgisizlik olumlu yönde değiştirilmelidir” biçimindeki öneriyi, resim-iş dal öğ- retmenlerinin % 92.6’sı, sınıf öğretmenlerinin % 87.3’ü des- teklemiştir. Böylelikle, resim-iş dal öğretmenlerinin az bir ço- ğunlukla olmasına karşın her iki öğretmen grubunun da ge- tirilen öneriyi benimsedikleri sonucuna varılabilir.
- Resim-iş dal öğretmenlerinin tamamı (% 100), sınıf öğretmen- lerinin ise % 95.7’si, “Resim-iş Öğretim Programı’nın daha et- kili bir biçimde uygulanabilmesi için sınıflardaki öğrenci sa- yısı 25’i geçmemelidir” biçimindeki öneriye katılmıştır. Sunu- lan öneriyi her iki öğretmen grubunun da desteklediği, ancak resim-iş dal öğretmenlerinin daha kesin bir görüş birliği için- de olduğu söylenebilir.
- Resim-iş Öğretim Programı’nın daha etkili bir biçimde uygu- lanabilmesi için I. basamak resim-iş derslerinin resim-iş dal öğretmenlerince yürütülmesinde yarar vardır” önerisine, re- sim-iş dal öğretmenlerinin % 81.5’i, sınıf öğretmenlerinin % 95.4’ü katılmıştır. Söz konusu öneriyi, sınıf öğretmenlerinin daha büyük çoğunlukla desteklediği sonucuna varılabilir.
- “Resim-iş dersinin adı, bu derste yalnızca resim-iş eğitimi ve- riliyormuş gibi yanlış bir izlenime yol açtığından bu dersin adı ‘plastik sanatlar eğitimi’ olarak değiştirilmelidir” biçimin- deki öneriye, resim-iş dal öğretmenlerinin % 63’ü katılırken sınıf öğretmenlerinin % 42.8’i “Kararsızım”, % 29.3’ü “Katıl- mam”, % 27.9’u “Katılıyorum” yanıtını vermiştir. Böylece, getiri- len öneriyi resim-iş dal öğretmenlerinin desteklediği, sınıf öğ- retmenlerinin ise çoğunlukla kararsız kaldığı söylenebilir.

- Resim-iş dal öğretmenlerinin % 88.9'u, sınıf öğretmenlerinin ise % 80.3'ü "Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için sınıf öğretmenlerinin hizmet-içi eğitimden geçirilmesinde yarar vardır" biçimindeki öneriyi desteklemiştir. Böylece, her iki öğretmen grubunun getirilen öneriyi büyük çoğunluklarla benimsedikleri sonucuna varılabilir.
- "Uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde gerçekleştirilmesi için açıklamakta yarar gördüğünüz başka görüş, eleştiri, dilek ve önerileriniz varsa, lütfen kısaca belirtiniz" biçimde yöneltilen açık uçlu soruya, resim-iş dal öğretmenlerinin % 14.8'i, sınıf öğretmenlerinin % 6.4'ü daha yaratıcı ve etkili bir programın gerekliliğini dile getirmiştir. Resim-iş dal öğretmenlerinin % 3.7'si ile sınıf öğretmenlerinin % 2.8'i Milli Eğitim Bakanlığı'nın resim-iş dersine olan yaklaşımının olumlu yönde değişmesi gerekliliğini dile getirirken sınıf öğretmenlerin % 6.7'si ise programı açıklayıcı kaynak bir kitaba gereksinim duyduklarını belirtmiştir. Böylece, araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunun aynı iki öneriyi getirdikleri, sınıf öğretmenlerinin farklı olarak programı açıklayıcı kaynak bir kitaba gereksinim duydukları sonucuna varılabilir.

5.2. Yargı

Bu araştırmada elde edilen bulgular sonucunda, araştırmaya katılan resim-iş dal öğretmenleri ile resim-iş dersi okutan sınıf öğretmenlerinin, ilköğretim okullarında uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı'nı, kimi aksaklıklar bulunsa bile, bunların zamanla düzeleceğine inanarak "genelde yararlı ve başarılı" buldukları yargısına varılmıştır. Ancak, resim-iş dal öğretmenlerinin sınıf

öğretmenlerine göre programa daha olumlu baktıkları izlenimi edinilmiştir. Bunun da, resim-iş dal öğretmenlerinin alana ilişkin eğitim görmelerinden kaynaklandığı söylenebilir.

5.3. Öneriler

Araştırma bulgularına dayalı olarak şu öneriler geliştirilmiştir:

- İlköğretim okullarında uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı, araştırmaya katılan her iki öğretmen grubunca genelde yararlı ve başarılı bulunmuştur. Ancak, bir eğitim süreci içinde yer alan tüm eğitim-öğretim programları gibi Resim-iş Öğretim Programı da amaç, içerik, öğretim süreçleri ve değerlendirme boyutlarıyla, program geliştirme ilkelerine uygun bir biçimde sürekli olarak geliştirilmelidir.
- İlköğretim okullarının II. basamağında, resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresinin yetersiz bulunduğu görülmektedir. Bu nedenle, daha etkili bir öğretim etkinliği için bu süre artırılmalıdır.
- Bir etkinlik dersi olan resim-iş dersinin amaçları, büyük ölçüde atölye ortamında gerçekleştirilecek niteliktedir. Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için her okulda bir resim-iş atölyesi kurulmalı ve bu atölyeler gerekli araç-gereçlerle donatılmalıdır. Ayrıca, öğretmenin öğrencisine ulaşabilmesi, araç-gereçlerin rahatça kullanılabilmesi vb. nedenlerle atölye için ideal öğrenci sayısı 15 iken resim-iş dersi, sınıf ortamında 35-45 kişi arasında değişen bir öğrenci sayısı yapılmaktadır. Bu bakımdan sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılması yoluna gidilmelidir.

- Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için I. basamak resim-iş derslerinin, resim-iş dal öğretmenlerince yürütülmesinde yarar vardır.
- Bilindiği gibi doğrudan resim-iş dersinin öğretimine özgü çok farklı tekniklerin de kullanıldığı bu sanat dalında, ilköğretim okulları I. basamak dersleri genelde sınıf öğretmenlerince yürütülmektedir. Ancak, Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için bu dersin öğretimiyle ilgili yeterli birikimi olmayan sınıf öğretmenlerinin alana ilişkin hizmet-içi eğitimden geçirilmesi gerekmektedir.
- Bu araştırmada ilköğretim okullarında uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı, doğrudan uygulamanın içinde olan öğretmenlerin görüş ve önerileri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Öte yandan, uygulamanın bir diğer önemli ögesi de öğrencilerdir. Daha etkili bir öğretim etkinliği için resim-iş dersi uygulamalarına ilişkin olarak öğrencilerin de görüş ve önerilerinin alınması, alana ilişkin program geliştirme çalışmalarına önemli ölçüde ışık tutacaktır.

EKLER

Ek		Sayfa
1.	İLKÖĞRETİM OKULLARI RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN DEĞERLENDİRİLMESİNDE KULLANILAN ANKET FORMU	106
2.	ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN OKULLARDA ANKET UYGULAMASINA İZİN VERİLMESİNİ İSTEYEN YAZI ÖRNEĞİ	115
3.	ESKİŞEHİR MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI ANKET UYGULAMASI YAPILACAK İLKÖĞRETİM OKULLARININ LİSTESİ	116
4.	ESKİŞEHİR VALİLİĞİ VE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ANKET UYGULAMASINA İZİN VERİLDİĞİNİ BELİRTEN İZİN YAZISI	117

EK 1**İLKÖĞRETİM OKULLARI RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN
DEĞERLENDİRİLMESİ ARAŞTIRMASI****ANKET FORMU**

Değerli Öğretmenler,

Size verilen bu anket formu, “İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim Programı'nın Değerlendirilmesi” amacıyla, yüksek lisans düzeyindeki bir araştırmanın gereği olarak hazırlanmıştır. Programın uygulayıcısı olarak sizlerin görüş ve önerileri, bu araştırmanın sonuçları bakımından büyük değer taşımaktadır.

Sizlerden istenen, ankette yer alan soruları dikkatle okuyup, kendi durumunuza ve görüşünüze en uygun gelen yanıt belirlemenizdir. Vereceğiniz bilgilerin yanlış olması söz konusu olmayıp, yalnızca bu araştırmada kullanılacaktır. **Lütfen anket maddelerinden hiçbirini yanıtsız bırakmayınız.**

Bu araştırmada elde edilen bulguların geçerliliği, sizlerin anketi yanıtlamanızdaki içtenliğinize bağlıdır. Göstereceğiniz ilgi ve katkıya şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Burçin ERTEMİN

Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Bölümü
Yüksek Lisans Öğrencisi

I. BÖLÜM
A. KİŞİSEL BİLGİ

Aşağıdaki soru ile ilgili seçeneklerden, durumunuza uygun olanı (X) işareti ile belirtiniz.

1. Sınıf öğretmeni mi, resim-iş dal öğretmeni misiniz?
 a. Sınıf öğretmeni b. Resim-iş dal öğretmeni

II. BÖLÜM
B. İLKÖĞRETİM OKULLARI
RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN UYGULANMASINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLER

Aşağıdaki sorularla ilgili seçeneklerden, görüşünüze uygun olanı (X) işareti ile belirtiniz. **Her soru için yalnız bir seçenek işaretlenecektir.**

1. Uygulamakta olduğunuz Resim-iş Öğretim Programı'nı, kimi aksaklıklar bulunsa bile, bunların zamanla düzeleceğine inanarak, **genelde yararlı ve başarılı** buluyor musunuz?
 a. Genelde yararlı ve başarılıdır
 b. Kısmen yararlı ve başarılıdır
 c. Kararsızım
 d. Genelde yararlı ve başarılı değildir
2. Uygulamakta olduğunuz Resim-iş Öğretim Programı, öğrencilerin alana ilişkin gereksinimlerini karşılamada yeterli midir?
 a. Evet c. Kararsızım
 b. Kısmen d. Hayır

3. Resim-iş dersinin sizce **temel amacı** nedir? (Birden çok seçenek işaretleyecekseniz, 1,2,3,... diye önem sırasına koyunuz.)
- () a. Güzel sanatlarla ilgili bilgileri kazandırabilme
- () b. Öğrencilerin güzel resim yapmalarını sağlayabilme
- () c. Sanatsal yaratıcılığı geliştirebilme ve her alanda kullanabilecek yaratıcı davranışlar geliştirebilme
- () d. Öğrencilere, boş zamanlarını değerlendirebilecekleri teknik becerileri kazandırabilme
- () e. Sanat yoluyla ifade imkanı vererek, ruh sağlığına yardımcı olabilme
- () f. Düzensizliklerden rahatsız olmasını ve çevresini güzelleştirmesini sağlayacak estetik kişilik kazandırabilme
- () g. Başka (belirtiniz):
4. Resim-iş Öğretim Programı'nın amaçları sizce gerçekleştirilebilecek nitelikte midir?
- () a. Evet () c. Kararsızım
- () b. Kısmen () d. Hayır
5. Resim-iş öğretimi ile ilgili amaçlar, davranışa dönük olarak ve ayrıntılı biçimde saptanmış mıdır?
- () a. Evet () c. Kararsızım
- () b. Kısmen () d. Hayır
6. Programda yer alan içerik, amaçları gerçekleştirebilecek bir biçimde düzenlenmiş midir?
- () a. Evet () c. Kararsızım
- () b. Kısmen () d. Hayır

7. Resim-iş Öğretim Programı'nın içeriği konusunda neler söyleyebilirsiniz?
- () a. İçerik, öğrencilerin ilgi, istek ve düzeylerine uygundur
 () b. İçerik, öğrenci düzeyinin çok üstünde olduğundan, öğrencilerin ilgi ve isteklerini çekmemektedir
 () c. İçerik, öğrenci düzeyinin altında olduğundan, öğrencilerin ilgi ve isteklerini çekmemektedir
 () d. Başka (belirtiniz) :
8. Resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresi, programda öngörülen içeriğin öğrencilere kazandırılmasında yeterli midir?
- () a. Haftalık ders saati süresi, içeriğe göre uygundur
 () b. Haftalık ders saati süresi, içeriğe göre azdır
 () c. Haftalık ders saati süresi, içeriğe göre fazladır
 () d. Başka (belirtiniz):
9. Çalıştığınız okulda resim-iş atölyesi var mı?
- () a. Evet () b. Hayır
10. Yukarıdaki soruya yanıtınız "hayır" ise **sınıf ortamında** yapılan bir resim-iş dersini etkili buluyor musunuz?
- () a. Evet () c. Kararsızım
 () b. Kısmen () d. Hayır
11. Yukarıdaki 9. soruya yanıtınız "hayır" ise sizce sınıf ortamında yapılan bir resim-iş dersinin daha etkili olabilmesi için sınıflar yaklaşık olarak kaç kişiden oluşturulmalıdır?
- () a. 1-15 () c. 26-35
 () b. 16-25 () d. 36 ve daha çok

12. Halen öğretim yaptığınız sınıflarda ortalama öğrenci sayısı kaçtır?
- () a. 1-20 () d. 46-55
 () b. 21-35 () e. 56 ve daha çok
 () c. 36-45
13. Öğrencilerinizin, resim-iş dersinin özel amaçlarına ulaşabilmesinde uygulanması gereken yöntem ve tekniklere, derslerinizde gerektiği gibi yer veriyor musunuz?
- () a. Evet () c. Kararsızım
 () b. Kısmen () d. Hayır
14. Yukarıdaki soruya yanıtınız "hayır" ise bunun **temel nedeni** nedir?
- () a. Haftalık ders saati süresi, yöntem ve teknikleri gerektiği gibi uygulamama olanak sağlamıyor
 () b. Okulumuzda resim-iş atölyesi olmadığı için kimi yöntem ve teknikleri sınıf ortamında uygulayamıyorum
 () c. Kimi yöntem ve teknikleri gereksiz buluyorum
 () d. Başka (belirtiniz):
15. Resim-iş Öğretim Programı'ndaki konuların işlenmesine yönelik araç-gereçleri bulma konusunda siz ve öğrencileriniz zorluklarla karşılaşılıyor musunuz?
- () a. Evet () c. Kararsızım
 () b. Kısmen () d. Hayır
16. Yukarıdaki soruya yanıtınız (a) ya da (b) seçeneğinde ise bunun **temel nedeni** nedir?
- () a. Piyasada tüm araç-gereçler bulunmuyor
 () b. Kimi araç-gereçler öğrencilere pahalı geliyor
 () c. Öğrenciler araç-gereçleri sağlamayı aksatıyorlar
 () d. Başka (belirtiniz):

17. Resim-iş Öğretim Programı'nda yer alan kimi konuların öğrencilere kazandırılmasında, eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereç olanaklarından gerektiği biçimde yararlanabiliyor musunuz?
- () a. Evet () b. Kararsızım
 () b. Kısmen () d. Hayır
18. Yukarıdaki soruya yanıtınız “hayır” ise bunun **temel nedeni** nedir?
- () a. Okulumda eğitim teknolojisinin sunduğu araç-gereçlerin önemine inanılmıyor
 () b. Yöneticiler resim-iş dersinin, dolayısıyla bu derste kullanılacak araç-gereçlerin önemine inanmadıklarından, bunların alımı ya da yapımı yoluna gidilmiyor
 () c. Derslerimde araç-gereç kullanmanın önemine inanmıyorum
 () d. Derslerimde araç-gereç kullanmanın önemine inanıyor, fakat bunu çeşitli nedenlerle aksatıyorum
 () e. Başka (belirtiniz):
19. Öğrencilerinizin resim-iş dersine olan ilgileri genelde nasıldır?
- () a. Çok Yüksek () d. Düşük
 () b. Yüksek () e. Çok Düşük
 () c. Orta
20. Yukarıdaki soruya yanıtınız (d) ya da (e) seçeneğinde ise bunun **en önemli** nedenine olabilir?
- () a. Öğrenciler dersin önemine inanmamaktadırlar
 () b. Okulumuzda resim-iş atölyesi bulunmadığından, sınıf ortamında yapılan resim-iş dersi öğrencilerin ilgi ve isteklerini çekememektedir
 () c. Uygulanmakta olan Resim-iş Öğretim Programı öğrenci düzeyine uygun değildir

- d. Resim-iş dersi için ayrılan haftalık ders saati süresi öğrencilerin ilgisini çekmekte yetersiz kalmaktadır
- d. Başka (belirtiniz):

21. Resim-iş Öğretim Programı'nda öngörülen değerlendirme ölçütleri sizce uygun mudur?

- a. Evet c. Kararsızım
- b. Kısmen d. Hayır

22. Yukarıdaki soruya yanıtınız "hayır" ise siz öğrenci başarısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- a. Yaptıkları çalışmanın güzel olup olmadığına bakıyorum
- b. Yaptıkları çalışmaları tek tek eleştirip, hatalarını bir daha tekrarlamamalarını sağlıyorum
- c. Tamamen derse olan ilgisi ile değerlendiriyorum
- d. İstenilen tekniği kullanma becerisine bakıyorum
- e. Başka (belirtiniz) :

III. BÖLÜM
C. GELECEĞE YÖNELİK EĞİLİMLER

Aşağıda belirtilen görüşlere katılıp katılmadığınızı yanlardaki boşlukları (X) işareti koyarak belirtiniz. **Her madde için yalnızca bir yanıt verilecektir.**

Sıra	Öneriler	Katılırim	Kararsızım	Katılmam
1.	Resim-iş Öğretim Programı'nın amaçları daha açık, anlaşılır ve gerçekleştirilebilecek nitelikte olmalıdır.			
2.	Resim-iş Öğretim Programı'nın içeriği, alanındaki son gelişme ve yeniliklere uygun olarak öğrencilerin ilgi, istek ve gereksinimlerine göre yeniden düzenlenmelidir.			
3.	Resim-iş Öğretim Programı'nın etkili bir biçimde uygulanabilmesi için her okulda resim-iş atölyesi kurulmalı ve bu atölyeler gerekli araç-gereçlerle donatılmalıdır.			
4.	Resim-iş dersine ayrılan haftalık ders saati süresi istenilen amaçlara ulaşılabilmesi bakımından oldukça yetersizdir. Bu nedenle, ders süresinin yetersizliğini "blok ders" şeklinde planlamak, konuyla ilgili bir çözüm olabilir.			
5.	Okul yöneticileri, öğrenci ve veliler sanat eğitiminin önemine inandırılması ve resim-iş dersine karşı olan ilgisizlik olumlu yönde değiştirilmelidir.			

Sıra	Öneriler	Katılırim	Kararsızım	Katılmam
6.	Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için sınıflardaki öğrenci sayısı 25'i geçmemelidir.			
7.	Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için 1. basamak resim-iş derslerinin, resim-iş dal öğretmenlerince yürütülmesinde yarar vardır.			
8.	Resim-iş dersinin adı, bu derste yalnızca resim eğitimi veriliyormuş gibi yanlış bir izlenime yol açtığından bu dersin adı "plastik sanatlar eğitimi" olarak değiştirilmelidir.			
9.	Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde uygulanabilmesi için sınıf öğretmenlerinin hizmet-içi eğitimden geçirilmesinde yarar vardır.			

10. Uygulanmakta olan ilköğretim okulları Resim-iş Öğretim Programı'nın daha etkili bir biçimde gerçekleştirilebilmesi için açıklamakta yarar gördüğünüz başka görüş, eleştiri, dilek ve önerileriniz varsa, lütfen kısaca belirtiniz.

.....

EK 2

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN OKULLARDA ANKET UYGULAMASINA
İZİN VERİLMESİNİ İSTEYEN YAZI

MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE
ESKİŞEHİR

Enstitümüz Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Yüksek Lisans öğrencilerinden Burçin ERTEMİN, "İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim Programı'nın Değerlendirilmesi" konulu tezi için araştırma yapmak istemektedir.

Bu öğrencinin ilişikteki listede isimleri belirtilen okullarda araştırma yapabilmesi için gerekli iznin verilmesini ve yardımcı olunmasını arz ve rica ederim.

(İmza)

Prof.Dr.Enver ÖZKALP
Enstitü Müdürü

EK 3

ESKİŞEHİR MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NE BAĞLI
ANKET UYGULAMASI YAPILACAK
İLKÖĞRETİM OKULLARININ LİSTESİ

1. Ali Fuat Cebesoy İlköğretim Okulu
2. Battalgazi İlköğretim Okulu
3. Cahit Kural İlköğretim Okulu
4. Çamlıca İlköğretim Okulu
5. Doktor Halil Akkurt İlköğretim Okulu
6. İki Eylül İlköğretim Okulu
7. Özel İdare İlköğretim Okulu
8. Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu
9. Mimar Sinan İlköğretim Okulu
10. Mustafa Kemal İlköğretim Okulu
11. Melahat Ünügür İlköğretim Okulu
12. Mualla Zeyrek İlköğretim Okulu
13. Nasrettin Hoca İlköğretim Okulu
14. Porsuk İlköğretim Okulu
15. Sinan Alağaç İlköğretim Okulu
16. Şirintepe İlköğretim Okulu
17. Tepebaşı İlköğretim Okulu
18. Vali Bahattin Güney İlköğretim Okulu
19. Vali Münir Raif İlköğretim Okulu
20. Yenikent İlköğretim Okulu
21. 24 Kasım İlköğretim Okulu
22. Ziya Gökalp İlköğretim Okulu
23. Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu
24. Yarbay M.Yaşar Gülle İlköğretim Okulu

EK 4**ESKİŞEHİR VALİLİĞİ VE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ'NÜN
İLKÖĞRETİM OKULLARINDA ANKET UYGULAMASINA
İZİN VERİLDİĞİNİ BELİRTEN İZİN YAZISI****VALİLİK MAKAMINA**

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nden alınan ekli yazıda, Eğitim Bilimleri (Eğitim Programları ve Öğretim) Yüksek Lisans öğrencilerinden Burçin ERTEMİN'e "İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim Programı'nın Değerlendirilmesi" konulu tezi için ekli listede isimleri yazılı okullarımızda araştırma izni verilmesi istenilmektedir.

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencilerinden Burçin ERTEMİN'in ilimiz okullarında "İlköğretim Okulları Resim-iş Öğretim Programı'nın Değerlendirilmesi" konulu tezi için araştırma yapması Müdürlüğümüzce uygun görülmekte olup, makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim.

(İmza)

Ercan KARAÇAM
Milli Eğitim Müdürü

OLUR

10 / 06 / 1996

(İmza)

Osman UNCU

Vali A.

Vali Yardımcısı

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Alaylıoğlu, Ruşen ve A.Ferhan Oğuzkan. **Ansiklopedik Eğitim Sözlüğü**. İkinci Basım. İstanbul: İnkılâp ve Aka Basımevi, 1976.

Atar, Seval. "Türkiye'de İlköğretim Okulları İkinci Basamak ve Ortaokullarda Resim İle İş ve Teknik Eğitimi Dersi Müfredat Programlarının Yaratıcılığa Verdiği Önem Yönünden Karşılaştırılması." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.

Balcı, Yusuf Baytekin. "Liselerde Resim Dersi Öğretmenlerinin Karşılaştığı Problemler," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1990.

Başaran, İbrahim Ethem. **Eğitim Psikolojisi**. Onüçüncü Basım. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1994.

Bell, Margret E.Gradler. **Learning And Instruction**. New York: Macmillan, 1986.

Bilen, İsmail. "Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Okutulan Müzik Öğretim Yöntemleri Dersinin Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1983.

Birsun, Mevlide. "Okulöncesi Dönemde Resimin İşlevi," **Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri II-III, 25-26-27 Nisan 1985**. İstanbul: Ya-pa Yayınları, 1985, ss. 78-82.

Bloom, Benjamin. **İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme**. (Çeviren: Durmuş Ali Özçelik). Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1979.

Cantürk, Fikri. **Plastik Sanatlarda Temel Sorunlar**. Birinci Basım. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1993.

Çakır, Ayşe. "Temeleğitim İkinci Basamağında (Ortaokullarda) Plastik Sanatlar Eğitimi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985.

Çilenti, Kâmuran. **Eğitim Teknolojisi ve Öğretim**. Altıncı Basım. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1994.

Demirel, Özcan. **Genel Öğretim Yöntemleri**. Dördüncü Basım. Ankara: Usem Yayınları-11, 1995.

Erden, Münire. **Eğitimde Program Değerlendirme**. Birinci Basım. Ankara: Pegem Yayınları, 1993.

_____. "Öğrenciler Arasındaki İşbirliğine Dayalı Öğretim Teknikleri," **Eğitim ve Bilim Dergisi**. 12, 68: 57-60, 1988.

Ertürk, Selahattin. **Eğitimde Program Geliştirme**. Ankara: Yelkentepe Yayınları, 1986.

Eti, Erol. "Yaygın Sanat Eğitimi," **2000 Yılına Doğru Sanatlar Sempozyumu**. İstanbul: İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, 24-28 Ekim 1977.

Etike, Serap. "Türk Sanat Eğitiminin Tarihsel Gelişimi Süreci İçinde Ortaokul Resim Eğitimi ve Resim Öğretmeni Yetiştirme (1923-1950)." Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1991.

Erbil, Devrim. "Çağdaş Sanat ve Eğitimi," **Yaratıcı Toplum Yolunda Çağdaş Eğitim**. İstanbul: Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği Yayınları, 1990, ss. 149-156.

Fidan, Nurettin ve Münire Erden. **Eğitime Giriş**. Dördüncü Basım. Ankara: Meteksan Matbaası, 1993.

Fischer, Ernst. **Sanatın Gerekliliği**. (Çeviren: Burç Evrim). İstanbul: Özgür Yayınevi, 1972.

Gel, Yücel. "Resim-iş Öğretiminde Yöntem ve Değerlendirme," **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-iş Öğretimi ve Sorunları Toplantısı, 10-11 Mayıs 1990**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1990, ss. 177-224.

_____. "Türkiye'de Güzel Sanatlar Eğitiminin Resim-iş Olarak Anılan Disiplinlerinin İlk ve Ortaöğretim Düzeyindeki Sorunları," **Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi Bildirileri II, 24-28 Eylül 1990**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1993, ss. 299-316.

Gençaydın, Zafer. "Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri," **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-iş Öğretimi ve Sorunları Toplantısı, 10-11 Mayıs 1990**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1990, ss. 41-60.

_____. "Resim-iş Eğitiminde Eğitim Durumları." (Editör: Bekir Özer). **Özel Öğretim Yöntemleri**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1988, ss. 70-87.

Gökaydın, Nevide. **Eğitimde Tasarım ve Görsel Algı**. Birinci Basım. Ankara: Sedir Yayınevi, 1990.

_____. "Sanat Eğitimi mi?," **Çağdaş Eğitim Dergisi**. 8, 81: 24-26, Eylül 1983.

İnam, Ahmet. "Yaratıcılık (Temel Kavram ve Kuramlar)," **Yaratıcılık ve Eğitim Toplantısı, 25-26 Kasım 1993**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1993, ss. 1-8.

İpşiroğlu, Zehra. "Türk Eğitim Sisteminde Yaratıcılık," **Yaratıcılık ve Eğitim Toplantısı, 25-26 Kasım 1993**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1993, ss. 167-196.

Kaptan, Saim. **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Ankara: Rehber Yayınevi, 1993.

Karasar, Niyazi. **Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler**. Beşinci Basım. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd., 1994.

Kırışoğlu, Olcay. "Resim-iş Öğretiminde Karşılaşılan Başlıca Sorunlar," **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-iş Öğretimi ve Sorunları Toplantısı, 10-11 Mayıs 1990**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1990, ss. 89-107.

_____. "İlkokullarda Dört Ayrı Program Tipinde Resim-iş Dersinin Konumu, Önemi, İşlevi," **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi: Türkiye'de İlköğretim Sempozyumu Özel Sayısı**. 8, 1992, ss. 199-208.

_____. "Görsel Sanatlar Eğitiminde Yetenek Sınavı Değerlendirmeleri İle İlgili Bir Çalışma," **Eğitsel Etken Olarak Güzel Sanatlar-Sanat Eğitiminin Geleceği Semineri, 20-22 Ekim 1994**. Ankara: Türk-Alman Kültür İşleri Kurulu Yayın Dizisi, 1995, ss. 113-120.

Kısakürek, Mehmet Ali. "Eğitim Programlarının Hazırlanması ve Geliştirilmesi," **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 1, 16: 214-244, 1983.

Kocabaş, Ayfer. "Lise 1986 Müzik Programının Ege Bölgesinde Görevli Müzik Öğretmenlerinin Görüşlerine ve Çağdaş Program Geliştirme İlkelerine Göre Değerlendirilmesi," **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, I. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kuram, Uygulama, Araştırma), 28-30 Nisan 1994**. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi, 1994, ss. 93-101.

Milli Eğitim Bakanlığı. **İlköğretim Kurumları Resim-iş Öğretim Programı**. Ankara: Milli Eğitim Basımevi, 1992.

_____. "Yüksek Danışma Kurulu Raporu," Türkiye'de Güzel Sanatlar Eğitimi Çalışma Kurulu'nda sunulan rapor. Ankara: 1982.

_____. "İlköğretim Kanunu (222 S.K.)." Ankara, 1993.

_____. "TBMM 1995 Yılı Bütçe Raporu," Eğitim Bakanlığı'nca Düzenlenen TBMM'de sunulan rapor. Ankara: 20 Aralık 1994.

_____. "İlköğretim Kurumları Yönetmeliği," **Resmi Gazete**. 21308: 7 Ağustos 1992.

Morgan, Clifford T. **Psikolojiye Giriş**. (Çeviren: Hüsnü Arıcı ve diğerleri). Onuncu Basım. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları, 1993.

Özçelik, Durmuş Ali. **Eğitim Programları ve Öğretim: Genel Öğretim Yöntemleri**. İkinci Basım. Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları 8, 1989.

Özsoy, Vedat. "Türkiye'de Resim-iş Eğitimi (Sanat Eğitimi Tarihine Kısa Bir Bakış)," **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 16: 1, 109-122, 1996.

San, İnci. **Sanat ve Eğitim**. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 1985.

_____. **Sanatsal Yaratma ve Çocuklukta Yaratıcılık**. İkinci Basım. Ankara: İş Bankası Kültür Yayınları, 1979.

_____. "Çağdaş Sanat Eğitimi," **Öğretmen Dünyası Dergisi**. 49: 6-9, 1984.

_____. "Sanatta Yaratıcılık (Oyun, Drama)," **Yaratıcılık ve Eğitim Toplantısı, 25-26 Kasım 1993**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1993, ss. 69-99.

Sönmez, Veysel. **Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı**. Beşinci Basım. Ankara: Pegem Yayınları, 1994.

Sözen, Metin ve Uğur Tanyeli. **Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**. Üçüncü Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi, 1994.

Sözer, Ersan. "Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi." Yayınlanmamış Bir Araştırma. Eskişehir, 1993.

Şeker, Hasan. "İlköğretim Okulları ve Programları Üzerine Bir Araştırma," **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi, I. Eğitim Bilimleri Kongresi (Kuram, Uygulama, Araştırma), 28-30 Nisan 1994**. Adana: Çukurova Üniversitesi Basımevi, 1994, ss. 84-92.

Tekcan, Süleyman Saim ve Ali Teoman Germaner. "Sanatsal Eğitim Bağlamında Yapabildiklerimiz ve Yapmamız Gerekenler Üzerine Görüşler," **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi: Sempozyum-Konferanslar**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 1995, ss. 85-90.

- Telli, Hidayet. "Türkiye'de Resim-iş Öğretimine Genel Bir Bakış," **Ortaöğretim Kurumlarında Resim-iş Öğretimi ve Sorunları Toplantısı, 10-11 Mayıs 1990**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1990, ss. 1-40.
- Tuncay, Murat. "Üniversitede Güzel Sanatlar Eğitiminin Ülke Gereksinimleri Açısından Önemi ve İzmir Deneyimi," **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi: Sempozyum-Konferanslar**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 1995, ss. 97-107.
- Tunç, Handan. "İlkokullarda Plastik Sanatlar Eğitimi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1985.
- Turani, Adnan. **Çağdaş Sanat Felsefesi**. İstanbul: Varlık Yayınevi, 1974.
- Türkdoğan, Galip. **Sanat Eğitimi Yöntemleri (Resim-iş Öğretimi)**. İkinci Basım. Ankara: Kadioğlu Matbaası, 1984.
- Uçan, Ali. "Türkiye'de Güzel Sanatlar Fakültelerinin Yeniden Yapılanması ve Eğitim Programlarının Yeniden Düzenlenmesi," **Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi: Sempozyum-Konferanslar**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Matbaası, 1995, ss. 115-126.
- Varış, Fatma. **Eğitim Bilimine Giriş**. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi, 1991.
- _____. **Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler**. Beşinci Basım. Ankara: Alkım Kitabevi, 1994.

- _____. "Programlara İlişkin Temel Kavram ve Tanımlar," (Editör: Ayhan Hakan). **Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1991, ss. 1-11.
- _____. "Program Geliştirmeye Sistemantik Yaklaşım," (Editör: Ayhan Hakan). **Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1991, ss. 12-23.
- _____. "Eğitimde Program Araştırmaları," **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 2, 1-4: 23-32, 1969.
- Yetkin, Suut Kemal. "Güzel Sanatların Eğitimdeki Yeri," **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 1, 4: 125-129, 1968.
- Yurdakul, İncilay. "Ortaöğretimde Sanat Eğitimi Sorunları," **Ortaöğretimde Resim-iş Öğretimi ve Sorunları Toplantısı, 10-11 Mayıs 1990**. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları, 1990, ss. 80-88.

ÇİZELGE 9
RESİM-İŞ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN İÇERİĞİ KONUSUNDA
NELER SÖYLEYEBİLİRSİNİZ?

Görüşler	Resim-iş Dal Öğretmeni		Sınıf Öğretmeni	
	s	%	s	%
Öğrenci ilgi, istek ve düzeylerine uygundur	19	70.4	101	35.7
Öğrenci düzeyinin üstünde olduğundan, ilgi ve isteklerini çekememektedir	5	18.5	167	59.0
Öğrenci düzeyinin altında olduğundan, ilgi ve isteklerini çekememektedir	2	7.4	12	4.2
Başka	1	3.7	3	1.1
Toplam	27	100.0	283	100.0

Çizelge 9'da görüldüğü gibi resim-iş dal öğretmenlerinin önemli bir çoğunluğu (% 70.4), içeriğin öğrenci ilgi, istek ve düzeylerine uygun olduğu görüşünde birleşmektedir. Öğretmenlerin % 18.5'i içeriğin öğrenci düzeyinin çok üstünde olduğundan, % 7.4'ü ise öğrenci düzeyinin altında olduğundan dolayı, öğrencilerin ilgi ve isteklerini çekemediğini belirtmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin yaklaşık beşte üçü (% 59), içeriğin öğrenci düzeyinin çok üstünde olup öğrencilerin ilgi ve isteklerini çekemediğini belirtmiştir. Öğretmenlerin % 35.7'si içeriğin öğrenci ilgi, istek ve düzeylerine uygun olduğu, % 4.2'si ise öğrenci düzeyinin altında olduğu görüşündedir.

Bu bulgular çerçevesinde, resim-iş dal öğretmenlerinin çoğunluğunun (% 70.4) içeriği öğrenci düzeyine uygun bulduğu, sınıf